İŞKUR

2017

TOKAT

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

TOKAT ÇALIŞMA VE İŞ KURUMU İL MÜDÜRLÜĞÜ

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMA RAPORU

2017

KOORDİNATÖR ŞUBE MÜDÜRLERİ

Bekir ORUÇ Orhan KOÇAK Erol DEMİRBAŞ

RAPORU HAZIRLAYANLAR

Arif AY	**Hüseyin KILIÇ**	**Davut DURAN**	**Mustafa EKİCİ**
(Şef)	(Şef)	(İş ve Meslek Danışmanı)	(İş ve Meslek Danışmanı)

İPA DIŞ SAHA EKİBİ

Ayla MUT (İMD)	**Davut DURAN** (İMD)	**Derya ŞİMŞEK** (İMD)	**Emre UNAŞ** (İMD)
Gülten GÜDE (İMD)	**Halil İbrahim SARICA** (İMD)	**Hatice POLAT** (İMD)	**HATİCE İLTER** (İMD)
Melih ERGÜNOĞLU (İMD)	**Mine ÇETİNTAŞ** (İMD)	**Muharrem ÖZER** (İMD)	**Mustafa EKİCİ** (İMD)
Nesrin AYDOĞAN MUTLU (İMD)	**Samet DAĞBAŞI** (İMD)	**Seda ASLANBAYRAK** (İMD)	**Süheyla POLAT** (İMD)
Tuğba DİRİM (İMD)	**Tuba AKAY** (İMD)	**Taner ÇETİN** (İMD)	**Yasemin ERDOĞDU** (İMD)

"ÇALIŞMADAN, YORULMADAN, ÜRETMEDEN RAHAT YAŞAMAK İSTEYEN MİLLETLER, EVVELA HAYSİYETLERİNİ, SONRA HÜRRİYETLERİNİ VE DAHA SONRA İSTİKBALLERİNİ KAYBETMEYE MAHKÛMDURLAR."

SUNUŞ

İnsanoğlu, M.Ö. 10 binlerden sonra Neolitik Devrim ile birlikte toplayıcılıktan yerleşik hayata, başka bir ifade ile tüketici konumdan üretici konuma geçmeye başlamıştır. Başlangıçta ilkel yöntemler ile yapılan üretim; sanayi devrimleri sonucu sırasıyla buhar, makine ve bilişim teknolojisinin üretim faktörlerine dahil olmaya başlamasıyla birlikte daha karmaşık bir yapı haline gelmiştir. Üreticilerin beden gücü yerine makineleri tercih etmesi üretim maliyetlerini düşürmüş, makine ile kısa sürede daha fazla ve daha ucuz ürün-hizmet üreten işverenler istihdamlarını azaltmaya başlamıştır. Öyle ki, 17. yy itibariyle Endüstri 1.0 olarak adlandırılan 1. Sanayi Devrimi ile birlikte, İngiltere'de buhar gücü ilk kez hazır giyim sektöründe kullanılmaya başlanılmış; buhar gücünün beden gücüne olan talebi azalttığını gören işverenler ya personel çıkarımına gitmiş ya da özellikle çalışabilir yaşın altında yer alan çocukları çalıştırarak kayıt dışı istihdama yönelmişlerdir.

Günümüzde; bilişim teknolojisinin üretimde daha fazla söz sahibi olması, istihdam artışının çalışabilir nüfus artışının gerisinde kalması ve iş arayan bireylerin işverenin beklentilerini karşılayamaması olarak adlandırılan arz-talep uyumsuzluğu, işsizliğin temel nedenleri arasında yer almaktadır. Her ülke işsizlik oranını en aza indirebilmek amacıyla kendi ekonomik yapısına göre istihdam artırıcı tedbirler almakta, politikalar üretmektedir. 10. Kalkınma Planı, 2014-2023 yıllarını kapsayan Ulusal İstihdam Stratejisi, 2017-2019 yıllarını kapsayan Eylem Planları ve 2017 yılında Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın talimatları ile başlatılan Çalışma Hayatında İstihdam Seferberliği; işsizlik oranının asgari düzeye çekilmesi amacıyla günümüzde uygulanan politika ve tedbirlerin bazı örneklerini oluşturmaktadır.

İşgücü piyasasında oluşabilecek arz-talep eşleşme uyumsuzluğunun minimize edilmesi amacıyla işgücü piyasasından veri setlerinin toplanması ve toplanan veriler dikkate alınarak işverenlerin ihtiyaç duyduğu personellerin yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu gerekçeyle Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) değişen işgücü piyasasının nabzını tutabilmek ve uygulanacak yerel istihdam politikalarına kaynak oluşturabilmek amacıyla her sene en az bir defa İşgücü Piyasası Araştırması düzenlemektedir. İşgücü Piyasası Araştırması verileri İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'nda değerlendirilmekte, İŞKUR aracılığı ile düzenlenecek kurs ve programların planlanmasında işverenlerin talepleri dikkate alınmaktadır.

3 Nisan - 5 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen Tokat İşgücü Piyasası Araştırması ile Tokat'taki işgücünün yapısı, sektörler bazında çalışanların mesleklere ve cinsiyete göre dağılımları, ihtiyaç duyulan işgücü için talep edilen eğitim ve beceri durumları, temininde güçlük çekilen meslekler ve temininde güçlük çekme nedenleri ile bir sonraki dönem işgücü piyasasında mesleki değişim beklentilerine ilişkin bilgiler derlenmiştir.

Tokat İşgücü Piyasası Araştırması raporunun hazırlanmasında gösterdikleri özenli çalışma nedeniyle başta Tokat İŞKUR İl Müdürlüğü personeline, araştırma sürecinde işyeri bilgi formlarına titiz bir şekilde yanıt veren tüm işverenlerimize ve emeği geçen herkese teşekkür ediyor, 2017 Tokat İşgücü Piyasası Araştırması analiz çalışmasının ilimiz ve tüm ilgililer için yararlı olmasını diliyorum.

Dr. Ömer TORAMAN

Tokat Valisi

ÖNSÖZ

Günümüz dünyasında ülkelerin üstesinden gelmek için üzerinde en fazla politika ürettiği sorunların başında yer alan işsizlik; kişinin çalışma istek ve yaşında olmasına rağmen cari ücret düzeyinde ilgi, yetenek ve becerisine uygun iş bulamaması olarak tanımlanmaktadır. Her ülke kendi ekonomi yapısına, coğrafi konumuna, kültürüne ve işgücü piyasasının özelliğine göre işsizlik ile mücadele etmek için özel politikalar üretmekte, üretilen politikaların hedefine ulaşabilmesi için azami ölçüde hizmet sunmaktadır. Ancak hiçbir ülkede işsizliğin sıfıra indirilemeyeceği de unutulmamalıdır. Ülke ekonomisi tam istihdam durumunda olsa dahi yüzde 2 ile yüzde 4 arasında bir işsizlik oranı mevcudiyetini devam ettirecektir. Firiksiyonel (Geçici) ve Yapısal İşsizliğin birleşiminden oluşan bu işsizlik türü literatürde Doğal İşsizlik olarak tanımlanmaktadır.

Küresel bir problem olan işsizlikle mücadelede uygulanabilecek örnek projeleri oluşturmak ve değerlendirmek amacıyla ülkeler bir araya gelmekte ve ortak çalışmalar gerçekleştirmektedir. Dünya Kamu İstihdam Kurumları Birliği'nin (WAPES) temel görevi bu olup, İŞKUR 2003 yılında WAPES'e üye olmuş, 2015-2018 yılları arası WAPES dönem başkanlığına seçilmiştir. Dönem başkanlığının olumlu katkıları İŞKUR'un hizmet kalitesini nitel ve nicel olarak artıracak, işsizlikle mücadele politikamıza yeni kazanımlar sağlayacaktır.

15 Temmuz hain darbe teşebbüsünün ardından, işgücü piyasasının asgari düzeyde etkilenmesi ve işsizlik oranının azami ölçüde azaltılabilmesi amacıyla ülkemizde çok büyük adımlar atışmıştır. Bu kapsamda, **Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN**'ın talimatları doğrultusunda 6 Ocak 2017 tarihinde Türkiye tarihinin en büyük istihdam seferberliği olan **Çalışma Hayatında İstihdam Seferberliği** başlatılmıştır. Çalışma Hayatında Milli İstihdam Seferberliği ile milli bilinç ve büyüme odaklı bir politika benimsenerek yıllık ekonomik büyüme oranının artırılması, kişi başına düşen gayri safi yurtiçi hasılanın (GSYİH) yükseltilmesi, işsizlik oranının azaltılması ve işgücüne katılım oranının artırılması hedeflenmektedir. Seferberlik kapsamında İl Müdürlüğü olarak Tokat'ta faaliyet gösteren oda ve borsalarda işverenlerimize yönelik seminerler düzenlenmiş, meslek kuruluşları ziyaret edilmiş, Tokat ilinde faaliyet gösteren her işyeri seferberlik ve istihdam teşvikleri kapsamında bilgilendirilmiş, ilimizin muhtelif alanlarında stantlar açılmış, bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir.

İstihdamın artırılması ve buna bağlı olarak işsizliğin azaltılması işgücü arz ve talep yapısının, özelliklerinin, isteklerinin ve beklentilerinin bilinmesi ile mümkündür ve 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'na göre işgücü piyasasının izleme ve değerlendirilmesinin yapılması amacıyla il bazında yılda en az bir defa İşgücü Piyasası Araştırması yapılması, Kurumumuzun görevleri arasında sayılmıştır. 2017 Tokat İşgücü Piyasası Araştırması çalışmamız 3 Nisan - 5 Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleştirilmiş olup, Tokat ilinde 20+ istihdamlı çalışanı olan 347 işyeri çalışmaya cevap vermiştir. 2017 Tokat İşgücü Piyasası Araştırması Raporu arz ve talep olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. İPA Raporunun birinci bölümünü oluşturan arz bölümü İŞKUR verileri kullanılarak hazırlanmıştır. İkinci bölümde ise işverenlerin İPA bilgi formuna verdiği cevaplar derlenmiş, Tokat ilinde temininde güçlük çekilen meslekler ve nedenleri, açık işlerde aranan beceriler ve işgücü piyasasının talep yönlü verilerine yer verilmiştir. Tokat'ta ziyaret edilen ve çalışmaya cevap veren 20+ istihdamlı 347 işyerinde toplam 14 bin 920 kişi çalışmakta olup, çalışanların % 32'si kadın, yüzde 68'i erkektir. Araştırma kapsamında Tokat ilinde 347 işyerinin yüzde 19'unda açık iş tespit edilmiş olup, tespit edilen toplam açık iş sayısı 587'dir.

Bu vesileyle Tokat İşgücü Piyasası Araştırması çalışmasının tüm kullanıcılara faydalı ve hayırlı olmasını diler, bu çalışmanın ortaya çıkmasında zamanını ayırarak bilgi formumuzu dolduran tüm işverenlerimize, emeği geçen Kurum çalışanlarımıza ve sosyal paydaşlarımıza teşekkür ederim.

Bekir FINDIK

İl Müdürü

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ iii
ÖNSÖZ v
İÇİNDEKİLER vii
TABLOLAR LİSTESİ viii
ŞEKİLLER LİSTESİ ix
KISALTMALAR x
YÖNETİCİ ÖZETİ 1
GİRİŞ 4
BİRİNCİ BÖLÜM 6
İŞGÜCÜ PİYASASI ARZ VERİLERİ 6
İŞKUR GÖSTERGELERİ 6
Başvuru 6
Kayıtlı İşsiz 8
Açık İşler 11
İşe Yerleştirmeler 13
Aktif İşgücü Programları 15
İşsizlik Ödeneği 22
İKİNCİ BÖLÜM 24
İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇLARI 24
İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM 26
İşyeri Verileri 26
Mevcut İstihdam 37
AÇIK İŞLER 43
TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER 69
GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ 78
SONUÇ 85
EKLER 87
EK 1: 2017 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU 87

TABLOLAR LİSTESİ

Tablo 1: Mesleklere Göre Başvuru Sayısı (2016) 7
Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2016) 10
Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2016) 12
Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2016) 14
Tablo 5: Mesleki Eğitim Kurs ve Kursiyer Sayıları (2010-2016) 15
Tablo 6: Mesleki Eğitim Kurslarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı 17
Tablo 7: İşbaşı Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2010-2016) 18
Tablo 8: İşbaşı Eğitim Programlarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı 19
Tablo 9: Girişimcilik Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2010-2016) 20
Tablo 10: Toplum Yararına Programlar (Kurs ve Kursiyer Sayıları) (2010-2016) 21
Tablo 11: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2016) 22
Tablo 12: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2016) 23
Tablo 13: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı 26
Tablo 14: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 35
Tablo 15: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı 37
Tablo 16: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları 40
Tablo 17: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı 41
Tablo 18: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler 42
Tablo 19: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı 44
Tablo 20: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı 45
Tablo 21: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi 51
Tablo 22: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi 53
Tablo 23: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması 56
Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı 58
Tablo 25: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları 58
Tablo 26: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı 59
Tablo 27: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi 61
Tablo 28: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları 63
Tablo 29: Açık İş Olan Mesleklerden İstenen Becerilerde Öncelik Sıralaması 65
Tablo 30: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler 67
Tablo 31: Cinsiyete Göre Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması 68
Tablo 32: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı 72
Tablo 33: Mesleklere Göre TGÇM Dağılımı 74
Tablo 34: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri 77
Tablo 35: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri 79
Tablo 36: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi 80
Tablo 37: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi 81
Tablo 38: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler 82

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Başvuru Sayısı (2010-2016) 6
Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2016) 8
Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2016) 11
Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2016) 13
Şekil 5: İşyerlerinin Yaşına Göre Dağılımı 27
Şekil 6: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşyerlerinin Dağılımı 28
Şekil 7: Kadınların Part-Time Çalışma Durumu 29
Şekil 8: Sektör Bazında İşyerlerinin Vardiyalı Çalışma Yapma Durumu 30
Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde Kadın Çalışma Oranı 31
Şekil 10: Sektörlere Göre İşyerlerinin İhracat Yapma Oranı 32
Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 33
Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları 34
Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Özellikleri 36
Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları 39
Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı 43
Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları 46
Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları 47
Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi 48
Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 49
Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı 50
Şekil 21: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı 52
Şekil 22: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı 55
Şekil 23: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 69
Şekil 24: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı 70
Şekil 25: Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı 73
Şekil 26: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı 75
Şekil 27: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri 76
Şekil 28: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO 84

KISALTMALAR

İPA	İşgücü Piyasası Araştırmaları
İŞKUR	Türkiye İş Kurumu
NACE	Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması
NİDO	Net İstihdam Değişim Oranı
TÜİK	Türkiye İstatistik Kurumu

YÖNETİCİ ÖZETİ

2016 yılı Türkiye İstatistik Kurumu ADNKS verilerine göre, Tokat ili toplam nüfusu 602 bin 662'dir. Toplam nüfusun yüzde 49,7'sini erkekler (299 bin 262 kişi), yüzde 50,3'ünü (303 bin 400 kişi) kadınlar oluşturur. Tokat ili nüfusunun yüzde 13,7'sini (82 bin 498 kişi) 0-14; yüzde 73,8'ini (444 bin 987 kişi) 15-64; yüzde 12,5'ini (75 bin 177 kişi) 65+ yaş grubu oluşturmaktadır.

Ekonomik olarak aktif nüfusun, çalışabilir yaştaki nüfusa oranı "İşgücüne Katılım Oranı"; çalışanların, çalışabilir yaştaki nüfusa oranı "İstihdam Oranı"; toplam işsiz sayısının işgücüne oranı ise "İşsizlik Oranı" olarak tanımlanmaktadır. TÜİK il bazında bu oranları en son 2013 yılında açıklamıştır. İl düzeyinde en son yayımlanan 2013 yılı verilerine göre Tokat ilinde işgücüne katılım oranı yüzde 49,9; istihdam oranı yüzde 46,7 ve işsizlik oranı yüzde 6,6 olarak gerçekleşmiştir. Türkiye genelinde ise 2013 yılı verilerine göre işgücüne katılım oranı yüzde 48,3, istihdam oranı yüzde 43,9 ve işsizlik oranı yüzde 9'dur. Bu oranlarla birlikte Tokat ili; işgücüne katılma oranı ve istihdam oranı bakımından Türkiye ortalamasının üstünde bulunmaktadır. Yine 2013 verilerine göre Tokat ili işsizlik oranı bakımından Türkiye ortalamasına göre daha iyi durumdadır.

2017 İPA Raporu'nun arz boyutuna ilişkin veriler İŞKUR idari kayıtlarından üretilmektedir. Bu veriler Kurumun sunmuş olduğu hizmetler ile Kurumun yürütmüş olduğu faaliyetlere ilişkindir. Tokat ilinde 2016 yılında İŞKUR verilerine göre kayıtlı işsiz sayısı 19 bin 216'dır. Bu sayının yüzde 45,8'i kadınlardan (8 bin 810), yüzde 54,2'si ise erkeklerden (10 bin 406) oluşmaktadır. En fazla kayıtlı işsiz 4 bin 305 kişi ile Beden İşçisi (Genel) mesleğinde bulunmaktadır. 2016 yılında Tokat ilinde toplam 12 bin 57 kişilik açık iş alınmış olup, en fazla açık işi Makineci (Dikiş) mesleğinden alınmıştır.

İşe yerleştirme sayısı ise 2016 yılında 4 bin 66 kişi olarak gerçekleşmiştir. 2016 yılında İŞKUR tarafından işe yerleştirilenlerin yüzde 43,4'ünü kadınlar (bin 762 kişi), yüzde 56,6'sını ise erkekler (2 bin 304) oluşturmaktadır. En fazla işe yerleştirme yapılan meslek ise Makineci (Dikiş) mesleğidir.

Tokat İŞKUR İl Müdürlüğünce 2016 yılında 57 grup Meslek Edindirme Kursu (MEK), 502 grup İşbaşı Eğitim Programı (İEP), 63 grup Toplum Yararına Program (TYP) ve 6 grup Girişimcilik Eğitim Programı düzenlenmiştir. 2016 yılında Tokat ilinde bu programlardan 6 bin 217 kişi faydalanmıştır.

Tokat İŞKUR İl Müdürlüğü'ne 2016 yılında 7 bin 33 kişi işsizlik ödeneği almak için başvuru yapmış, 2 bin 917 kişi işsizlik ödeneği almayı hak etmiştir. İşsizlik ödeneğini hak edenlerin kayıtlı olduğu ilk üç meslek ise Beden İşçisi (Genel), Şoför Yük Taşıma ve Temizlik Görevlisi meslekleri olmuştur. Tokat ilinde 2016 yılında yaklaşık 11,5 milyon TL işsizlik maaşı ödemesi yapılmıştır

İşgücü piyasasının talep boyutuna ilişkin verileri ise Tokat İli İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre değerlendirilmiştir. Çalışma kapsamında 347 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerleri 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri olup il genelinde 13 sektörde tam sayım yapılmıştır. Tokat ilinde 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 14 bin 920 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet durumuna göre ele alındığında ise 10 bin 162 çalışan erkeklerden, 4 bin 758 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır. Tokat ilinde en fazla çalışan İmalat sektöründe yer almaktadır. Erkeklerin yüzde 43'ü, kadınların ise yüzde 57'si İmalat sektöründe istihdam edilmektedir.

Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 43'tür. Ortalama çalışan sayısı en fazla Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe olup, bu sektördeki işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 239'dur. Tokat ilinde en fazla çalışanı olan meslek grupları ise Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları; Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek gruplarıdır.

Tokat ilinde açık iş oranı yüzde 3,8 olarak tespit edilmiştir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 8,6 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörüdür. Tokat ilinde açık işlerin meslek gruplarına göre dağılımı incelendiğinde; en fazla açık işin Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu tespit edilmiş olup bu gruptaki açık iş sayısının toplam açık iş sayısı içindeki oranı yüzde 61,8'dir. Ayrıca açık iş oranının en yüksek olduğu meslek grubu yüzde 5,9 ile yine Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar olmuştur.

Tokat ilinde en fazla açık iş ilk on olan meslekler; Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Ütücü, Beden İşçisi (Genel), Konfeksiyon Ürünlerini Paketleme İşçisi, Beton Transmikser Operatörü, Garson (Servis elemanı), Elektrikçi (Genel), Servis Komisi ve Kaynakçı (Oksijen-Elektrik) meslekleridir. Araştırma kapsamında İl genelinde açık işlerin yüzde 75,4'ünde eğitim seviyesinin önemli olmadığı belirtilmiştir. Bunu yüzde 17,9 ile Lise Altı, 2,4 ile Genel Lise, yüzde 1,6 ile Meslek Lisesi, yüzde 1,5 ile Lisans ve yüzde 1,2 le Meslek Yüksekokulu takip etmiştir.

2017 İPA Raporu'nda Tokat ilinde temininde güçlük çekilen meslekler sektörlere göre incelendiğinde en fazla Kültür Sanat Eğlence Dinlence ve Spor sektöründe eleman temininde güçlük çekildiği görülmektedir. Bu sektördeki işyerlerinin yüzde 50'si eleman temininde güçlük çekmektedir. Tokat ilinde meslek gruplarına göre temininde güçlük çekilme oranlarına bakıldığında ise ilk sırada Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu yer almıştır.

Temininde güçlük çekilen kişilerin yüzde 66,5'i söz konusu meslek grubunda yer almaktadır. Tokat ilinde temininde güçlük çekilen mesleklere bakıldığında ilk sırada Makineci (Dikiş) mesleğinin yer aldığı görülmektedir. Bu mesleği sırasıyla Ütücü, Beton Transmikser Operatörü, Garson (Servis Elemanı), Otobüs Muavini, Kaynakçı (Oksijen-Elektrik), Kasap, Ön Muhasebeci, Kasiyer ve Ağaç Biçme Makinesi Operatörü takip etmiştir. Tokat ilinde teminde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ise ilk sırada yüzde 89,6 ile Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması yer almaktadır.

2017 İPA çalışması sonuçlarına göre Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 18,8'i istihdamın artacağı yönünde cevap verirken; Tokat ilinde işverenlerin yüzde 28,9'u istihdamın artacağını öngörmüştür. İstihdamın azalacağını düşünen işyeri oranı Türkiye genelinde yüzde 2,4 iken bu oran Tokat ilinde 1,8'tir.

GİRİŞ

İşsizlik kişinin çalışma isteğinde olmasına rağmen, cari ücret düzeyinde ilgi, yetenek ve becerisine uygun iş bulamaması olarak tanımlanmaktadır. Her ülke işsizlik oranını düşürmek ve daha fazla kişiye istihdam kapısı açmak için politikalar üretmektedir.

Kamu istihdam kurumu olarak görev yapan Türkiye İş Kurumu (İŞKUR), ulusal istihdam politikasının oluşturulması, istihdamın korunması ve geliştirilmesi ile işsizliğin önlenmesi faaliyetlerinde rol alan işgücü piyasasının en önemli aktörlerinden birisidir. Zira etkin bir işgücü piyasası için işgücü piyasasının aktörlerini oluşturan işgücü ve işverenlerin piyasaya sundukları emeği ve piyasadan beklediklerini iyi analiz ederek niteliklerini ortaya koymak ilk adımı oluşturmaktadır. Bu amaçla İŞKUR kanalıyla yılda en az bir defa İşgücü Piyasası Araştırması gerçekleştirilmektedir.

Tokat'ta 3 Nisan - 5 Mayıs 2017 tarihleri arasında düzenlenen 2017 Tokat İşgücü Piyasası Araştırması'nın kısa ve uzun vadeli olmak üzere iki temel amacı vardır.

- Kısa vadeli amacı; Tokat ilini arz ve talep boyutuyla ele alarak işverenlerin talepleri ile çalışmak isteyen kişiler arasındaki eşleşme problemlerini ortadan kaldırmak amacıyla Tokat ilinde uygulanması gereken istihdam politikalarını belirlemektir.

- Uzun vadeli amacı ise; her sene düzenlenen İPA çalışması verileri ile arşiv oluşturmak ve akademik yayınlara ışık tutabilecek kaynak oluşturabilmektir. Nitekim İşgücü Piyasası Araştırması Tokat Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü tarafından 2007 yılından beri periyodik olarak sürdürülmektedir. Oluşturulacak arşiv Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi'nde akademik çalışmalarda kullanılarak Tokat ilinin işgücü piyasası analizi mikro boyutta incelenebilecektir. Böylece Tokat ili işveren ve iş arayan analizi iktisadi olarak da ele alınmış olacaktır.

Bu raporda, 2017 İPA sonuçları analiz edilerek Tokat ilinin işgücü piyasasının talep yapısı ortaya konulmaktadır. İşgücü Piyasası Araştırmasının gayesi işverenlerin mevcut istihdam ve açık işlerini tespit etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişimleri izlemektir.

3 Nisan - 5 Mayıs 2017 tarihleri arasında gerçekleşen Tokat İşgücü Piyasası Araştırması için işverenlerle yüz yüze görüşme yöntemi kullanılmış olup, 2017 İPA Raporu iki temel bölümden oluşmaktadır:

Birinci bölümde işgücü piyasasının genel görünümüne bakılmış, işgücü piyasası hakkında kapsamlı bir analiz yapabilmek için Tokat Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü verileri incelenmiştir. Tokat İŞKUR'a kayıtlı işsiz, açık iş, işe yerleştirme, kurs ve kursiyer sayısı, işsizlik ödeneğinden yararlanan kişilerin verileri bu bölümde analiz edilmiş, İŞKUR'a kayıtlı işgücü göstergeleri ele alınmıştır.

İkinci bölümde ise 2017 yılı İPA sonuçları değerlendirilmiştir. Ayrıca bu bölümde İşgücü Piyasası Araştırması'nın amaç ve yöntemi, işyerlerinin mevcut istihdamları, işyerlerinden alınan açık işler, işyerlerinin temininde güçlük çektiği meslekler, gelecek dönem istihdam eğilimleri üzerinde durulmuştur.

BİRİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI ARZ VERİLERİ

İŞKUR GÖSTERGELERİ

İŞKUR göstergeleri Kurumun idari kayıtlarından oluşmakta olup İŞKUR'un hedef kitlelerine sunmuş olduğu hizmetlerinin verilerinden hareketle istatistik alt yapısında derlediği rakamları içermektedir. İŞKUR'un hizmetlerinden yararlanmak için Kuruma kayıt yaptıran kişilerin yaş, cinsiyet, sosyal durum, eğitim durumu, sektör ve meslek gibi özelliklerin bilgisine İŞKUR göstergelerinden ulaşılabilmektedir.

Başvuru

Başvuru; iş arayanların gereksinimlerinin karşılanması için internet üzerinden veya Çalışma ve İş Kurumu il Müdürlükleri ile İŞKUR Hizmet Merkezlerinden doğrudan yaptıkları müracaat olarak tanımlanmaktadır.

Şekil 1: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Başvuru Sayısı (2010-2016)

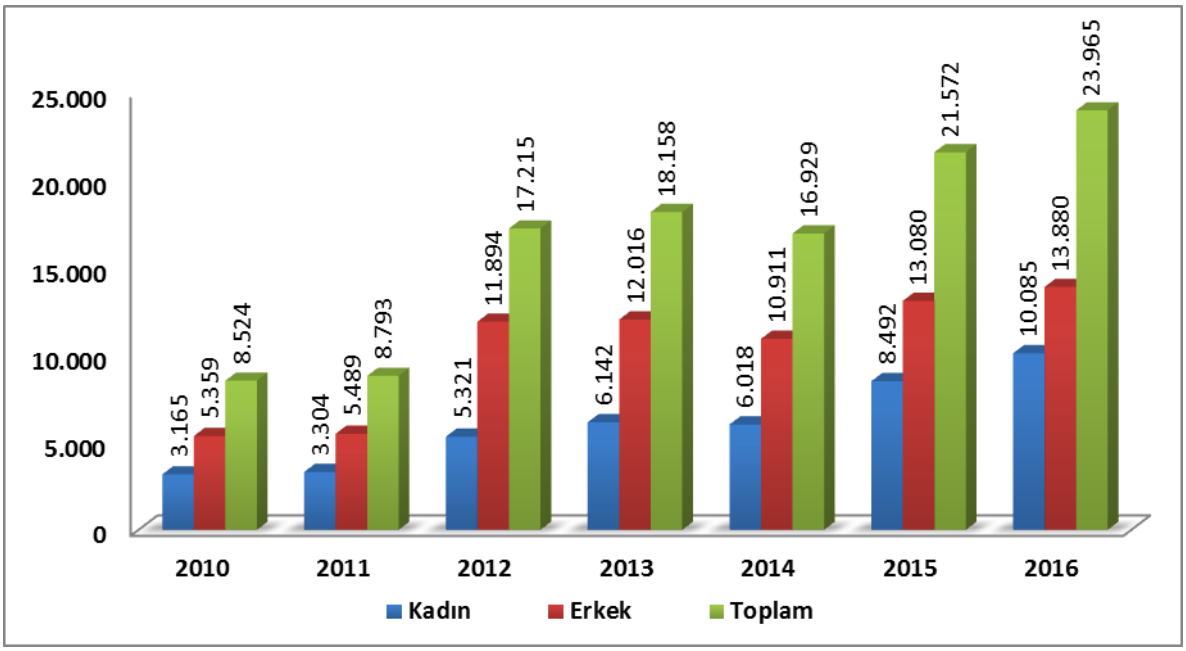

Kaynak: İŞKUR

Tokat ili için başvuru sayısı, 2016 yılında son yedi yılın en yüksek seviyesini görmüş, 2016 yılında toplam başvuru sayısı 23 bin 965 kişi olarak gerçekleşmiştir. Bu başvuruların 13 bin 880'ini erkekler, 10 bin 85'ini kadınlar oluşturmuştur. Toplam başvuru sayısı 2016 yılında 2010 yılına göre 15 bin 441 kişi artmıştır. Bu artışın 6 bin 920'sini kadınlar, 8 bin 521'ini erkekler oluşturmuştur. 2010-2016 yılları arası başvurular cinsiyet bazında incelendiğinde ise toplam kadın başvuru sayısının, toplam erkek başvuru sayısından her yıl daha az olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 1: Mesleklere Göre Başvuru Sayısı (2016)

Meslekler	Kadın	Erkek	Genel Toplam
Beden İşçisi (Genel)	1.738	3.237	4.975
Temizlik Görevlisi	968	671	1.639
Büro Memuru (Genel)	681	463	1.144
Makineci (Dikiş)	483	301	784
Satış Danışmanı	375	352	727
Şoför-Yük Taşıma	-	577	577
Sekreter	463	19	482
Beden İşçisi (Temizlik)	297	159	456
Konfeksiyon İşçisi	238	189	427
Ön Muhasebeci	233	154	387

Kaynak: İŞKUR

Tablo 1'de 2016 yılında Tokat ilinde mesleklere göre başvuru sayıları mevcuttur. Tablo 1 mesleklere göre toplam başvuru sayısının fazla olandan az olana doğru sıralanması ile oluşturulmuştur. Tablo 1'e göre en fazla başvurunun olduğu ilk 10 meslek içerisinde ilk sırayı 4 bin 975 başvuru ile Beden İşçisi (Genel) mesleği almıştır. Beden İşçisi (Genel) mesleği toplam başvurunun yüzde 21'ini oluşturmaktadır. Beden İşçisi (Genel) mesleğini bin 639 başvuru ile Temizlik Görevlisi, bin 144 başvuru ile Büro Memuru (Genel) ve 784 başvuru ile Makineci (Dikiş) meslekleri takip etmiştir.

Erkeklerin 2016 yılında en fazla başvuru yaptığı ilk 10 meslek Beden İşçisi (Genel), Temizlik Görevlisi, Şoför-Yük Taşıma, Büro Memuru (Genel), Satış Danışmanı, Makineci (dikiş), Garson (Servis Elemanı), Reyon Görevlisi, Beden İşçisi (İnşaat) ve Konfeksiyon İşçisi meslekleridir.

Kadınların ise 2016 yılında en fazla başvuru yaptığı ilk 10 meslek Beden İşçisi (Genel), Temizlik Görevlisi, Büro Memuru (Genel), Makineci (Dikiş), Sekreter, Satış Danışmanı, Beden İşçisi (Temizlik), Konfeksiyon İşçisi, Ön Muhasebeci ve Çocuk Gelişim Elemanı meslekleridir.

Kayıtlı İşsiz

İŞKUR tanımlarına göre ***kayıtlı işgücü;*** çalışma yaşında ve gücünde olan, çalışmak isteyen, Kuruma başvurduğunda asgari ücret düzeyinde gelir getirici bir işi olmayan, Kurum tarafından henüz kendisine iş bulunamayan aktif kayıtlardaki kişiler olarak tanımlanmaktadır. Daha önce 18 ay olarak belirlenen aktif kayıtta kalma süresi 2016 yılı Ocak ayı itibariyle 12 aya düşürülmüştür. Bir kişi Kuruma kayıt olduktan sonra 12 ay boyunca herhangi bir işlem yapmaz ise, kayıtlarda aktif durumdan pasif duruma geçmektedir.

İŞKUR tanımlarına göre **kayıtlı işsiz** ise; kayıtlı işgücünden daha iyi şartlarda iş arayanlar, emeklilerden iş arayanlar ve belli bir iş yerinde çalışmak isteyenler (sadece kamu kurumu isteyenler vb.) çıkarıldığında geri kalan iş arayanlar olarak tanımlanmaktadır.

Şekil 2'de 2010-2016 yılları arası Tokat ili için İŞKUR'a kayıtlı işsizlerin cinsiyete göre dağılımı verilmiştir.

Şekil 2: Yıllar İtibariyle Cinsiyete Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2010-2016)

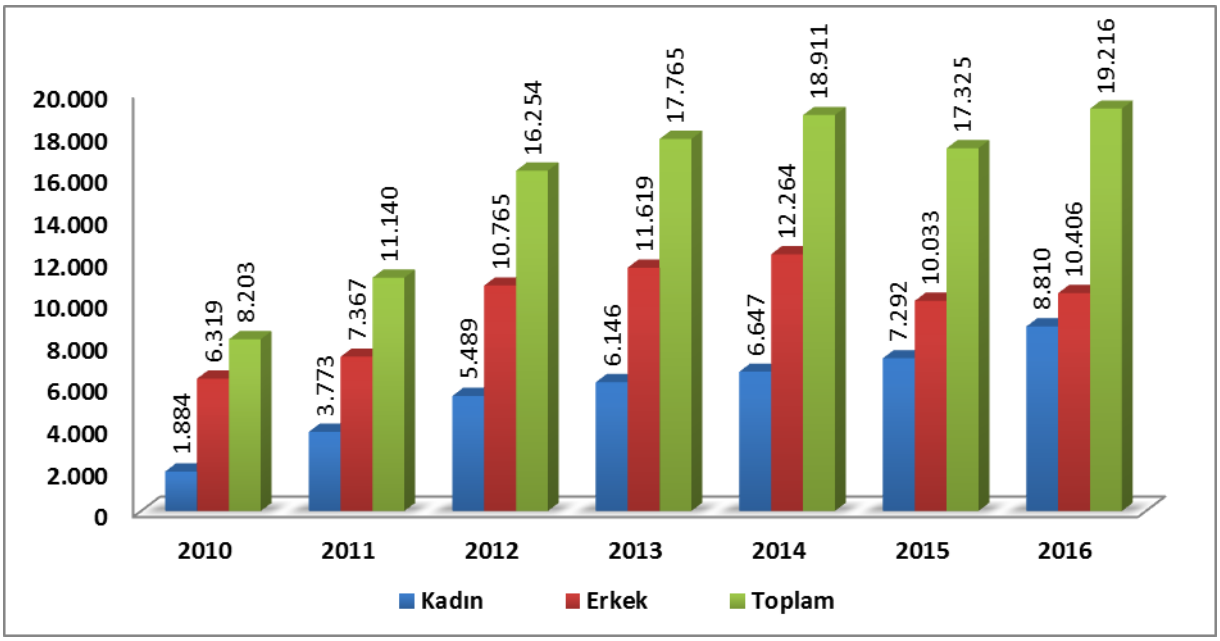

Kaynak: İŞKUR

Şekil 2'ye göre 2010 yılında Tokat ilinde İŞKUR'a kayıtlı toplam 8 bin 203 işsizin 6 bin 319'u erkeklerden, geri kalan bin 884'ü ise kadınlardan oluşmaktadır. 2016 yılında ise toplam 19 bin 216 kişi, kayıtlı işsiz olarak Tokat İŞKUR kayıtlarında yer almıştır.

Şekil 2'ye göre yıllar itibariyle toplam kayıtlı işsiz sayısında genel olarak artış eğilimi olduğu dikkati çekmektedir. 2015 yılındaki düşüşün nedeni ise 2015 yılı içinde kayıtlı işsiz sorgulamalarında SGK kayıtlarının da baz alınması yöntemine geçilmesidir. Bu yöntem ile SGK kayıtlarında sigortası görünen kişiler İŞKUR kayıtlarında pasif duruma düşürülmüştür. Bu gelişme ile işsizlere daha doğru ve etkin politika üretme noktasında faydalı olunacağı düşünülmektedir.

Şekil 2 üzerinde 2010-2016 yılları cinsiyet bazında incelendiğinde ise kayıtlı erkek işsiz sayısının, kayıtlı kadın işsiz sayısından her yıl daha fazla olduğu görülmektedir. 2015 yılı SGK sorgulamalarından sonra Kuruma kayıtlı erkek işsiz sayısı 2015 yılında gözle görülür şekilde azalmıştır. Şekil 2'ye göre kayıtlı kadın işsiz sayısı her yıl artış eğilimi göstermiştir. Kadınların eğitim düzeyinin artması, kadının çalışma hayatındaki rolünün toplum tarafından daha fazla önemsenmesi ve Kurumumuz aracılığı ile düzenlenen Toplum Yararına Programlar kadın kayıtlı işsiz sayısının her yıl artmasının temel nedenleri arasındadır. Öyle ki 2010 yılında bin 884 kadın kayıtlarda işsiz olarak yer almışken, bu sayı 2016 yılında yaklaşık yedi kat artarak 8 bin 810'a yükselmiştir. Kadın işsiz sayısının erkek işsiz sayısına en fazla yaklaştığı yılın 2016 yılıdır. 2016 yılında erkek kayıtlı işsiz sayısı kadın kayıtlı işsiz sayısından bin 596 fazladır.

Tablo 2: Mesleklere Göre Kayıtlı İşsiz Sayısı (2016)

Meslekler	Kadın	Erkek	Genel Toplam
Beden İşçisi (Genel)	1.662	2.643	4.305
Temizlik Görevlisi	867	406	1.273
Büro Memuru (Genel)	692	395	1.087
Satış Danışmanı	286	263	549
Sekreter	511	17	528
Şoför-Yük Taşıma	--	486	486
Beden İşçisi (Temizlik)	297	147	444
Ön Muhasebeci	239	121	360
Makineci (Dikiş)	193	100	293
Reyon Görevlisi	86	175	261

Kaynak: İŞKUR

Tablo 2'de Tokat ilinde 2016 yılında mesleklere göre kayıtlı işsiz sayıları gösterilmiştir. Tablo 2 mesleklere göre toplam kayıtlı işsiz sayısının fazla olandan az olana doğru sıralanması ile oluşturulmuştur. En fazla kayıtlı işsizin olduğu ilk 10 meslek içerisinde ilk sırada Beden İşçisi (Genel) mesleği yer almakta olup bu meslekte Tokat ilinde Kuruma kayıtlı 4 bin 305 işsiz bulunmaktadır. Bu sayı Tokat ilindeki toplam kayıtlı işsiz sayısının yüzde 22,4'ünü oluşturmaktadır. Başka bir ifade ile Tokat İŞKUR'a kayıtlı her 5 iş arayandan 1'i nitelik gerektirmeyen işlerde çalışmak istediklerinin beyan etmiştir. Nitelik gerektirmeyen bir meslek türü olan Beden İşçisi (Genel) mesleğinin Kurum kayıtlarında bu denli yüksek olması işverenlere yönelik personel temini hizmetinin kalitesini de nitel ve nicel olarak olumsuz etkilemektedir. Bu etkilenmeyi asgari düzeye çekmek amacıyla, Kuruma kayıtlı iş arayanlara yönelik meslek edindirme kursları ve işbaşı eğitim programları düzenlenmekte; iş arayan her işsizin meslek sahibi olabileceği diğer alternatifler iş ve meslek danışmanlarımızca kişi ile paylaşılmakta, iş arayan kişilere özel eylem planı hazırlanmaktadır. Beden İşçisi (Genel) mesleğini Temizlik Görevlisi ve Büro Memuru (Genel) meslekleri takip etmiştir.

2016 yılı Tokat İŞKUR kayıtlarına göre kadın işsizlerde Beden İşçisi (Genel), Temizlik Görevlisi ve Büro Memuru (Genel) meslekleri ilk üç sırada yer alırken; erkeklerde ise ilk üç sırayı Beden İşçisi (Genel), Şoför-Yük Taşıma ve Temizlik Görevlisi meslekleri oluşturmaktadır.

Açık İşler

Açık iş; en basit tanımı ile işverenler tarafından Kuruma verilen işgücü talebidir. Açık iş sayısının artması, kendisini işe yerleştirmede göstermekte ve işverenlerin İŞKUR ile olan çalışma isteklerinin arttığı yönünde izlenim vermektedir.

Şekil 3: Yıllara Göre Açık İş Sayıları (2010-2016)

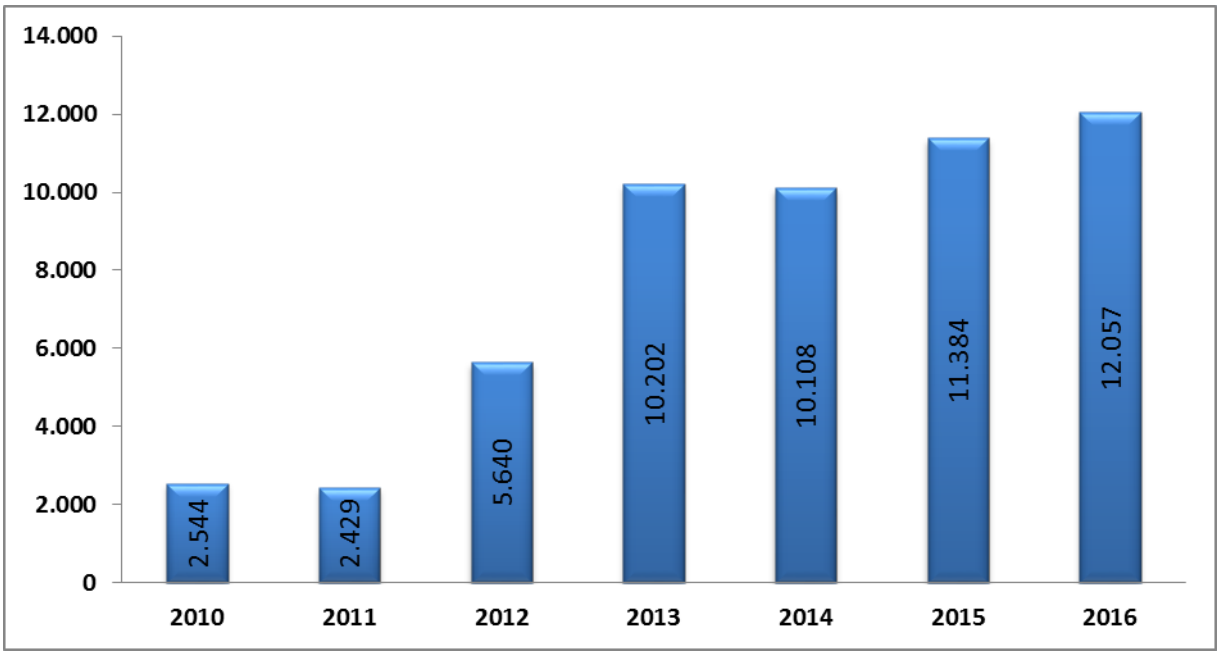

Kaynak: İŞKUR

Tokat İŞKUR'da görev yapan iş ve meslek danışmanları hazırlanan haftalık programlar dahilinde düzenli aralıklar ile işyeri ziyaretleri gerçekleştirmekte, işverenlere Kurum hizmetleri, teşvikler ve işgücü piyasası hakkında bilgiler vermektedir. İşverenlerin ihtiyaç duyduğu nitelikteki personeller, işverenin belirlediği kriterler doğrultusunda, Kuruma kayıtlı iş arayanlar içerisinden karşılanmaya çalışılmaktadır. İşverenlerden alınan personel ihtiyacı, İŞKUR tanımlarında açık iş olarak adlandırılmaktadır. 2016 yılında Tokat ilinde toplam 12 bin 57 kişilik açık iş talebi alınmıştır.

Şekil 3'te görüleceği üzere, yıllar itibariyle Tokat'ta açık iş sayısı genel olarak artış eğilimi göstermektedir. 2010 yılında işverenlerden 2 bin 544 kişilik açık iş talebi alınmış iken, bu sayı 2016 yılına gelindiğinde yaklaşık beş kat artarak 12 bin 57'ye yükselmiştir. Bu yükseliş eğiliminin arkasında, İŞKUR hizmetlerinin çeşitlenmesi sonucu işverenlerin İŞKUR ile olan çalışma isteklerinin artışı yer almaktadır.

2010-2016 yılları arasında en fazla açık iş ilanı 12 bin 57 ile 2016 yılında alınırken, en az açık iş ilanı 2 bin 429 ile 2011 yılında alınmıştır. Birbirini takip eden yıllar arasında açık iş artış oranı incelendiğinde ise en fazla açık iş artışının yüzde 132 ile 2011-2012 yılları arasında olduğu görülmektedir. Bunun en önemli sebebi 2012 yılında Tokat İŞKUR bünyesinde göreve başlayan iş ve meslek danışmanlarının saha çalışmalarına aktif katılımı sonucu Kurum tanınırlığının artmasıdır.

Tablo 3: Mesleklere Göre Açık İş Sayıları (2016)

Meslekler	Açık İş Sayısı
Makineci (Dikiş)	2.522
Beden İşçisi (Genel)	1.595
Temizlik Görevlisi	508
Dokuma Konfeksiyon Makineci	446
Konfeksiyon İşçisi	435
Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)	427
Ütücü	344
Satış Danışmanı	320
Büro Memuru (Genel)	303
Garson (Servis Elemanı)	290

Kaynak: İŞKUR

2016 yılında işverenlerden alınan açık işlerde ilk sırayı 2 bin 522 açık iş ile Makineci (Dikiş) mesleği almıştır. Makineci (Dikiş) mesleğine ait açık iş sayısı, toplam açık iş sayısının yüzde 21'ini oluşturmaktadır. Makineci (Dikiş) mesleğini bin 595 açık iş ilanı ile Beden İşçisi (Genel) ve 508 açık iş ilanı ile Temizlik Görevlisi meslekleri takip etmiştir. Açık iş ilanı verilen ilk on meslek genel olarak incelendiğinde büyük bölümünün nitelik-el becerisi gerektiren meslekler olduğu görülmektedir.

İşe Yerleştirmeler

İşgücü piyasasının arz-talep yönlü olduğu düşünüldüğünde, açık iş sayısının artmasının doğal sonucu olarak daha fazla bireyin İŞKUR aracılığı ile işe yerleştirileceği unutulmamalıdır. Bu nedenle işe yerleştirme sayılarının artması için, işverenlerden alınan açık işlerin fazla olması büyük önem arz etmektedir.

Şekil 4: Yıllar İtibari ile Cinsiyete Göre İşe Yerleştirme Sayısı (2010-2016)

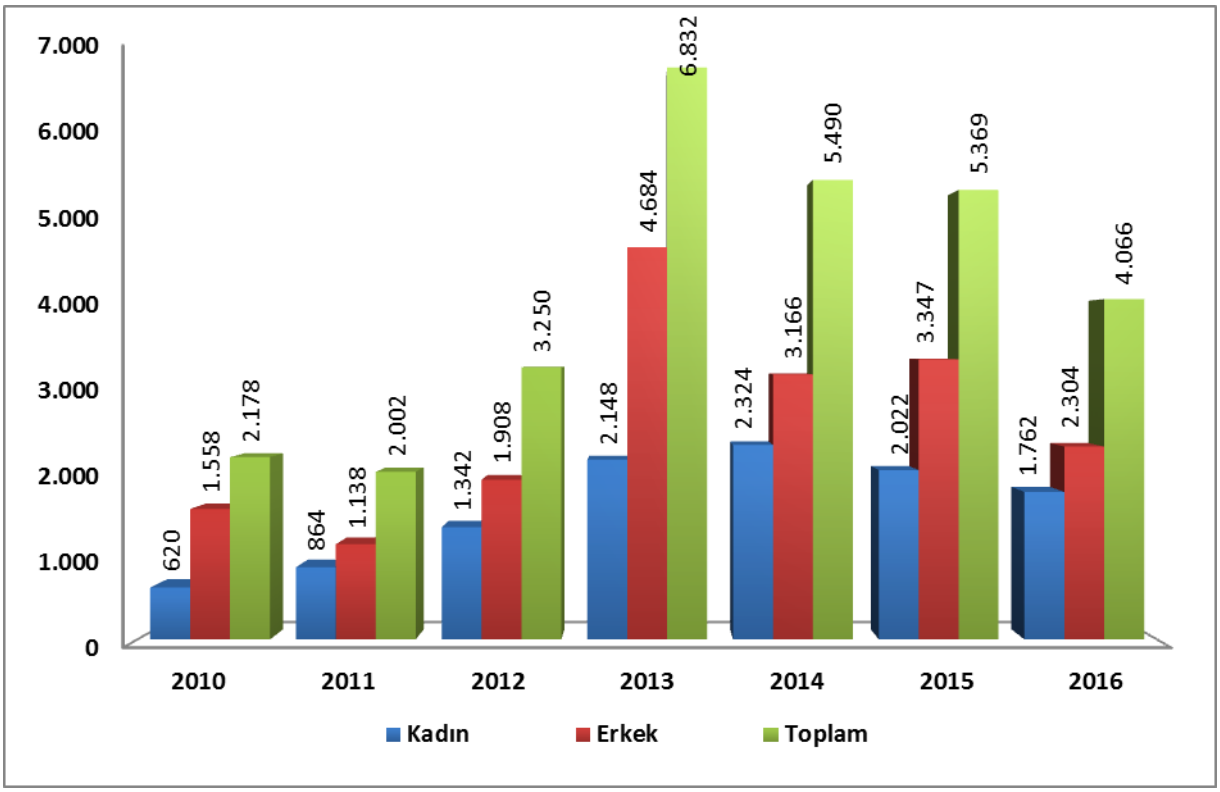

Kaynak: İŞKUR

Şekil 4 incelendiğinde, 2010-2016 yılları arasında Tokat ilinde İŞKUR aracılığı ile işe yerleştirme sayılarında düzenli bir artış veya azalış olmadığı anlaşılmaktadır. Tokat'ta son yedi yıl içerisinde İŞKUR aracılığı ile en fazla işe yerleştirme yapılan yıl 6 bin 832 kişi ile 2013; en az işe yerleştirme yapılan yıl ise 2 bin 2 kişi ile 2011 yılıdır. 2015 ile 2016 yıllarını baz almaz isek, İŞKUR aracılığı ile işe yerleşen kadın sayısının yıllar itibariyle artış gösterdiği görülmektedir.

2016 yılında toplam 4 bin 66 kişi İŞKUR aracılığı ile işe yerleştirilmiş olup, işe yerleştirilen kişilerin yüzde 56,7'sini erkekler, % 43,3'ünü kadınlar oluşturmuştur.

Şekil 4'e göre 2013 yılından sonra işe yerleştirme sayısında belirgin bir düşüş görülmektedir. Ekonomideki durgunluk, sektörel belirsizlikler, asgari ücret düzeyi ile ekonomideki mal ve hizmet talebi gibi faktörler işverenlerin işgücü talebini olumsuz etkilemektedir. Ayrıca Kurum aracılığı ile kamu kurum-kuruluşlarında düzenlenen Toplum Yararına Programlar kapsamında istihdam edilmek isteyen kişilerin büyük bir bölümünün özel sektör açık iş ilanlarını tercih etmek istememeleri, işe yerleştirme sayısını da olumsuz etkilemektedir. Ancak her koşulda ekonomideki potansiyel açık işleri mümkün olduğunca Kuruma kazandırıp, İŞKUR üzerinden iş arayan kayıtlı işgücü ile eşleştirmek, işgücü piyasasında İŞKUR'un etkinliğini arttırmak adına önem arz etmektedir. Bu durum da doğal olarak istatistiklere işe yerleştirme olarak yansıyacaktır.

Tablo 4: Mesleklere Göre İşe Yerleştirme Sayıları (2016)

Meslekler	Kadın	Erkek	Genel Toplam
Makineci (Dikiş)	497	379	876
Beden İşçisi (Genel)	90	370	460
Temizlik Görevlisi	86	195	281
Konfeksiyon İşçisi	136	134	270
Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)	186	71	257
Büro Memuru (Genel)	89	67	156
Giysi Tadilatçısı	35	63	98
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	59	39	98
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	30	62	92
Satış Danışmanı	32	51	83

Kaynak: İŞKUR

Tablo 4 mesleklere göre toplam işe yerleştirme sayısının fazla olandan az olana sıralanması ile oluşturulmuştur. Tokat ilinde 2016 yılında Kurum aracılığı ile işe yerleşen 4 bin 66 kişinin yüzde 21,5'ini Makineci (Dikiş) mesleği oluşturmuştur. Bunu 460 kişi ile Beden İşçisi (Genel), 281 kişi ile Temizlik Görevlisi ve 270 kişi ile Konfeksiyon İşçisi meslekleri takip etmiştir. Tablo 4 incelendiğinde 2016 yılında Kurum aracılığı ile işe yerleştirme sayısının fazla olduğu ilk on mesleğin beşini (Makineci, Konfeksiyon İşçisi, Model Makineci, Giysi Tadilatçısı, Ortacı) hazır giyim sektörüne özgü mesleklerin oluşturduğu görülmektedir. 2016 yılında bu beş meslekte işe yerleşenler, toplam işe yerleşenlerin yüzde 39,3'ünü oluşturmaktadır.

2016 yılında Tokat İŞKUR aracılığı ile mesleklere göre işe yerleştirme sayıları cinsiyet durumuma göre incelendiğinde ise; erkeklerde ilk beş sırada Makineci (Dikiş), Beden İşçisi (Genel), Temizlik Görevlisi, Konfeksiyon İşçisi ve Model Makineci mesleklerinin olduğu görülmektedir. Kadınlarda ise ilk beş sırayı Makineci (Dikiş), Model Makineci, Konfeksiyon İşçisi, Beden İşçisi (Genel) ve Büro Memuru (Genel) meslekleri oluşturmuştur.

Aktif İşgücü Programları

İŞKUR, aktif işgücü programları aracılığıyla işgücü piyasasında becerileri azalmış ya da hiçbir niteliği olmayan işgücüne beceri kazandırarak daha kolay iş bulmasına imkân vermekte ve işsizlikten istihdama geçişi kolaylaştırmaya yardımcı olmaktadır.

Aktif işgücü programları içerisinde bulunan Mesleki Eğitim Kursları (MEK), İşbaşı Eğitim Programları (İEP) ve Girişimcilik Eğitim Programları ile işgücüne nitelik kazandırılmaktadır. Toplum Yararına Programlar ise işsizliğin yoğun olduğu yerlerde ve dönemlerde; işgücünün, işgücü piyasasından uzak kalmasını önlemede önemli bir araçtır. 2016 yılında düzenlenen Mesleki Eğitim Kurslarına bin 488, İşbaşı Eğitim Programlarına bin 780, Girişimcilik Eğitim Programlarına 192 ve Toplum Yararına Programlara 2 bin 758 kişi katılmıştır.

Tablo 5: Mesleki Eğitim Kurs ve Kursiyer Sayıları (2010-2016)

MEK				
Yıllar	**Kurs**	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
2010	33	575	324	899
2011	82	1.012	886	1.898
2012	53	675	713	1.388
2013	65	1.219	803	2.022
2014	52	748	666	1.414
2015	71	1.288	780	2.068
2016	57	833	655	1.488

Kaynak: İŞKUR

Mesleki Eğitim Kursları; bireylere yeni bir meslek kazandırmak veya var olan mesleki becerilerini geliştirmek suretiyle kişilerin istihdam edilebilirliğini arttırarak işsizlik probleminin çözülmesine katkı sağlayan programlardır. Bu kapsamda düzenlenecek kursların beceri eksikliği olan kitlelere ulaşması büyük önem taşımaktadır.

Tablo 5'e göre Tokat ilinde en fazla Mesleki Eğitim Kursu 82 kurs ile 2011 yılında düzenlenmiştir. 2011 yılında 82 kurs programına toplam bin 898 kursiyer katılmıştır. Son yedi yıllık verilere göre en az Mesleki Eğitim Kursu 33 kurs programı ile 2010 yılında düzenlenmiştir. 2010 yılında düzenlenen 33 Mesleki Eğitim Kursu'na 899 kursiyer katılmıştır.

2016 yılında ise 57 Mesleki Eğitim Kursu düzenlenmiş olup, düzenlenen 57 Mesleki Eğitim Kursu'na bin 488 kursiyer katılmıştır.2016 yılında MEK kursiyerlerinin yüzde 56'sını kadın, yüzde 44'ünü erkek kursiyerler oluşturmuştur.

Mesleki Eğitim Kurs programlarına katılan kişi sayısının en fazla olduğu yıl, 2 bin 68 katılımcı ile 2015 yılıdır. 2015 yılında 71 Mesleki Eğitim Kurs programı düzenlenmiştir.

2010-2016 yılları arasında düzenlenen Mesleki Eğitim Kurs programları cinsiyet dağılım oranlarına göre incelendiğinde; toplam katılımcı sayısı içerisinde kadın katılımcı oranının erkek katılımcı oranına göre en fazla olduğu yılın 2010 yılı olduğu görülmektedir. 2010 yılında katılımcıların yüzde 64'ünü kadınlar oluşturmuştur. Toplam katılımcı içerisinde kadın katılımcı oranının en az olduğu yıl ise yüzde 48,6 ile 2012 yılıdır. Tablo 5 genel olarak incelendiğinde, 2012 yılı hariç, kadın kursiyer sayısının erkek kursiyer sayısından her yıl fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 5'e göre kadın katılımcı yıllık değişim oranının en fazla olduğu yıl 2013 yılıdır. 2013 yılında 2012 yılına göre kadın katılımcı oranı yüzde 80, 6 artmıştır. Kadın katılımcı yıllık değişim oranının en az olduğu yıl ise 2014 yılıdır. 2014 yılında 2013 yılına göre kadın katılımcı oranı yüzde 38,6 azalmıştır. Erkek katılımcı yıllık değişim oranının en fazla olduğu yıl ise 2011 yılıdır. 2011 yılında 2010 yılına göre erkek katılımcı oranı yüzde 173,5 artmıştır. Erkek katılımcı yıllık değişim oranının en az olduğu yıl ise 2012 yılıdır. 2012 yılında 2011 yılına göre erkek katılımcı oranı yüzde 19,5 azalmıştır.

Tablo 6: Mesleki Eğitim Kurslarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı

Kadın	Erkek	Toplam
Dokuma Konfeksiyon Makineci	Dokuma Konfeksiyon Makineci	Dokuma Konfeksiyon Makineci
Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)	Giysi Tadilatçısı	Giysi Tadilatçısı
Giysi Tadilatçısı	Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan)	Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)
Erkek Üst Giysileri Dikim Elemanı	Zirai Sulamacı	Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan)
İşletmelerde Hijyen Görevlisi	Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili)	Erkek Üst Giysileri Dikim Elemanı
Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan)	Erkek Üst Giysileri Dikim Elemanı	İşletmelerde Hijyen Görevlisi
Ahşap Hediyelik Eşya Yapımcısı	Garson (Servis Elemanı)	Zirai Sulamacı
Ağaç Oymacısı/Ahşap Oymacısı	Ahşap Montaj Elemanı	Ağaç Oymacısı/Ahşap Oymacısı
Arıcı	Bilgisayar Sistem Kurulum Bakım Onarım Ve Arıza Giderme Elemanı	Kompleci (Yuvarlak Örme Makinesi Operatörü)
Ayakkabı İmalatçısı (Montaj)	Saraciye Montajcısı	Arıcı

Kaynak: İŞKUR

2016 yılında Tokat ilinde düzenlenen Mesleki Eğitim Kurslarının cinsiyet-meslek dağılımı Tablo 6 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 6'ya göre Tokat'ta en fazla katılımcının olduğu ilk on Mesleki Eğitim Kursu Dokuma Konfeksiyon Makineci, Giysi Tadilatçısı, Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili), Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan), Erkek Üst Giysileri Dikim Elemanı, İşletmelerde Hijyen Görevlisi, Zirai Sulamacı, Ağaç Oymacısı/Ahşap Oymacısı, Kompleci (Yuvarlak Örme Makinesi Operatörü) ve Arıcı mesleklerinde düzenlenmiştir.

2016 yılında Mesleki Eğitim Kurs programlarında kadınların en fazla katılım sağladığı ilk beş meslek sırası ile Dokuma Konfeksiyon Makineci, Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim Ve Ev Tekstili), Giysi Tadilatçısı, Erkek Üst Giysileri Dikim Elemanı ve İşletmelerde Hijyen Görevlisi meslekleridir. Erkeklerde ise Dokuma Konfeksiyon Makineci, Giysi Tadilatçısı, Çoban/Sürü Yönetim Elemanı (Küçükbaş Hayvan), Zirai Sulamacı ve Model Makineci (Dokuma Hazır Giyim ve Ev Tekstili), meslekleri ilk beş sırayı oluşturmuştur.

Tablo 6 genel olarak incelendiğinde Tokat ilinde Mesleki Eğitim Kurs programlarının genellikle hazır giyim sektöründe ihtiyaç duyulan mesleklerde düzenlendiği görülmektedir.

Tablo 7: İşbaşı Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2010-2016)

İEP				
Yıllar	**Kurs**	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
2010	2	9	2	11
2011	31	88	65	153
2012	87	283	237	520
2013	98	358	277	635
2014	106	694	321	1.015
2015	206	441	387	828
2016	502	827	953	1.780

Kaynak: İŞKUR

İşsizliğin en önemli nedeni gerekli mesleki bilgi, beceri ve yeterli iş tecrübesine sahip olunamamasıdır. İşbaşı Eğitim Programının temel gayesi mesleki deneyimi veya iş tecrübesi olmayan kişilere mesleki deneyim ve iş tecrübesi kazandırmak ve bu kişilerin istihdam edilebilirliklerini artırmaktır. Bir diğer gaye ise nitelikli işgücünü temin etmekte zorlanan işverenlere işe alacakları kişileri işyerlerinde belirli bir süre gözlemleyerek ve eğitim vererek kişiler hakkında ayrıntılı bilgi sahibi olmalarını ve işe alma konusunda isabetli bir karar vermelerini sağlamaktır.

Tablo 7'ye göre 2010-2016 yılları arasında düzenlenen İşbaşı Eğitim Programı kurs sayısı artış eğilimi göstermektedir. İşverenler tarafından oldukça rağbet gösterilen İşbaşı Eğitim Programları, katılımcılar açısından da pratik eğitim almaları ve işyerinde tecrübe kazanarak sonrasında daha kolay iş bulmalarını sağlama açısından önemli bir aktif işgücü programı olarak karşımıza çıkmaktadır. Tokat ilinde 2010 yılında 2 İşbaşı Eğitim Programı düzenlenmiş iken, 2016 yılında düzenlenen İşbaşı Eğitim Program sayısı 502'ye yükselmiştir. Katılımcı sayısına bakıldığında ise 2010 yılında İşbaşı Eğitim Programlarından 11 katılımcının faydalandığı, 2016 yılında ise İEP'den faydalanan katılımcı sayısının bin 780'e yükseldiği görülmektedir.

2016 yılında bir önceki yıla göre hem İşbaşı Eğitim Programı kurs sayısı hem de toplam kursiyer sayısı artmıştır. 2015 yılında 206 İşbaşı Eğitim Programı düzenlenir iken, 2016 yılında yaklaşık yüzde 143'lük artış ile düzenlenen program sayısı 502'ye çıkmıştır. 2015 yılında İşbaşı Eğitim Programlarına iştirak eden katılımcı sayısı ise bir önceki yıla göre yaklaşık yüzde 114 artarak bin 780 olmuştur.

2010-2016 yılları arasında düzenlenen İşbaşı Eğitim Programları cinsiyet dağılım oranlarına göre incelendiğinde; toplam katılımcı sayısı içerisinde kadın katılımcı oranının erkek katılımcı oranına göre en fazla olduğu yılın yüzde 81,8 oranı ile 2010 yılında olduğu anlaşılmaktadır. Kadın katılımcı oranının en az olduğu yıl ise yüzde 46,5 ile 2016 yılıdır. Tablo 7'ye göre, 2016 yılı hariç, kadın kursiyer sayısının erkek kursiyer sayısından her sene fazla olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 7'ye göre İşbaşı Eğitim programına katılan kadın katılımcı sayısının yıllık değişim oranının en fazla olduğu yıl 2011 yılıdır. 2011 yılında 2010 yılına göre kadın katılımcı sayısı oranı yüzde 877,8 artmıştır. Kadın katılımcı sayısının yıllık değişim oranının en az olduğu yıl ise 2015 yılıdır. 2015 yılında 2014 yılına göre kadın katılımcı sayısı oranı yüzde 36,4 azalmıştır. Erkek katılımcı sayısının yıllık değişim oranının en fazla olduğu yıl ise 2011 yılıdır. 2011 yılında 2010 yılına göre erkek katılımcı sayısı oranı yüzde 3 bin 150 artmıştır. Erkek katılımcı sayısı yıllık değişim oranının en az olduğu yıl ise 2010 yılıdır. 2010 yılında 2009 yılına göre erkek katılımcı sayısı oranı yüzde 50 azalmıştır.

Tablo 8: İşbaşı Eğitim Programlarının Cinsiyete Göre Meslek Dağılımı

Kadın	Erkek	Toplam
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Perakende Satış Elemanı (Gıda)	Perakende Satış Elemanı (Gıda)
Büro Memuru (Genel)	Garson (Servis Elemanı)	Büro Memuru (Genel)
Konfeksiyon İşçisi	Büro Memuru (Genel)	Garson (Servis Elemanı)
Satış Danışmanı	Konfeksiyon İşçisi	Konfeksiyon İşçisi
Çocuk Bakıcısı/Çocuk Bakım Elemanı	Reyon Görevlisi	Satış Danışmanı
Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş	Satış Danışmanı	Reyon Görevlisi
Giysi Tadilatçısı	Giysi Tadilatçısı	Giysi Tadilatçısı
Reyon Görevlisi	Baskı Operatörü - Tekstil	Dikiş Makinesi Operatörü-Kumaş
Garson (Servis Elemanı)	Gaz Altı Kaynakçısı	Baskı Operatörü - Tekstil

Kaynak: İŞKUR

2016 yılında Tokat ilinde düzenlenen İşbaşı Eğitim Programlarının cinsiyet-meslek dağılımı Tablo 8 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 8'e göre Tokat'ta en fazla İşbaşı Eğitim Programı düzenlenen ilk beş meslek Makineci (Dikiş), Perakende Satış Elemanı, Büro Memuru (Genel), Garson (Servis Elemanı) ve Konfeksiyon İşçisi meslekleridir.

2016 yılında İşbaşı Eğitim Programlarında kadınların en fazla katılım sağladığı ilk beş meslek Makineci (Dikiş), Perakende Satış Elemanı, Büro Memuru (Genel), Konfeksiyon İşçisi ve Satış Danışmanı meslekleridir. Erkeklerde ise Makineci (Dikiş), Perakende Satış Elemanı, Garson (Servis Elemanı), Büro Memuru (Genel) ve Konfeksiyon İşçisi meslekleri ilk beş sırayı oluşturmuştur. Tablo 8 genel olarak incelendiğinde Tokat ilinde İşbaşı Eğitim Programlarının genellikle hazır giyim sektöründe ihtiyaç duyulan mesleklerde düzenlendiği görülmektedir.

Tablo 9: Girişimcilik Eğitim Programı ve Katılımcı Sayıları (2010-2016)

GEP				
Yıllar	**Kurs**	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
2014	9	145	108	253
2015	9	141	124	265
2016	6	81	110	191

Kaynak: İŞKUR

Girişimcilik Eğitim Programları, istihdamın korunması, artırılması, geliştirilmesi ve işsizliğin azaltılması hedefleri çerçevesinde işsizlere kendi işlerini kurma imkânı sunarak hem işsiz olan bireyleri işsizlikten kurtarmayı hem de bireylere ilave istihdam imkânı oluşturmayı hedeflemektedir. 2016 yılında 6 Girişimcilik Eğitim Programı düzenlenmiştir. 2016 yılında düzenlenen Girişimcilik Eğitim Programı sayısı 2015 yılına göre yüzde 33,3 azalmıştır. 2016 yılında Girişimcilik Eğitim Programına 81'i kadın, 110'u erkek olmak üzere toplam 191 kişi katılmıştır. 2016 yılında 2015 yılına göre katılımcı sayısı yüzde 27,9 azalmıştır.

2014-2016 yılları arasında düzenlenen Girişimcilik Eğitim Programları cinsiyet dağılım oranlarına göre incelendiğinde; toplam katılımcı sayısı içerisinde kadın katılımcı oranının, erkek katılımcı oranına göre en fazla olduğu yılın yüzde 57,3 oranı ile 2014 yılında olduğu görülmektedir. Kadın katılımcı oranının en az olduğu yıl ise yüzde 42,4 ile 2016 yılıdır.

Tablo 9 incelendiğinde, son 3 yıllık dönem içerisinde Tokat İŞKUR bünyesinde düzenlenen Girişimcilik Eğitim Programlarına katılan kadın kursiyer sayısının azalma eğilimi gösterdiği görülmektedir. Erkek kursiyer sayısında ise düzenli bir artış veya azalış görülmemektedir.

Tablo 10: Toplum Yararına Programlar (Kurs ve Kursiyer Sayıları) (2010-2016)

TYP				
Yıllar	**Kurs**	**Kadın**	**Erkek**	**Toplam**
2010	4	26	196	222
2011	4	50	129	179
2012	80	196	2.089	2.285
2013	112	353	3.390	3.743
2014	62	451	2.659	3.110
2015	115	2.560	8.232	10.792
2016	63	800	1.958	2.758

Kaynak: İŞKUR

Toplum Yararına Programlar; işsizliğin yoğun olduğu dönemlerde toplum yararına bir iş ya da hizmetin gerçekleştirilmesi yoluyla özellikle istihdamında zorluk çekilen işsizlerin çalışma alışkanlık ve disiplininden uzaklaşmalarını engelleyerek işgücü piyasasına uyumlarını gerçekleştirerek, geçici gelir desteği sağlamak gayesiyle uygulanmaktadır. Toplum Yararına Programlar Milli Eğitim Müdürlüğü, Belediyeler, Orman İşletme Müdürlüğü, Orman Fidanlık Şefliği, İl Özel İdaresi, Müftülük vb. kamu kurum kuruluşlarında alt yapının yenilenmesi, bakım onarım, bina ve çevre temizliği işlerinde düzenlenmektedir.

Tokat ilinde Toplum Yararına Programlara katılımda en fazla artış oranı 2012 yılında gerçekleşmiştir. 2011 yılında Toplum Yararına Programlara toplam 179 kişi katılırken, 2012 yılında yaklaşık yüzde bin 176'lık artış ile 2 bin 285 kişi bu programlardan faydalanmıştır. Tablo 10'a göre Toplum Yararına Programlara en fazla katılımın 2015 yılında gerçekleştiği görülmektedir (10 bin 792 katılımcı).

2016 yılında ise 2015 yılına göre yüzde 74,4'lük katılımcı azalışı olmuş, 2016 yılında 800'ü kadın, bin 958'i erkek olmak üzere toplam 2 bin 758 katılımcı Toplum Yararına Programlara katılmıştır. Tablo 10'a göre 2010-2016 yılları arasında düzenlenen TYP'lere katılan erkek katılımcı sayısı, kadın katılımcı sayısından her sene fazla olmuştur.

İşsizlik Ödeneği

İşsizlik sigortası, kişinin bir işyerinde çalışırken çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, kendi istek ve kusuru dışında işini kaybetmesi halinde uğradıkları gelir kayıplarını kısmen de olsa karşılayabilmek için faaliyet gösteren sigorta koludur. İşsizlik ödeneği almaya hak kazanabilmek için; kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalmak, işten çıkış tarihinden önceki son 120 gün içinde prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak, son üç yıl içinde en az 600 gün süre ile işsizlik sigortası primi ödemiş olmak gerekmektedir.

İşsizlik ödeneği alma süresi son üç yıl içerisinde yatırılan prim sayısına göre göre değişmektedir. Son üç yıl içerisinde 600 – 900 gün arasında pirim ödeyen kişiler 180 gün, 900 – 1080 gün arasında prim ödeyen kişiler 240 gün, bin 80 gün prim ödeyen kişiler ise 300 gün işsizlik ödeneği almaya hak kazanırlar.

Tablo 11: Yıllar İtibariyle İşsizlik Ödeneği Başvuru ve Hak Eden Sayısı (2010-2016)

Yıllar	Başvuru Sayısı	Hak Eden Sayısı
2010	1.462	1.357
2011	1.578	1.354
2012	2.263	1.604
2013	2.919	1.679
2014	3.776	2.000
2015	4.665	2.308
2016	7.033	2.917

Kaynak: İŞKUR

Bu genel bilgiler ışığında Tablo 11 incelendiğinde; Tokat ilinde 2016 yılında toplam 7 bin 33 kişinin işsizlik ödeneğine başvurduğu, bu kişilerden 2 bin 917 kişinin işsizlik ödeneği almaya hak kazandığı görülmektedir. İşsizlik ödeneğine başvuru sayısı ve hak eden sayısı yıllar itibari ile genel olarak artış göstermektedir. Ancak başvuru sayısı ile işsizlik ödeneği almayı hak eden kişi sayısının artışı aynı oranda değildir. Bunun en önemli sebebi; yerel ve ulusal boyutta işsizlik sigortasının tanıtımının artması sonucu işten ayrılan kişilerin büyük çoğunluğunun işsizlik ödeneği almak için Kuruma başvuru yapmasından kaynaklanmaktadır. Tablo 11'e göre yıllık değişim başvuru oranının en fazla olduğu yıl 2016 yılıdır. 2015 yılında 4 bin 665 kişi işsizlik ödeneği almak için başvuru yapmış iken, 2016 yılında yüzde 50,8'lik artış ile işsizlik ödeneği başvuru sayısı 7 bin 33'e yükselmiştir.

Tablo 12: Mesleklere Göre İşsizlik Ödeneğini Hak Eden Sayıları (2016)

Meslekler	İÖ Hakeden Sayısı
Beden İşçisi (Genel)	546
Şoför-Yük Taşıma	154
Temizlik Görevlisi	130
Makineci (Dikiş)	110
Büro Memuru (Genel)	97
Satış Danışmanı	90
Konfeksiyon İşçisi	61
Ön Muhasebeci	45
Beden İşçisi (Temizlik)	40
Aşçı	37

Kaynak: İŞKUR

Tokat ilinde işsizlik ödeneğini almayı hak edenler mesleklerine göre Tablo 12 üzerinde incelendiğinde, Beden İşçisi (Genel) mesleğinin ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Başka bir ifade ile 2016 yılında işsizlik ödeneği almaya hak kazanan bütün meslekler içerisinde Beden İşçisi (Genel) mesleğinin oranı yüzde 18,7'dir. Beden İşçisi (Genel) mesleğini yüzde 5,3 ile Şoför-Yük Taşıma, yüzde 4,5 ile Temizlik Görevlisi ve yüzde 3,8 ile Makineci(Dikiş) meslekleri takip etmiştir. Tokat ilinde 2016 yılında yaklaşık 11,5 milyon TL işsizlik maaşı ödemesi yapılmıştır.

İKİNCİ BÖLÜM

İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI SONUÇLARI

İşgücü piyasasında arz ve talep dengesinin kurulması yolu ile daha etkin işleyişi sağlamak adına işgücü piyasasındaki gelişmeleri takip etmek önemli bir konuyu oluşturmaktadır. İşgücü piyasasında işgücü arzı ve talebinin niteliklerini ortaya çıkarmak ise söz konusu etkin işleyişin ön şartı olarak kabul edilmektedir. İşgücü arzında görülen fazlalıklara rağmen hala belirli alanlarda işgücü sıkıntısı çekilmekte, nitelik uyumsuzluğu sonucu işsizlik azalış eğilimine girememektedir. Bu sorun da gelişmiş ülkelerin dahi işgücü piyasasında en çok sıkıntı çektiği konuların başında gelmektedir.

İşgücü piyasasında eşleştirme hizmetlerinde yaşanan bu tür sıkıntıları bertaraf edebilmek için işgücünün istihdam edilebilirliğini arttırmak odak nokta olarak ortaya çıkmasına rağmen ilk önce işgücü piyasasının gerçek ihtiyaçlarını tespit etmek önemlidir. Bunun sebebi işgücü piyasasının ihtiyacı olmamasına rağmen söz konusu alanda işgücü yetiştirilmesi gibi etkin olmayan faaliyetlerde bulunmanın oluşturduğu etkinlik problemi olarak söylenebilir. Belirli bir alanda işgücü ihtiyacı var mı? İhtiyaç varsa kaç kişilik açık iş mevcut? Hangi beceriler aranmakta? Bir mesleğin temininde güçlük çekiliyorsa bunun sebebi işe başvuru yapılmaması mı, gerekli niteliğe sahip olunamadığından mı ya da ücret ve çalışma koşulları beğenilmediği için mi? Bu soruların cevaplarına ulaşmak, etkin bir eşleştirme hizmeti için zaruri görünmektedir. Bu sebeple işgücü piyasasının talep boyutunun ele alınıp, Kurum politikalarına yön vermesi için çok ciddi çalışmalar yapılmaktadır. İşgücü piyasasının arz yönünü ele alan ve istatistiklerini yayımlayan Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), bu çalışmalarını Sürekli Hanehalkı İşgücü Anketleri aracılığıyla gerçekleştirmektedir. Talep tarafına ilişkin ise İŞKUR'un İşgücü Piyasası Araştırmaları bu alandaki boşluğu kapatmaya yöneliktir. Bu bağlamda işgücü piyasasının seyrini izlemek, değerlendirmek ve beklentileri açığa çıkarmak gayesiyle İşgücü Piyasası Araştırması yapılmaktadır.

4904 sayılı Kanunda Türkiye İş Kurumuna verilen görevlere istinaden işgücü piyasası ihtiyaçlarının tespit edilmesi gayesiyle Türkiye İş Kurumunca 2007 yılından beri İşgücü Piyasası Araştırmaları (İPA) periyodik olarak sürdürülmektedir. Değişik yöntemler kullanılarak 2007'den beri devam ettirilen araştırmalar 2009 yılından itibaren yılda iki defa yapılmaya başlanmıştır. İşgücü piyasası araştırmaları 2011 yılı ikinci yarısından itibaren TÜİK işbirliğiyle devam etmektedir.

Bu çalışmaların temel amaçları, işgücü piyasası ile ilgili periyodik bilgi elde etmek, işgücü piyasasında mevcut ve gelecek dönemde meydana gelen veya gelmesi beklenen mesleki değişim ve gelişmeleri izlemek, işgücü piyasasının talep yapısını ortaya koymak ve bu sonuçlar üzerinden aktif istihdam politikalarına veri kaynağı teşkil etmek şeklindedir. Bu çalışmanın önemli amaçlarından biride İŞKUR dışında da diğer kurum ve kuruluşların işgücü talebi hakkında bilgi ihtiyacını karşılamaktır.

Türkiye İş Kurumu, 2017 Yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında 3 Nisan – 5 Mayıs 2017 tarihleri arasında Türkiye genelinde 99 bin 806 işyeri ziyaret edilerek yüze görüşme yöntemiyle veri derlenmiştir. TÜİK İşyeri Kayıtları Sistemi altlık kullanılarak Avrupa Topluluğu Ekonomik Faaliyetlerin İstatistiki Sınıflaması (NACE) Rev. 2 sınıflandırmasına göre Tarım, Kamu Yönetimi ve Savunma; Zorunlu Sosyal Güvenlik, Hane Halklarının İşverenler Olarak Faaliyetleri ile Uluslararası Örgütler ve Temsilciliklerinin Faaliyetleri dışındaki 17 alt sektörde yer alan ve 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için 77 ilde tamsayım, 4 ilde (Ankara, İstanbul, İzmir, Bursa) örneklem yöntemiyle çalışılmıştır. 2-9 ile 10-19 arası çalışanı olan işyerlerinde ise Türkiye geneli sonuç alabilmek için örneklem yöntemiyle sahaya çıkılmıştır. Bu tabakalarda il düzeyinde bir sonuç elde edilmemiştir.

İşyerleriyle, Kurum personeli tarafından yüz yüze görüşme yöntemiyle gerçekleştirilen "İl İşgücü Piyasası Araştırması İşyeri Bilgi Formu" kapsamında,

- Temel işyeri bilgileri
- Mevcut istihdam bilgileri (Cinsiyet, Meslek)
- Açık iş (Meslek, Talep Edilen Eğitim ve Beceri düzeyleri, Arama Kanalı, Cinsiyet, Arama Süresi)
- Temininde güçlük çekilen meslekler (Meslek, Güçlük Çekme Nedeni)
- 30 Nisan 2018 tarihleri itibariyle artış/azalış olacağı düşünülen mesleklere ilişkin sorular sorulmuştur.

İŞYERLERİ VE MEVCUT İSTİHDAM

İşyerleri ve Mevcut İstihdam bölümünde Tokat ilinde gerçekleştirilen işgücü piyasası araştırması kapsamında bulunan işyerleri ile işyerlerinde çalışanlar üzerinde durulmaya çalışılacaktır. İşyerlerinin kuruluş yılı, İŞKUR hizmetlerinden yararlanma durumu ve hangi tür hizmetlerden yararlandığı, işyerlerinin vardiyalı çalışma yapma durumları, ihracat yapıp yapmama durumları ile part-time çalışanının bulunup bulunmadığı durumlarına ilişkin işverenlerden toplanan bilgilere yer verilecektir. Çalışma kapsamında Tokat ilinde 347 işyeri için veri derlenmiştir. Bu işyerlerinde 14 bin 920 çalışan tespit edilmiştir.

İşyeri Verileri

Tokat ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerleri için veri üretilmiştir. Tablo 13'de Tokat ilinde araştırma kapsamında olan 347 işyerlerinin sektörel dağılımı incelenecektir.

Tablo 13: İşyerlerinin Sektörel Dağılımı

Sektörler	İşyeri Sayısı
İmalat	92
Toptan ve Perakende Ticaret	84
İnşaat	66
Ulaştırma ve Depolama	19
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	17
Eğitim	16
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	14
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	13
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	10
Diğer Hizmet Faaliyetleri	9
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	3
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	2
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	2
Genel Toplam	**347**

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde İmalat sektörünün önemi, 2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırmasında da kendini göstermiştir. Tokat ilinde çalışma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 26,5'i İmalat sektöründe yer almaktadır. Türkiye genelinde ise 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri içerisinde İmalat sektöründe bulunan işyerlerinin ağırlığı yüzde 30'dur ve Tokat'ta olduğu gibi İmalat sektörü sektörler sıralamasında ilk sırada yer almıştır.

Tokat ilinde 2017 İPA kapsamında ziyaret edilen işyerleri 13 farklı sektörde toplanmış olup, ziyaret edilen işyerleri arasında Gayrimenkul Faaliyetleri; Finans ve Sigortacılık; Su Temini-Kanalizasyon ile Bilgi ve İşlem sektörlerinde faaliyet gösteren işyerleri bulunmamaktadır. Bu sektörler dikkate alınmadığında işyeri sayısı en az olan sektörler, 2'şer işyeri ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörüdür. Ancak Tablo 13 yorumlanırken Tokat ilinde 20 ve daha fazla istihdamı olan işyerlerinin araştırma kapsamına dahil edildiği; istihdamı 20'den az olan işyerlerinin araştırmaya dahil edilmediği unutulmamalıdır. Bu nedenle Tablo 13'te dört sektörde işyeri sayısının sıfır; bazı sektörlerde ise işyeri sayısının az olması doğaldır

Şekil 5: İşyerlerinin Yaşına Göre Dağılımı

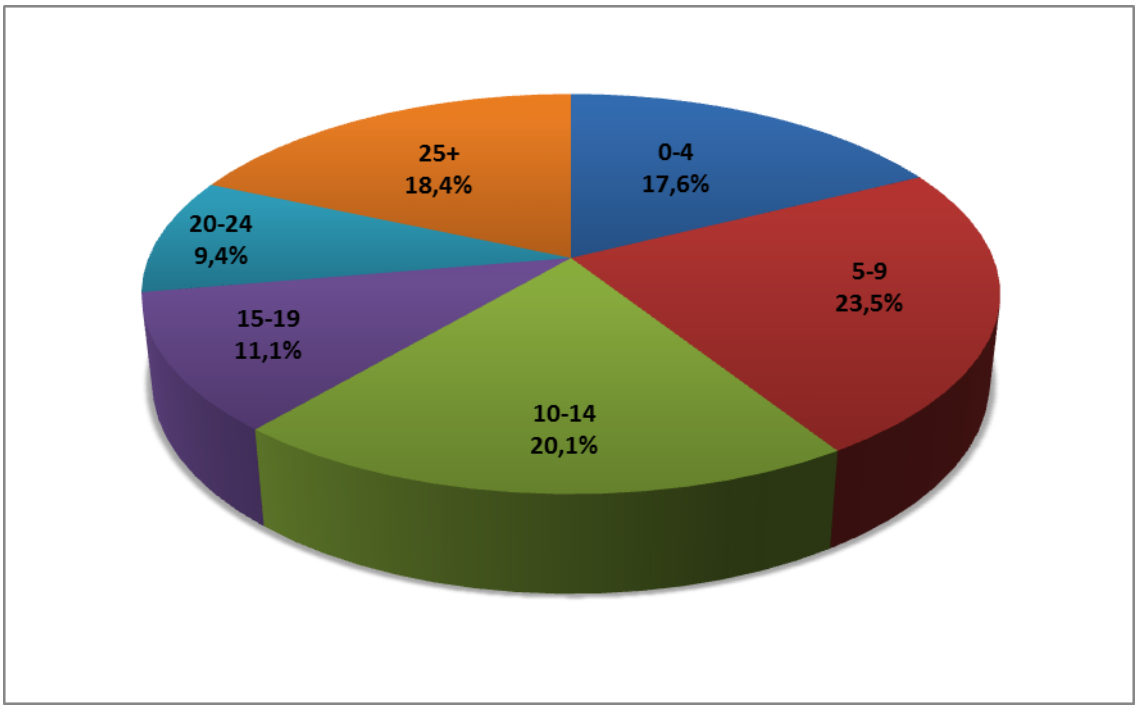

Kaynak: İPA 2017

Şekil 5'e göre Tokat ilinde 2017 İPA kapsamında yer alan işyerlerinin yüzde 17,6'sı 0-4 yaş aralığında, yüzde 23,5'i 5-9 yaş aralığındadır. Başka bir ifade ile araştırma kapsamında yer alan her 100 işyerinin kırk biri 0-9 yaş aralığında yer almaktadır. Ayrıca her yüz işyerinden yirmi sekizi ise 20 ve daha fazla yıldır faaliyet göstermektedir. Tokat'ta yaş gruplarına göre işyerlerinin dengeli dağılmadığı, işyeri sayısı ile işyerinin yaşı arasında bir ilişkinin olmadığı görülmektedir.

Şekil 6: Sektörlere Göre Part-time Çalışanı Olan İşyerlerinin Dağılımı

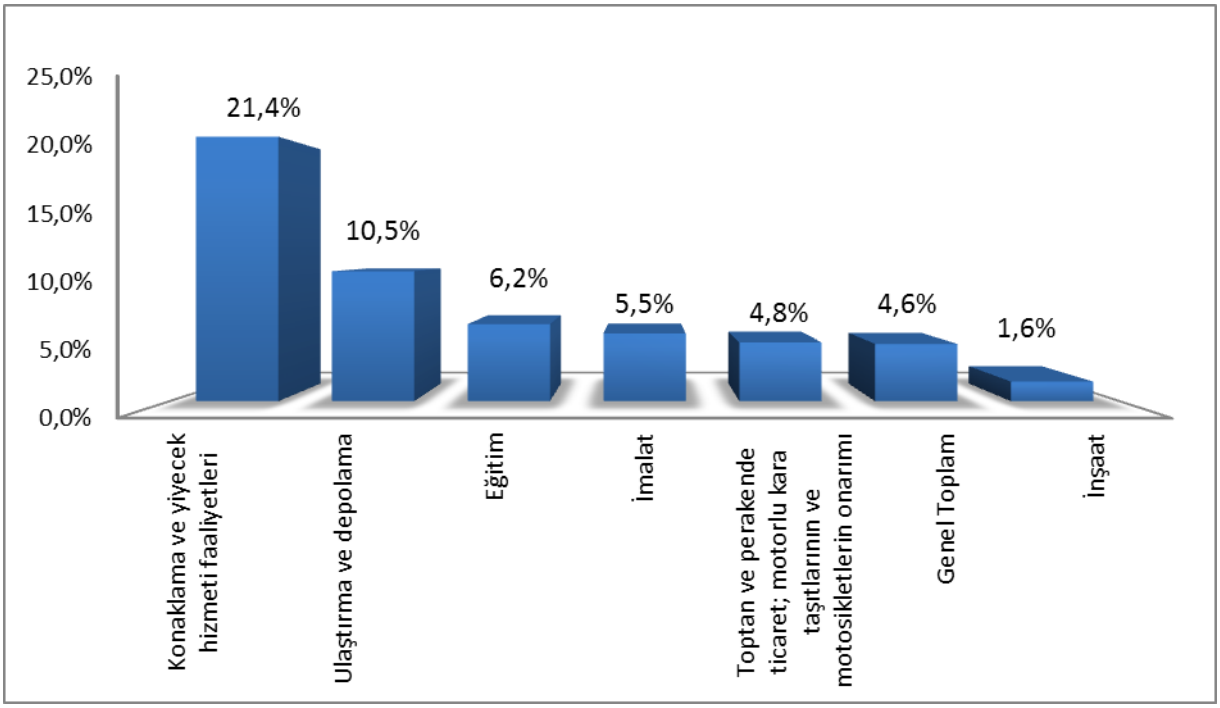

Kaynak: İPA 2017

Part time çalışma günlük çalışma süresinin 2/3'ünün altında gerçekleştirilen işler için kullanılmaktadır. Part time çalışan personel, normal çalışan personele göre maaş ve diğer özlük haklarını çalıştığı süre dahilinde hak kazanır. Part time çalışan birisi, çalışma hayatı içerisinde normal çalışandan farklı değerlendirilemez.

2017 İPA sonuçlarına göre araştırma kapsamına giren işyerlerinde part time çalışanı olan işyeri oranı yüzde 4,6'dır. Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri sektöründe yer alan işyerlerinin yüzde 21,4'ünde part-time çalışma yapılmakta olup, sektörler arasında ilk sırada yer almaktadır. Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri sektörünü 10,5 ile Ulaştırma ve Depolama ve yüzde 6,2 ile Eğitim sektörü izlemiştir. İnşaat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 1,6'sında part time çalışanı vardır ve part time çalışanı olan sektörler içerisinde sadece İnşaat sektörü Tokat ili ortalamasının altında yer almıştır.

Şekil 7: Kadınların Part-Time Çalışma Durumu

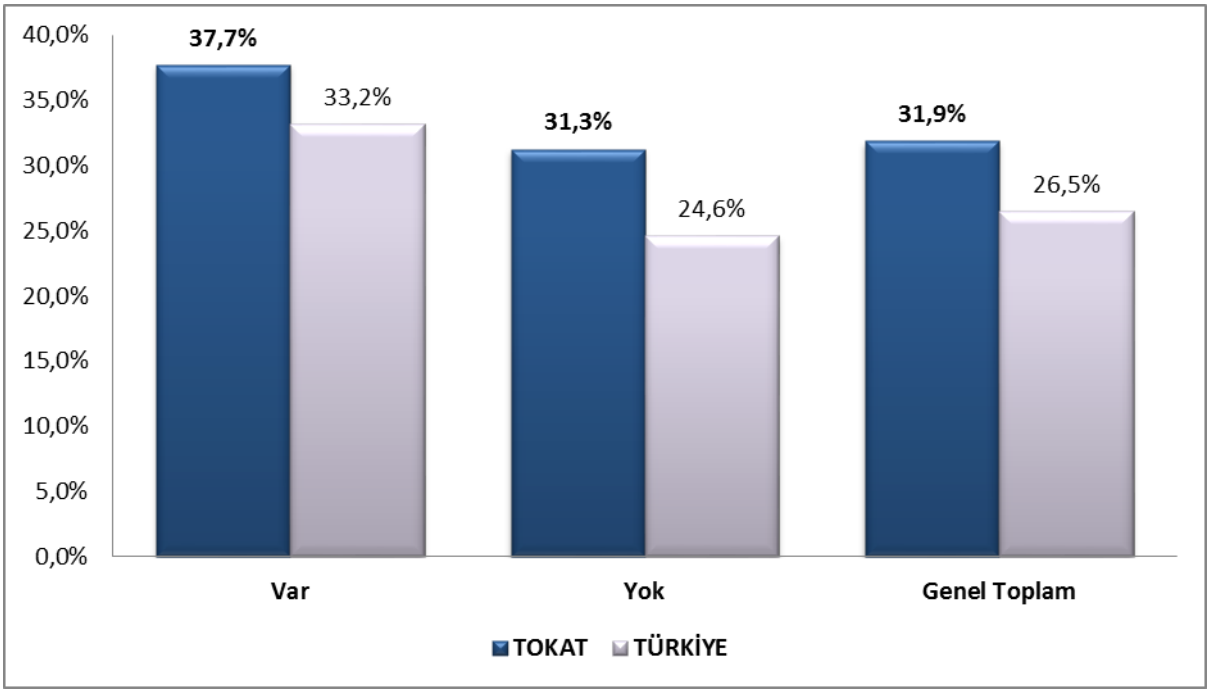

Kaynak: İPA 2017

Part-time çalışmalar, esnek bir çalışma şekli olup işgücü piyasasında kadınlar tarafından oldukça talep edilmektedir. Gerek ailevi yükümlülükler gerekse işgücü piyasasında işverenlerin kadın emeğinden sürekli olarak faydalanabilme yönündeki olumsuz algısı kadınları, part-time şeklinde istihdam biçimlerine yönlendirmektedir. Şekil 7'de part-time çalışma yapılan ve yapılmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranları gösterilmiştir.

Türkiye genelinde 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların yüzde 26,5'ini kadınlar oluşturmaktayken, Tokat ilinde bu oran yüzde 31,9'dur. Kadınların part-time çalışma yapma durumlarına göre Tokat ili verileri incelendiğinde ise bu esnek çalışma şeklini kullanan işyerlerinde çalışanların içinde kadınların oranı yüzde 37,7 iken, Tokat ilinde bu çalışma şeklini kullanmayan işyerlerindeki kadın çalışanların oranı yüzde 31,3 tespit edilmiştir. Türkiye geneli verileri incelendiğinde ise part-time çalışma yapan işyerlerinde kadın çalışanların oranı yüzde 33,2 iken, bu oran part-time çalışma yapmayan işyerlerinde yüzde 24,6'dır. Tokat ili ve Türkiye genelinde part-time çalışma kadın istihdamını olumlu etkilemektedir.

Şekil 8: Sektör Bazında İşyerlerinin Vardiyalı Çalışma Yapma Durumu

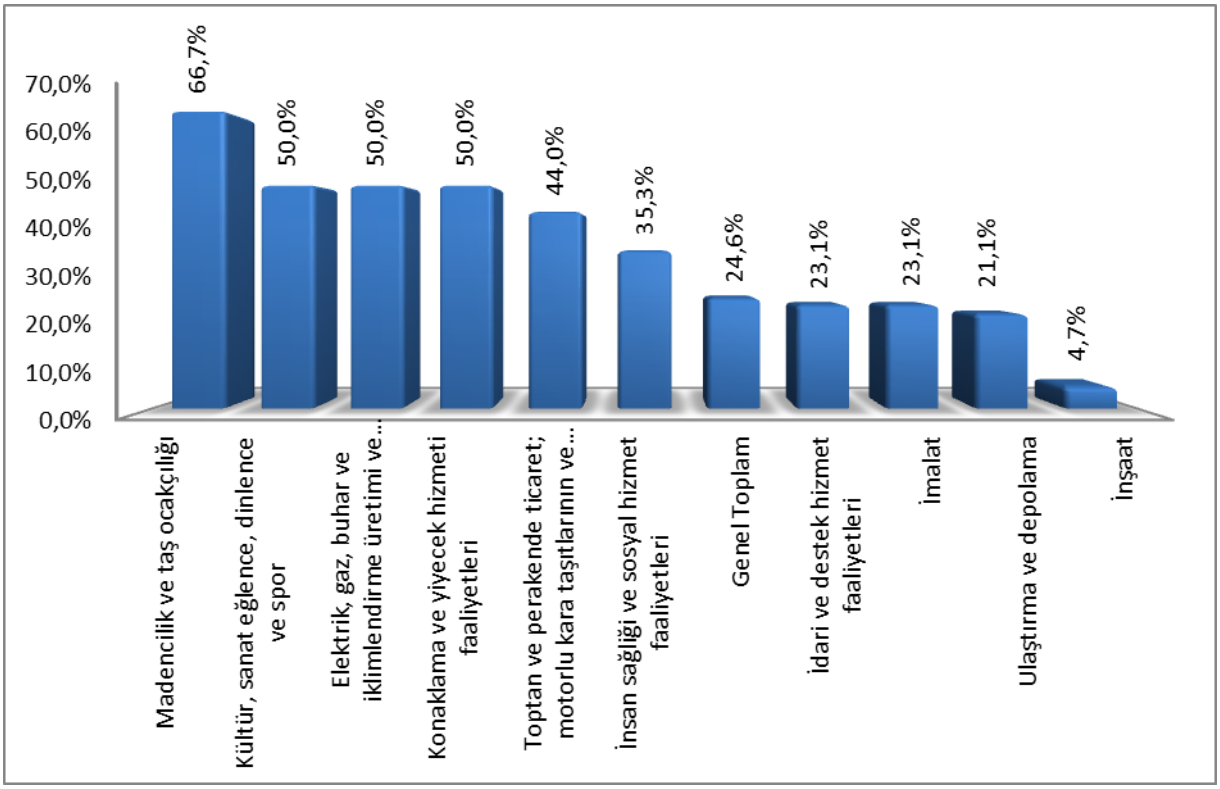

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 24,6'sında vardiyalı çalışma yapılmakta olup, Türkiye genelinde araştırma kapsamına giren işyerlerinde vardiyalı çalışma yapan işyeri oranı yüzde 25,7'dir. Tokat ilinde en fazla oranda vardiyalı çalışma yapılan sektör Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörüdür. Bu sektörde faaliyet gösteren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 66,7'sinde vardiyalı çalışma söz konusudur. Ancak 2017 İPA çalışmasında Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe faaliyet gösteren işyeri sayısının diğer sektörlere nazaran az olması da bu oranın yüksek olmasına sebep olmaktadır. İnşaat sektörünün ise en az vardiyalı çalışma yapılan sektör olduğu Şekil 8'e bakıldığında anlaşılmaktadır.

Vardiyalı çalışma yapma oranı Tokat ortalamasının üstünde olan sektörler; Madencilik ve Taş Ocakçılığı; Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor; Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı; Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri; Toptan ve Perakende Ticaret ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörleridir.

Şekil 9: Vardiyalı Çalışma Yapılan İşyerlerinde Kadın Çalışma Oranı

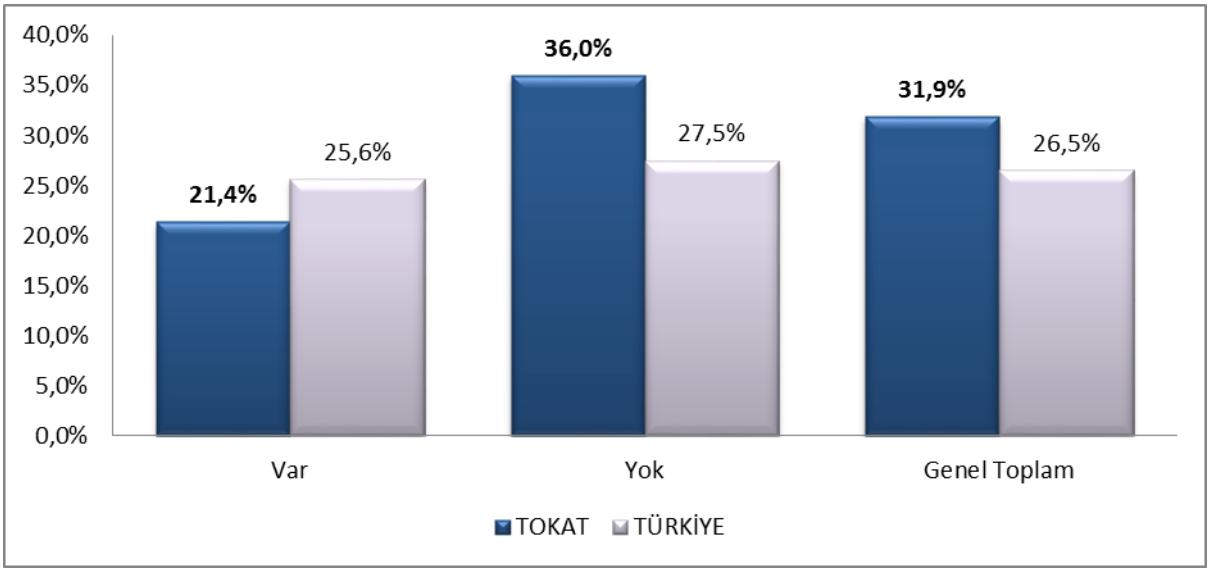

Kaynak: İPA 2017

Şekil 9 yorumlanırken bir işyerinde çalışanların tamamının vardiyalı çalışmıyor olabilecekleri dikkate alınmalıdır. Sonuçta araştırma kapsamındaki işyerlerine vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığı sorulmuş olup, vardiyalı çalışanlarının sayısı veya vardiyalı çalışanların meslekleri sorulmamıştır.

Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde genellikle gece çalışmalarında erkekler daha yoğun bir şekilde çalıştırılmaktadır. Kadın işçilerin gece vardiyasında çalışabilmesi mevzuat açısından da özel düzenlemelere tabidir. Yasal yükümlülükler ve ailevi sorumluluklar gibi sebeplerle vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde erkek işgücünün daha fazla çalışması beklendik bir durumdur. Araştırma kapsamında Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapan işyerinde kadın çalışan oranı yüzde 21,4 iken, bu oran ülke genelinde 25,6'dır. Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapmayan işyerlerinde kadın çalışan oranı ise yüzde 36'dır.

Tokat'ta vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışan kadınların oranı, ülke genelinde vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde çalışan kadınların oranından daha azdır. Vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde çalışan kadınların oranı ise, Türkiye ortalamasının üstündedir. Bunun iki farklı nedeni olabilir:

- Tokat ilinde Türkiye geneline göre kadınların vardiyalı çalışabileceği işyeri sayısı azdır.

- Tokat'ta kadınlar vardiyalı işyerlerinde çalışmayı, Türkiye geneline göre fazla tercih etmemektedir.

Şekil 10: Sektörlere Göre İşyerlerinin İhracat Yapma Oranı

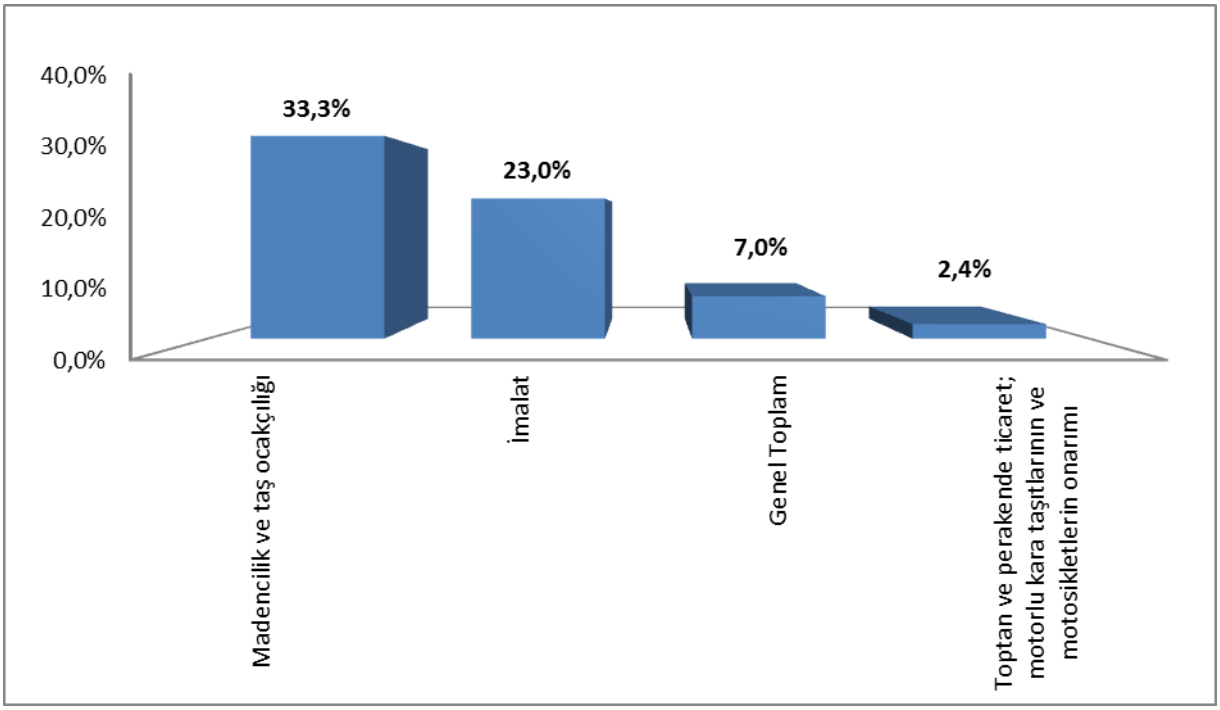

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde 2017 İPA kapsamında ziyaret edilen işyerleri ihracat yapma durumlarına göre analiz edildiğinde, Tokat'ta sadece 3 sektörde ihracat yapıldığı görülmektedir. Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 33,3'ü, İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 23'ü ve Toptan ve Perakende Faaliyetleri sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 2,4'ü ihracat yapmaktadır. Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektöründe söz konusu oranın yüksek çıkmasının en önemli sebebi araştırma kapsamında ziyaret edilen işyeri sayısının az olmasıdır. Türkiye genelinde ihracat yapma oranı en fazla olan ilk iki sektör ise İmalat (yüzde 55,2) ve Madencilik ve Taş Ocakçılığı (yüzde 30,3) sektörleridir. 2017 İPA çalışmasına göre Türkiye genelinde 17 sektörün tamamında ihracat yapılmakta iken, Tokat'ta sadece üç sektörde ihracat yapılmaktadır

Tokat genelinde 2017 İPA kapsamında ziyaret edilen 347 işyerinin %7'si ihracat yapmakta iken, bu oran Türkiye genelinde yüzde 24,1'dir. Tokat ilinde İhracat yapan işyeri sayısının artması için Tokat'ın liman ve sınır kapılarına ulaşımının hızlı ve kolay olması gerekmektedir. Bu amaçla Tokat–Niksar-Akkuş yolunun tamamlanarak Tokat'ın liman kenti Samsun'a karayolu mesafesinin azaltılması ve Tokat Havaalanının yeniden inşa edilerek kargo uçaklarının inişine uygun hale getirilmesi ilin mülki ve idari amirlerince amaçlanmaktadır. Ulaşım problemleri aşıldıktan sonra tarım ve maden yönünden zengin olan Tokat coğrafyası, ihraç edeceği ürün ve hizmetler ile dünya pazarında etkisini artıracaktır.

Şekil 11: İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

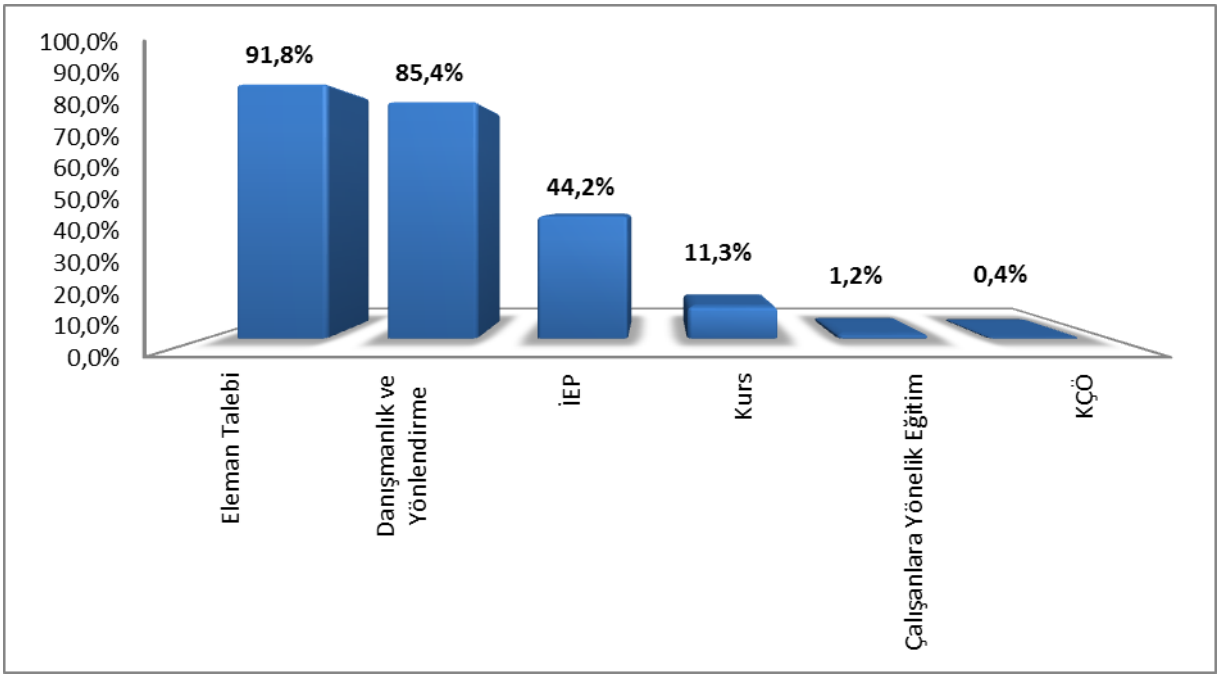

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 71,7'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Türkiye genelinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 55,4'tür ve Türkiye ortalaması Tokat ortalamasının altında kalmıştır. Tokat'ta İŞKUR hizmetlerinden faydalanan 20+ istihdamlı işyeri oranının ülke oranının üzerinde olması, Tokat İŞKUR'un ülke geneline göre daha aktif çalıştığını göstermektedir.

Tokat ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerleri İŞKUR'dan en fazla Eleman Talebi hizmeti almıştır. Araştırma kapsamında İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin yüzde 91,8'i İŞKUR'un Eleman Talebi hizmetinden faydalandığını ifade etmiştir. İŞKUR hizmetleri içerisinde en az faydalanılan hizmet ise Kısa Çalışma Ödeneğidir. Deprem, yangın, sel vb. durumlarda işyerlerinin istihdamlarını koruması için Kurumumuzca sağlanan Kısa Çalışma Ödeneğinden (KÇÖ) faydalandım diyen işyerlerinin yüzde 0,4'tür. En az faydalanılan hizmetler sıralamasında ikinci sırada yüzde 1,2 oranı ile Çalışanlara Yönelik Mesleki Eğitimler hizmeti yer almaktadır.

Şekil 12: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

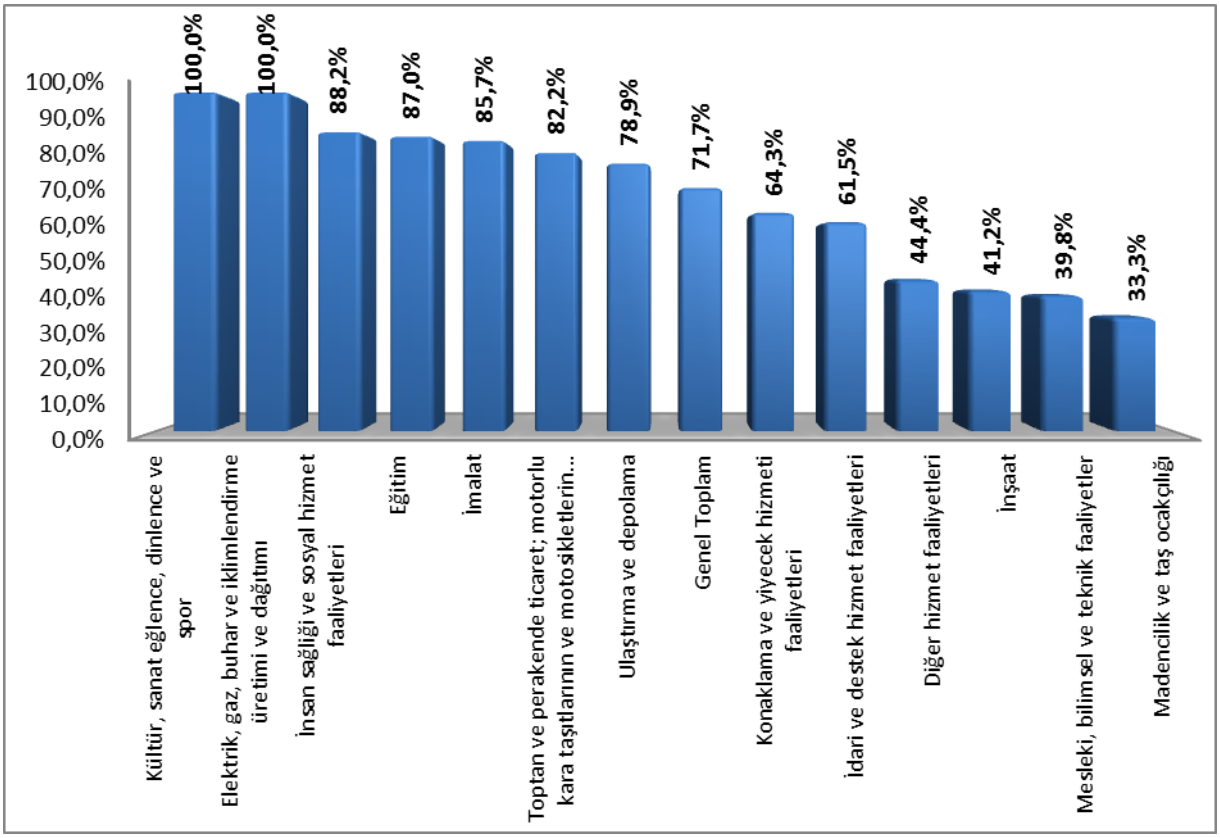

Kaynak: İPA 2017

Şekil 12'de sektörlere göre İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları gösterilmiş olup, 2017 İPA kapsamında Tokat ilinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 71,1'i iken Türkiye genelinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı ise yüzde 55,4'tür.

Tokat ilinde Kültür Sanat Eğlence Dinlence ve Spor ile Elektrik, Gaz Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörlerinde yer alan işyerlerinin tamamı İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Oranın bu denli yüksek olmasının temel nedeni, Tokat'ta bu sektörlerde araştırma kapsamına alınan 20+ çalışanı olan işyeri sayısının az olmasıdır. Araştırma kapsamında en fazla işyeri ziyareti gerçekleştirilen İmalat sektöründe ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı yüzde 85,7'dir. İlin diğer önde gelen sektörlerinden olan Toptan ve Perakende Ticaret ve İnşaat sektörlerinde ise İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı sırası ile yüzde 82,2 ve yüzde 41,2 olarak gerçekleşmiştir.

Madencilik ve Taş Ocakçılığı; Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler; İnşaat; Diğer Hizmet Faaliyetleri; İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranı Tokat geneli İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranının altındadır.

Tablo 14: Sektörlere Göre İŞKUR Hizmetlerinden Faydalanma Oranları

Sektörler	Çalışanlara Yönelik Eğitim	Danışmanlık ve Yönlendirme	Eleman Talebi	İEP	KÇÖ	Kurs
İmalat	1,3%	85,9%	98,7%	46,1%	1,3%	30,7%
Toptan ve Perakende Ticaret	2,9%	88,4%	94,2%	46,4%	-	2,9%
İnşaat	-	96,1%	84,6%	26,8%	-	-
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	-	80,0%	80,0%	80,0%	-	6,7%
Ulaştırma ve Depolama	-	86,7%	86,7%	26,7%	-	-
Eğitim	-	92,2%	92,2%	46,1%	-	-
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	-	66,7%	100,0%	22,2%	-	-
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	-	62,5%	50,0%	37,5%	-	-
Diğer Hizmet Faaliyetleri	-	50,0%	75,0%	75,0%	-	25,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	-	75,0%	100,0%	50,0%	-	-
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	-	100,0%	100,0%	50,0%	-	-
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	-	50,0%	100,0%	50,0%	-	-
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	-	100,0%	100,0%	-	-	-
Genel Toplam	**1,2%**	**85,4%**	**91,8%**	**44,2%**	**0,4%**	**11,3%**

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde sektörlerin İŞKUR'un hangi hizmetlerinden daha çok yararlandığı sorusunun cevabı Tablo 14'te yer almaktadır. Tablo 14 incelendiğinde; yalnızca İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin İŞKUR'un tüm hizmetlerinden faydalandığı görülmektedir. İmalat sektöründeki işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işyerlerinin yüzde 98,7'si Eleman Talebi, yüzde 85,9'u Danışmanlık ve Yönlendirme, yüzde 46,1'i İşbaşı Eğitim Programı, yüzde 30,7'si Kurs, yüzde 1,3'ü Kısa Çalışma Ödeneği (KÇÖ) ve Çalışanlara Yönelik Eğitim hizmetlerinden faydalanmıştır.

İŞKUR'un "Kısa Çalışma Ödeneği" hizmetinden yalnızca "İmalat" sektörü işyerleri faydalanmıştır. Bu sonuçtan hareketle Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20 ve daha fazla istihdamlı işyerleri arasında kriz ve zorlayıcı sebepler sadece İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerini etkilemiştir denilebilir.

Tablo 14'e göre Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ile Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörlerindeki işyerlerinin tamamı İŞKUR'un hem Danışmanlık ve Yönlendirme hem de Eleman Talebi hizmetlerinden faydalanmıştır.

Tablo 14'e göre İŞKUR'un Kurs hizmetinden en fazla faydalanan sektör İmalat sektörüdür. Tokat'ta İŞKUR'un Kurs hizmetinden en fazla oranda İmalat sektörünün faydalanmasının en büyük nedeni, tekstil firmalarının kalifiye personel bulamaması sonucu Tokat İŞKUR ile işbirliği yaparak kalifiye personeli kurs aracılığı ile temin etme isteğidir.

Şekil 13'de ise vardiyalı çalışma, part-time çalışma ve ihracat yapma durumlarına göre işyerlerinin İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranları Tokat ili ve Türkiye geneli karşılaştırması yapılarak incelenmiştir.

Şekil 13: İŞKUR Hizmetlerinden Yararlanan İşyerlerinin Özellikleri

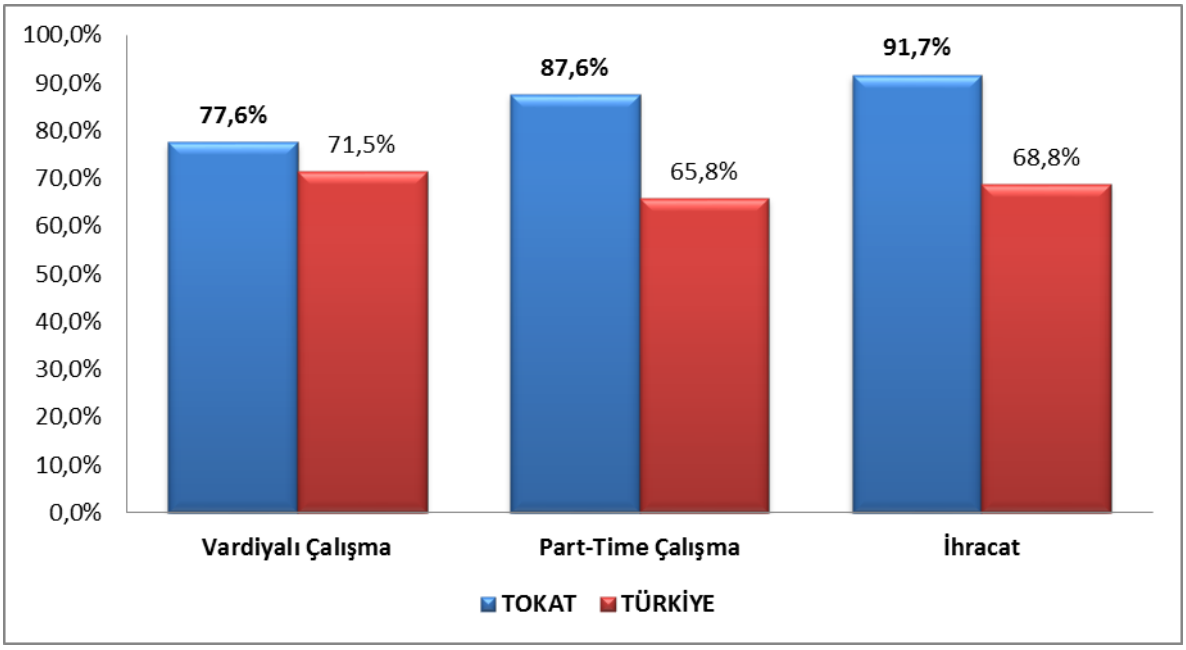

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilindeki araştırma kapsamına giren işyerlerinin yüzde 24,6'sı vardiyalı çalışma yapmaktadır. Tokat'ta vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin yüzde 77,6'sı İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Türkiye genelinde ise vardiyalı çalışma yapan işyerlerinin yüzde 71,5'i İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır.

Tokat ilinde işyerlerinin yüzde 7'si ihracat yaparken, Tokat'ta ihracat yapan işyerlerinin yüzde 91,7'si İŞKUR hizmetlerinden faydalanmaktadır. Söz konusu oran Türkiye geneli oranının üzerindedir.

Tokat ilinde part-time çalışma yapılan işyerlerinin %87,6'sı İŞKUR hizmetlerinden faydalanırken, bu oran Türkiye genelinde % 65,8'dir.

Şekil 13 genel olarak incelendiğinde Tokat ilinde vardiyalı çalışma yapılan, part-time çalışma yapılan ve ihracat yapılan işyerlerinde İŞKUR hizmetlerinden faydalanma oranının Türkiye genelinden yüksek olduğu görülmektedir.

Mevcut İstihdam

Tokat ilinde araştırma kapsamına dahil olan 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışanların verileri, Mevcut İstihdam başlığı altında incelenecektir.

Tokat ilinde 2017 İPA kapsamında 20+ istihdamlı işyerleri için toplam çalışan sayısı 14 bin 920 olarak tespit edilmiştir. Cinsiyet bağlamında ele alındığında ise 10 bin 162 çalışan erkeklerden, 4 bin 758 çalışan ise kadınlardan oluşmaktadır.

Tablo 15: Sektörlere ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

Sektörler	Kadın	Erkek	Toplam
İmalat	3.307	4.417	7.724
Toptan ve Perakende Ticaret	377	1.411	1.788
İnşaat	65	1.407	1.472
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	486	381	867
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	58	755	813
Ulaştırma ve Depolama	57	574	631
Eğitim	292	234	526
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	4	473	477
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	46	146	192
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	34	124	158
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	2	102	104
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	18	77	95
Diğer Hizmet Faaliyetleri	12	61	73
Genel Toplam	**4.758**	**10.162**	**14.920**

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA çalışmasına göre Tokat ilinde araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam 14 bin 920 kişi istihdam edilmektedir. İmalat sektöründeki istihdam, toplam istihdamın yüzde 51,7'sini oluşturmakta olup, çalışanların sektörel dağılımı sıralamasında İmalat sektörü ilk sırada yer almaktadır. Tokat ili genelinde erkek çalışanların yüzde 43,5'i, kadın çalışanların yüzde 69,5'i İmalat sektöründe çalışmaktadır. Ayrıca İmalat sektöründe çalışanların yüzde 57'sini erkek, yüzde 43'ünü kadın çalışanlar oluşturmaktadır. İmalat sektörünün Tokat ili için önemi bu verilerden de anlaşılmaktadır

Tokat ilinde çalışan sayısında lokomotif görevi yapan İmalat sektörünü bin 788 çalışan ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü, bin 472 çalışan ile İnşaat sektörü takip etmiştir. 2017 İPA sonuçlarına göre sektörlere göre çalışan sayısı sıralamasında ilk üç sırada yer alan sektörler, 2016 İPA sonuçları ile aynıdır.

Kadın çalışan sıralamasında ilk sırada yer alan İmalat sektörünü İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri; Toptan ve Perakende Ticaret ve Eğitim sektörleri takip etmiştir. Erkek çalışan sıralamasında ise ilk sırada yer alan İmalat sektörünü Toptan ve Perakende Ticaret; İnşaat ve İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörleri takip etmektedir.

Cinsiyete göre çalışan sayıları Tablo 15 üzerinde incelendiğinde İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Eğitim sektörleri hariç kalan tüm sektörlerde erkek çalışan sayısının kadın çalışan sayısından fazla olduğu görülmektedir.

Tokat'ta kadın çalışan sayısının en az olduğu sektör ise Madencilik ve Taş Ocakçılığı sektörüdür. Beden gücünün ve fiziki dayanıklılığın ön planda olduğu bu sektörde kadın çalışan sayısının bu denli az olması doğaldır. Kadın ve erkek çalışan sayısının birbirine en yakın olduğu sektör ise Eğitim sektörüdür.

Şekil 14: Sektörlere Göre Ortalama Çalışan Sayıları

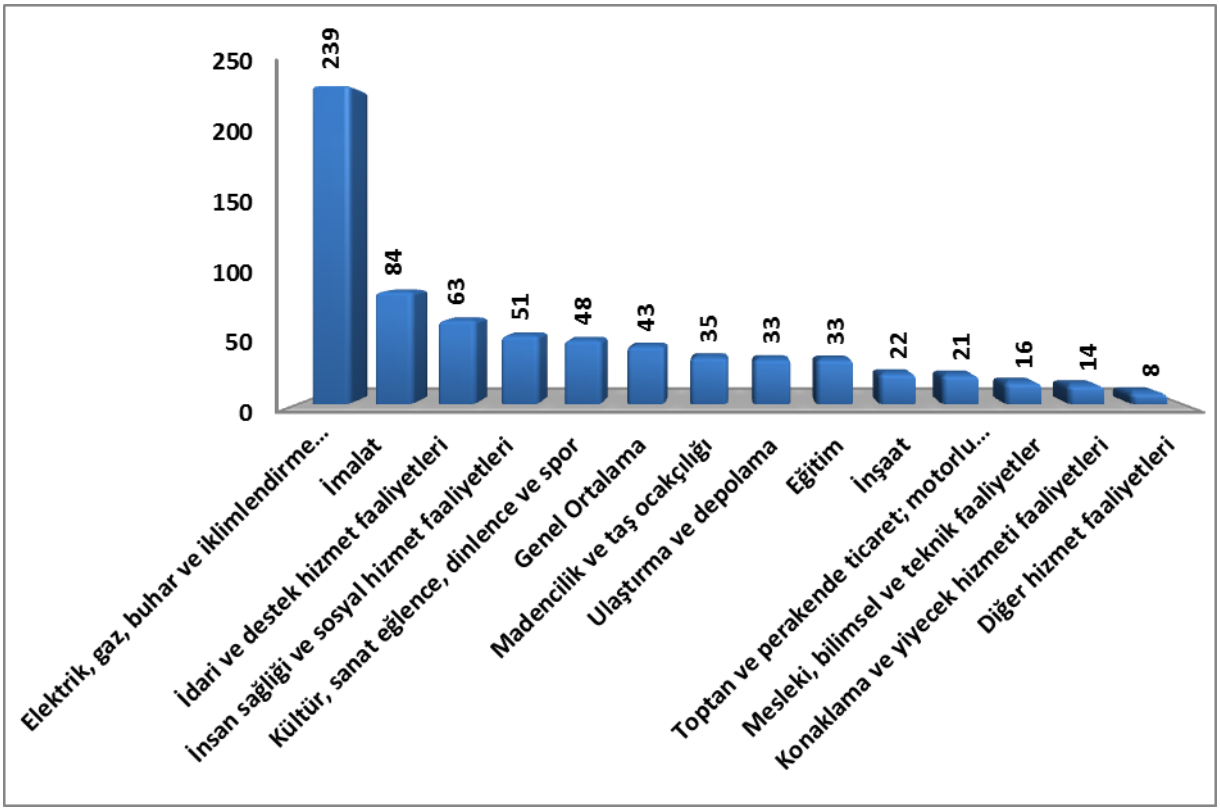

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinde ortalama çalışan sayısı 43'tür. Ortalama çalışan sayısının en fazla olduğu sektör ise 239 ile Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörüdür. Bu durumun en önemli nedeni bu sektörde işyeri sayısının az, çalışan sayısının fazla olmasıdır. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörünü 84 çalışan ortalaması ile İmalat, 63 çalışan ortalaması ile İdari ve Destek Faaliyetleri, 51 çalışan ortalaması ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri takip etmiştir.

Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı; İmalat; İdari ve Destek Faaliyetleri; İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde ortalama çalışan sayısı, Tokat ili ortalama çalışan sayısının üstündedir.

Tablo 16: Meslek Grupları ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayıları

Meslek Grupları	Kadın	Erkek	Toplam
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	2.226	3.535	5.761
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	468	2.124	2.593
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	617	1.228	1.845
Hizmet ve Satış Elemanları	513	1.326	1.839
Profesyonel Meslek Mensupları	444	618	1.062
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	109	754	863
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	338	369	707
Yöneticiler	44	172	215
Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	0	35	35
Genel Toplam	**4.758**	**10.162**	**14.920**

Kaynak: İPA 2017

Toplam çalışanların içerisinde Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışanlar önemli bir orana sahiptir. Toplam çalışanların yüzde 38,6'sı bu meslek grubunda yer almaktadır. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda çalışanların yüzde 38,6'sı kadın, yüzde 61,4'ü erkektir. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunu yüzde 17,3 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu takip etmiştir.

Toplam çalışan sayısının en az olduğu meslek grubu ise Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubudur. Tokat ilinin tarım şehri olmasına rağmen bu meslek grubunda çalışan sayısının araştırma kapsamında az çıkmasının temel nedeni, ilde faaliyet gösteren tarım işletmelerinin büyük çoğunluğunun aile şirketi olması ve 20+ istihdamlı işyeri olmamalarından dolayı 2017 İPA kapsamına dahil edilmemeleri olarak gösterilebilir.

Meslek gruplarında kadın çalışan sayısı sıralamasına baktığımızda ise en fazla kadın çalışanın 2 bin 226 kadın çalışan ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu görülmektedir. Bu meslek grubunu 617 kadın çalışan sayısı ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler, 513 kadın çalışan sayısı ile Hizmet ve Satış meslek grubu takip etmiştir. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubunda ise hiç kadın çalışan yoktur.

Meslek gruplarında erkek çalışan sayısı sıralamasına baktığımızda en fazla erkek çalışanın 3 bin 535 erkek çalışan ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu olduğu görülmektedir. Bu meslek grubunu 2 bin 124 erkek çalışan sayısı ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, bin 326 erkek çalışan sayısı ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grubu takip etmiştir.

Tablo 17: İşyeri Yaşına ve Cinsiyete Göre Çalışan Sayısı

İşyeri Yaşı (Yıl)	Kadın	Erkek	Toplam
0-4	2.365	2.881	5.247
5-9	1.114	1.789	2.903
10-14	370	1.719	2.089
15-19	559	1.220	1.779
20-24	163	491	654
25+	188	2.062	2.250
Genel Toplam	**4.758**	**10.162**	**14.920**

Kaynak: İPA 2017

Tablo 17'de çalışanların istihdam edildiği işyerlerinin yaş bilgileri bulunmaktadır. 2017 İPA kapsamında ziyaret edilen işyerlerinde en fazla çalışan sayısının (5 bin 247 kişi) 0-4 yaş arasında olan işyerlerinde olduğu görülmektedir. Bunu 2 bin 903 çalışan sayısı ile 5-9; 2 bin 250 çalışan sayısı ile yaşı 25+ yaş olan işyerleri takip etmiştir. Tokat ilinde 2017 İPA kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin yaşı ile istihdam sayısı arasında düzenli bir artış veya azalış ilişkisi görülmemektedir.

0-4 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 45'i , 5-9 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 38,4'ü; 10-14 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 17,7'si; 15-19 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 31,4'ü; 20-24 yaş arasında olan işyerlerinde çalışanların yüzde 25'i; 25+ yaş olan işyerlerinde çalışanların yüzde 8,4'ü kadın çalışandır. İşyerlerinin yaşına göre kadın çalışan sayısında düzenli bir artış veya azalış görülmemektedir.

0-4 yaş aralığındaki işyerlerinde çalışan erkek sayısı, toplam erkek çalışanların yüzde 28,3'ünü oluşturmaktadır. Bunu yüzde 20,2 ile 25+; yüzde 17,6 ile 5-9 ve yüzde 16,9 ile 10-14 yaş aralığındaki işyerleri takip etmiştir.

Tablo 18: En Fazla Çalışanı Olan Meslekler

Toplam	Kadın	Erkek
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)
Tuğla İmal İşçisi	Kalite Kontrolcü-Tekstil	Tuğla İmal İşçisi
Temizlik Görevlisi	Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Temizlik Görevlisi
Ütücü	Paketleme İşçisi	Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)
Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma)	Konfeksiyon İşçisi	Ütücü
Konfeksiyon İşçisi	Temizlik Görevlisi	Şoför-Yük Taşıma
Satış Danışmanı	Konfeksiyon Ürünlerini Katlama/Paketleme İşçisi	Güvenlik Görevlisi (Silahsız)
Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Hasta ve Yaşlı Bakım Elemanı	Satış Danışmanı
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Ayakkabı İmalatçısı (Sayacı)	Betonarme Demircisi
Şoför-Yük Taşıma	Aşçı	Şoför (Yolcu Taşıma)

Kaynak: İPA 2017

Tablo 18'de cinsiyet bazında en fazla çalışan sayısının olduğu meslekler görülmektedir. 2017 İPA kapsamında Tokat ilinde toplam çalışanlar içinde en fazla istihdamı barındıran ilk beş meslek Makineci (Dikiş), Tuğla İmal İşçisi, Temizlik Görevlisi, Ütücü ve Beden İşçisi (Taşıma, Yükleme-Boşaltma) meslekleridir. Makineci (Dikiş) mesleği hem kadınların hem de erkeklerin en fazla çalıştığı meslek olarak kaşımıza çıkmaktadır.

Kadınlarda Makineci (Dikiş); Kalite Kontrolcü-Tekstil; Ortacı; Paketleme İşçisi ve Konfeksiyon işçisi en fazla çalışılan ilk beş meslek arasında yer almaktadır. Tablo 18 kadın cinsiyeti yönünden incelendiğinde, kadınlarda hazır giyim sektörüne ait mesleklerin ön planda olduğu görülmektedir. Bu durum Tokat ilinde hazır giyim sektöründe kadınların daha fazla istihdam edildiğini göstermektedir.

Erkeklerde Makineci (Dikiş), Tuğla İmal İşçisi, Temizlik Görevlisi, Beden İşçisi (Taşıma-Yükleme-Boşaltma) ve Ütücü meslekleri en çok çalışılan ilk beş meslek içerisinde yer almıştır. Tablo 18 erkek cinsiyeti yönünden incelendiğinde, erkeklerde genellikle beden gücü gerektiren meslekilerin ilk on meslek içerisinde yer aldığı anlaşılmaktadır.

AÇIK İŞLER

İşyerinin dışarıdan işçi alarak doldurmak istediği işler "açık iş", işe yerleştirilmek istenen işçi sayısının, halen istihdam edilenlerle boş iş sayısının toplamına oranlanması "açık iş oranı" olarak tanımlanmaktadır. Açık iş oranı hakkındaki veriler işgücü arz ve talebi arasındaki dengesizliği belirlemek açısından yararlı olacaktır. Bu bölümde yapılan inceleme önümüzdeki dönemde işgücü piyasasının açık iş talebini ortaya koyması anlamında oldukça önemlidir.

Açık işler; işgücü piyasasında işverenlerin ihtiyaçlarını ortaya koyan, gerek meslek gerekse talep edilen beceri ve eğitim düzeyi bilgisini elde etmek suretiyle açılacak olan mesleki eğitim kursları, işverenlere verilmesi muhtemel teşvikler ve iş arayanları doğru mesleklere yönlendirme anlamında alınacak kararları etkileyen önemli verileri içermektedir. Çalışma kapsamında işyerlerine ziyaret esnasında açık işlerinin bulunup bulunmadığı ve işyerlerine açık iş bulunan mesleklerin yanında, bu meslekte cinsiyet tercihlerinin olup olmadığı, açık iş olan meslekler için talep edilen asgari eğitim düzeyi, aranan beceriler, açık işleri hangi kanallar ile aradıkları ve aranma süresi de sorulmuştur. Bu başlık altında açık iş kapsamında derlenen veriler incelenecektir.

Şekil 15: Açık İşi Olan İşyeri Oranı

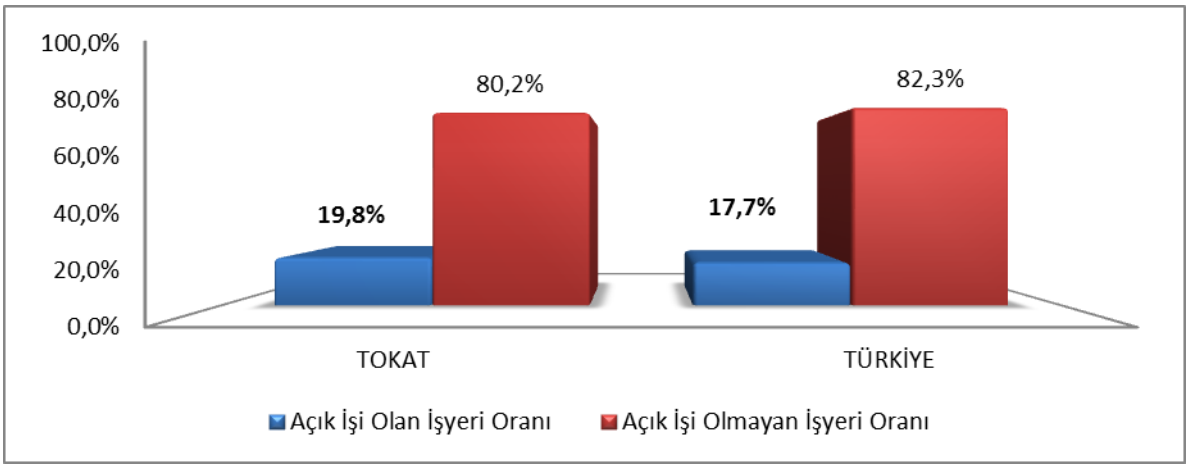

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerinin yüzde 19,8'inde (69 işyeri) açık iş bulunmakta olup, 69 işyerinden 587 kişilik açık iş talebi alınmıştır. Tokat ilinde açık işi olan işyeri oranı, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Türkiye geneli için açık işi olan işyeri oranı yüzde 17,7'dir.

Tablo 19: Sektörlere Göre Açık İş Sayısı

Sektörler	Açık İş Sayısı
İmalat	474
Toptan ve Perakende Ticaret	43
İnşaat	28
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	18
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	9
Ulaştırma ve Depolama	4
Diğer Hizmet Faaliyetleri	3
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	3
Eğitim	2
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	2
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1
Genel Toplam	**587**

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde 69 işyerinden alınan 587 kişilik açık iş talebinin sektörlere göre dağılımı Tablo 19'da gösterilmiştir. 2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması sonuçlarına göre, Tokat ilinde açık işlerde İmalat sektörünün önemli bir ağırlığı vardır. 587 kişilik açık işin yüzde 80,7'si İmalat sektöründeki işyerinden alınmıştır. Sektörlere göre açık iş sayısı sıralamasında İmalat sektörünü yüzde 7,3 ile Toptan ve Perakende Ticaret, yüzde 4,7 ile İnşaat ve yüzde 3 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmetleri Faaliyetleri sektörleri takip etmiştir.

Tokat ilinde 11 farklı sektörden açık iş talebi alınmıştır. Açık işi olan sektörler içerisinde en az açık işi olan sektör ise 1 açık iş ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörüdür.

Tablo 20: Sektörlere Göre Açık İş Oranı ve Açık İşi Olan İşyeri Oranı

Sektörler	Açık İş Oranı	Açık İşi Olan İşyeri Oranı
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	8,6%	50,0%
İmalat	5,8%	34,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	3,9%	28,6%
Toptan ve Perakende Ticaret	2,4%	19,9%
İnşaat	1,9%	17,6%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	1,9%	15,5%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	1,0%	15,4%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	1,0%	13,5%
Ulaştırma ve Depolama	0,6%	11,1%
Eğitim	0,4%	11,1%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	0,2%	10,5%
Genel Toplam	**3,8%**	**19,8%**

Kaynak: İPA 2017

Tablo 20'de sektörler özelinde açık iş oranları ile ilgili sektördeki işyerlerinin açık iş verme oranları gösterilmiştir.

Açık iş oranı; açık iş sayısının, açık iş sayısı ve mevcut istihdam sayısının toplamına oranlanması suretiyle elde edilmektedir. Tablo 20'den de görüleceği üzere Tokat ilinde açık iş oranı yüzde 3,8 olarak tespit edilmiş olup, bu oran Tokat ilindeki 20+ istihdamlı işyerleri bağlamında her 96 kişilik dolu kadronun yanında 4 kişilik doldurulmayı bekleyen kadronun bulunduğu anlamına gelmektedir. Açık iş oranının en yüksek olduğu sektör ise yüzde 8,6 ile Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü olarak tespit edilmiştir. Bunu yüzde 5,8 ile İmalat sektörü takip etmiştir.

Açık iş verme oranında da Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörü ön plana çıkmıştır. Bu sektördeki işyerlerinin yüzde 50'sinde açık iş bulunmaktadır. Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri sektörünü yüzde 34 ile İmalat ve yüzde 28,6 ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörü takip etmiştir.

Şekil 16: TGÇM Durumuna Göre Açık İş Oranları

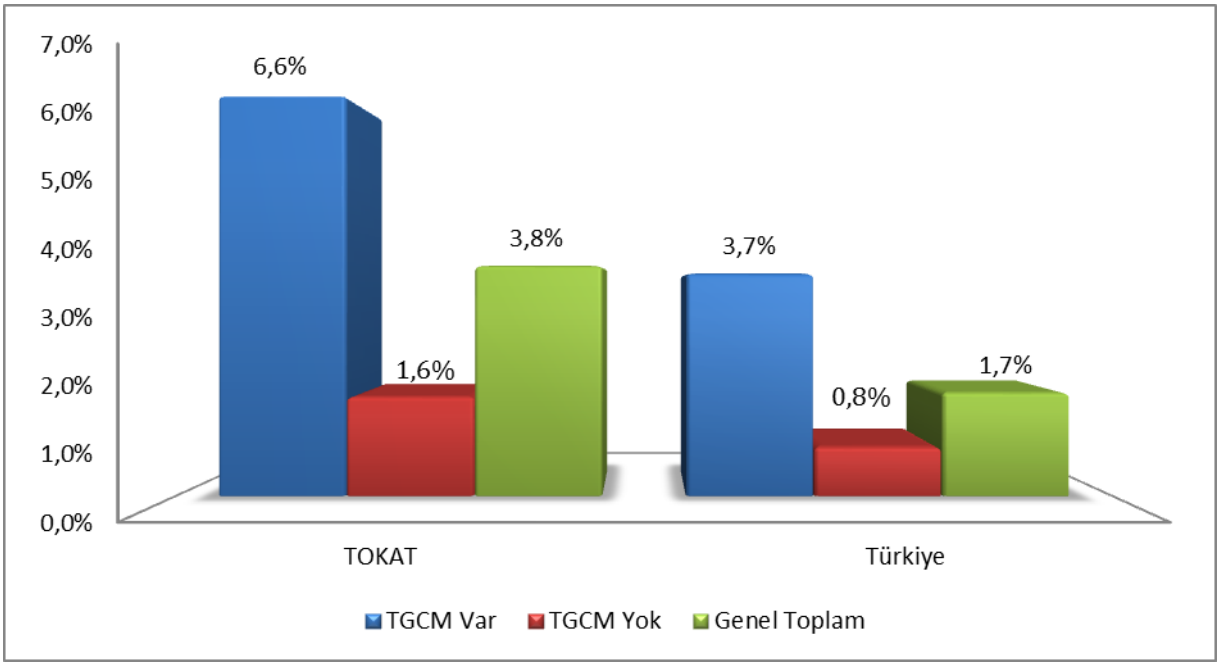

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA sonuçlarına göre, Tokat ilinde ihtiyaç duydukları mesleklerin temininde güçlük çektiğini bildiren işyerlerinde açık iş oranı yüzde 6,6 iken, teminde güçlük çekilen meslek olmadığını bildiren işyerlerinde açık iş oranı yüzde 1,6'dır. Tokat ilinin bu oranları Türkiye ortalamasının üzerindedir. Tokat İŞKUR aracılığı ile düzenlenecek kurs ve programlar ile temininde güçlük çekilen mesleklerde açık iş oranının azaltılması hedeflenmektedir.

İhtiyaç duydukları mesleklerin temininde güçlük çeken işyerlerinde, doldurulmayı bekleyen boş kadroların daha çok olması doğaldır. İşverenlerin ihtiyaç duydukları alanlarda talep ettiği personeli muhtelif nedenlerle istihdam edememesi bir anlamda söz konusu kadronun boş kalması anlamına gelecektir.

Şekil 17: İhracat, Part Time Çalışma, Vardiyalı Çalışma Yapma Durumuna Göre Açık İş Oranları

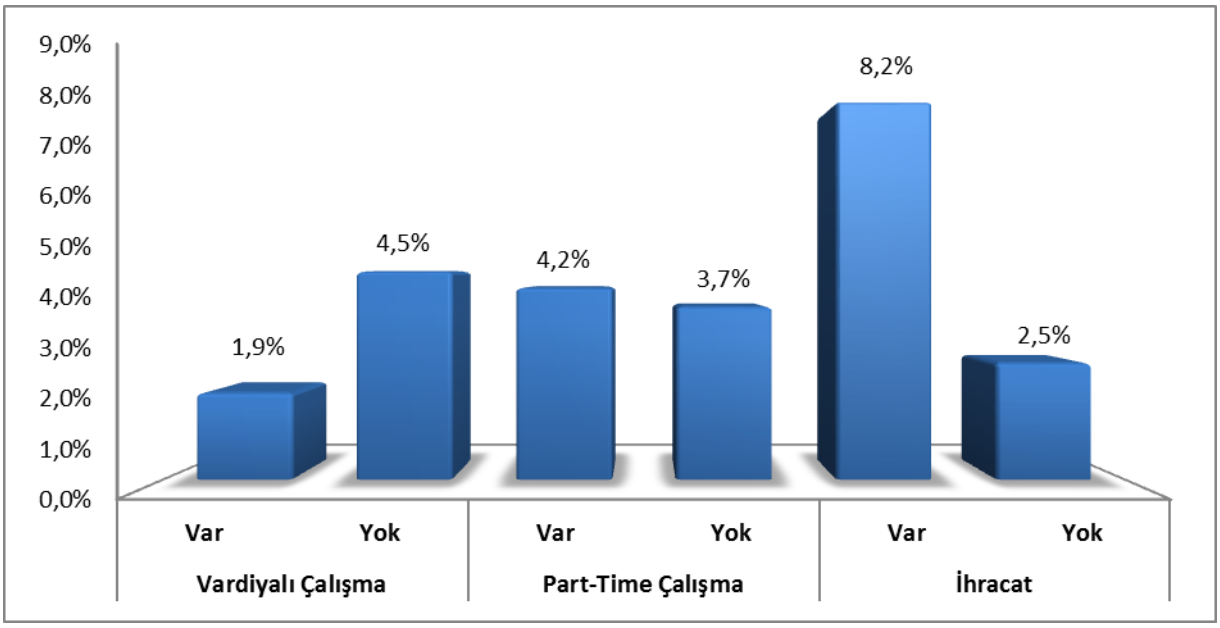

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA kapsamında Tokat ilinde ziyaret edilen 20+ istihdamlı işyerlerinde açık iş oranları vardiyalı çalışma gerçekleştiren, part time çalışma yapan ve ihracat yapan işyerleri özelinde ayrı ayrı incelendiğinde;

- Vardiyalı çalışma yapan yapılan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 1,9 iken; vardiyalı çalışma yapılmayan işyerlerinde açık iş oranı yüzde 4,5,

- Part-time çalışma yapılan 20+ istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 4,2 iken part time çalışma yapılmayan işyerlerinde açık iş oranı 3,7;

- İhracat yapılan 20+ istihdamlı işyerlerinde açık iş oranı yüzde 8,2 iken, ihracat yapılmayan işyerlerinde açık iş oranı 2,5 olduğu görülmektedir.

Şekil 18: Açık İşlerde Cinsiyet Tercihi

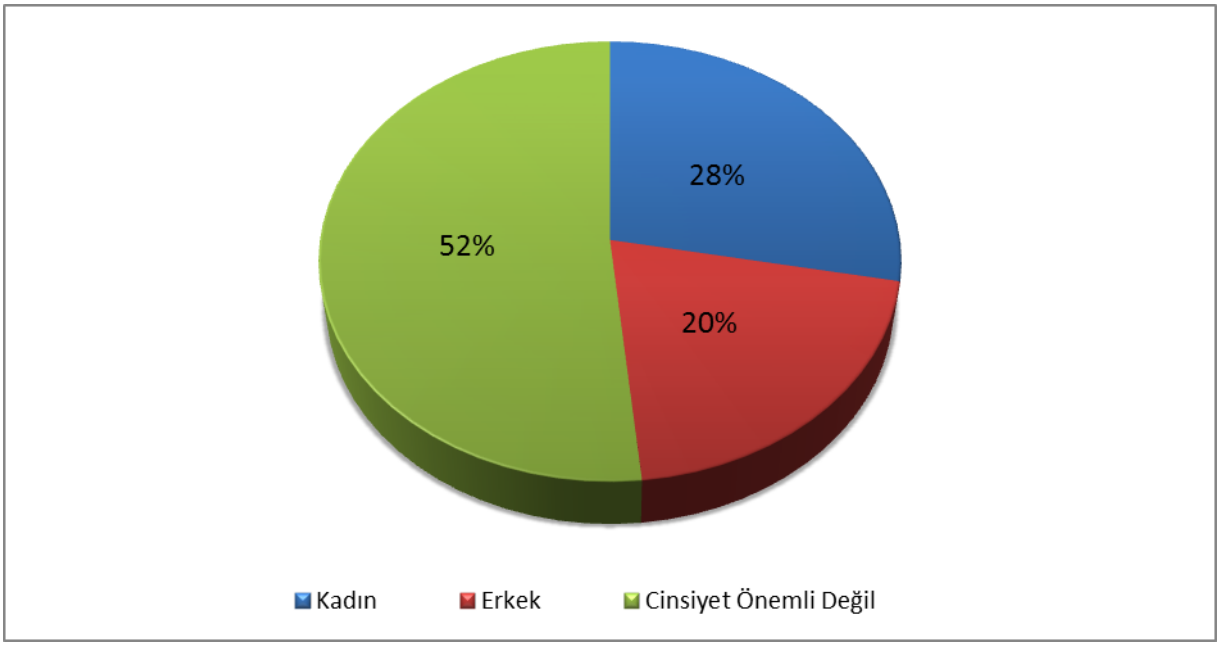

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA verilerine göre, Tokat'ta 20+ istihdamlı işyerlerindeki açık işlerin yüzde 20'sinde işverenler sadece erkek işgücü talep etmiştir. Açık işlerde sadece kadın işgücü talep etme oranı ise 28'dir. Açık işlerin yüzde 52'sinde cinsiyet tercihinde bulunulmamıştır. Başka bir ifade ile Tokat ilinde her 10 kişilik açık iş ilanının ikisinde sadece erkek, üçünde sadece kadın tercihi edilmiş, beşinde ise cinsiyet ayrımı yapılmamıştır. Yani bu beş açık iş ilanı için ihtiyaç duyulan nitelik ve özellikler sadece bir cinsiyete özgü değildir ve her iki cinsiyet de bu açık işleri yapabilecek kapasiteye sahiptir. Ancak bu oranlar işverenlerin tercihini analiz etmek anlamında tek başına yeterli olmamaktadır. Zira açık işlerde daha çok hangi meslekte ve hangi beceri düzeyinde talebin olduğu cinsiyet analizinde özellikle gerekli görülmektedir.

Şekil 19: Açık İşlerin Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

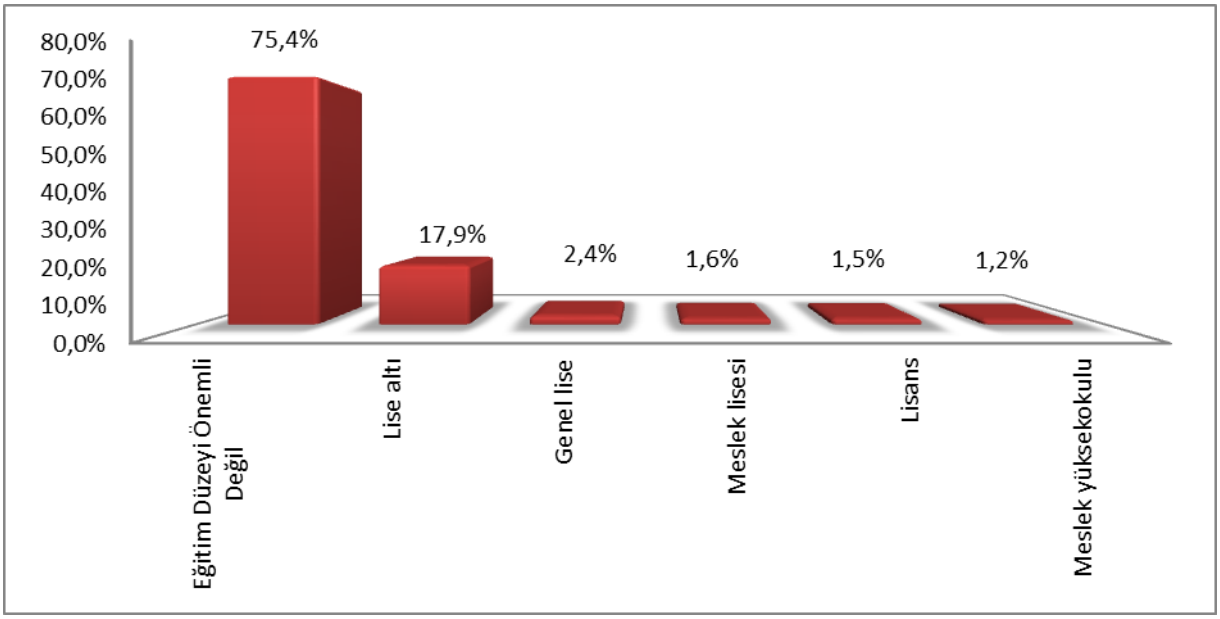

Kaynak: İPA 2017

İşverenlerin ihtiyaç duyduğu ve muhtelif açık iş arama kanallarını kullanarak işgücü talebini ilettikleri açık işlerinde asgari eğitim düzeyi de önemli bir tarafı oluşturmaktadır.

Şekil 19'a göre Tokat ilindeki açık işlerin 24,6'sında en az bir eğitim düzeyinin olması talep edilirken, açık işlerin yüzde 75,4'lük bölümde eğitim düzeyinin önemli olmadığı belirtilmiştir. Yani işverenlerden alınan her 10 açık işin 8'inde belirli bir eğitim düzeyi aranmamaktadır. Başka bir ifade ile Tokat ilinde açık işlerde istenilen çoğu meslekte eğitimden ziyade mesleki bilgi, beceri ve tecrübenin ön planda tutulduğu söylenebilir. Farketmez seçeneğinden sonra en fazla tercih edilen ikinci eğitim düzeyi ise Lise Altı seviyesi olarak görülmektedir

Tokat ilinde işverenlerden alınan açık işlerde ez az talep edilen eğitim düzeyi yüzde 1,2 ile Meslek Yüksek Okulu eğitim düzeyidir. Bu veri Tokat ilinde sadece Meslek Yüksek Okulu mezunu kişilere özgü açık işin çok az olduğunu göstermektedir. Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi bünyesinde faaliyet gösteren meslek yüksekokullarında okuyan öğrencilere, mezun olduktan sonra gerek kendi branşlarında gerekse farklı branşlarda iş bulmalarını kolaylaştırmak amacıyla dönem dönem Kurumumuz iş ve meslek danışmanlarımızca iş arama becerileri, CV hazırlama teknikleri ve işveren görüşmeleri konularında eğitimler düzenlenmektedir.

Şekil 20: Açık İşlerin Cinsiyet ve Eğitim Düzeyine Göre Dağılımı

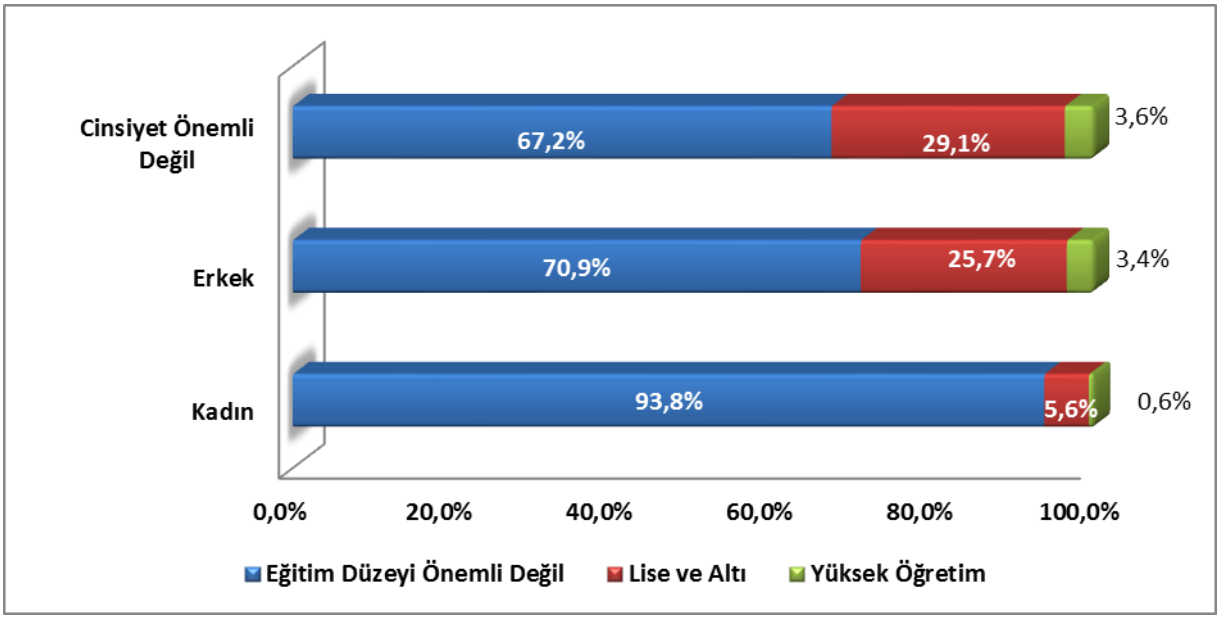

Kaynak: İPA 2017

Şekil 20'de Tokat ilinde açık işlerin cinsiyet ve eğitim düzeylerine göre dağılımı gösterilmiştir. Şekil 20'de Tokat'ta açık işlerde belirli bir eğitim seviyesinin tercih edilmeme oranını genel olarak kendini hissettirdiği görülmektedir. Kadın ve erkek işgücü talebi için bir değerlendirme yapılacak olur isek, kadınlarda erkeklere nazaran açık işlerde eğitim seviyesinin daha az önemsendiği ifadesini kullanmak yanlış olmayacaktır. Şekil 20'de öne çıkan bir diğer husus da; herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayan açık işlerde, cinsiyet tercihi yapılan açık işlere nazaran eğitim seviyesine daha fazla önem verilmesidir.

Herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayarak verilen açık işlerde yükseköğretim eğitim seviyesindeki işgücü talepleri, cinsiyet tercihinde bulunulan açık işlerdeki yükseköğretim tercihine göre daha fazladır. Bu eğilimin temel nedeni, eğitimli işgücünün talep edildiği sektörlerde, beyaz yakalı olarak tabir edilen personel istihdamında cinsiyet farkının çok bir anlam ifade etmemesidir.

Açık işlerdeki eğitim talepleri cinsiyete göre farklılaşabildiği gibi sektörel düzeyde de birtakım farklılıklar gösterebilir. Bazı sektörlerdeki açık işlerde eğitim düzeyi önemli iken, bazı işverenler nezdinde eğitim düzeyi bir anlam ifade etmemektedir. Tablo 21'de Tokat ilinde araştırma kapsamına giren 20+ istihdamlı işyerlerindeki açık işlerde sektörlere göre talep edilen eğitim düzeyine ait veriler yer almaktadır.

Tablo 21: Açık İşlerde Sektörlere Göre Talep Edilen Eğitim Düzeyi

Sektörler	Eğitim Seviyesi Önemli Değil	Lise ve Altı	Yüksek Öğretim
İmalat	83,3%	15,9%	0,9%
Toptan ve Perakende Ticaret	30,1%	69,9%	0,0%
İnşaat	36,9%	63,1%	0,0%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	100,0%	0,0%	0,0%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	0,0%	0,0%	100,0%
Ulaştırma ve Depolama	100,0%	0,0%	0,0%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	0,0%	100,0%	0,0%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	0,0%	0,0%	100,0%
Eğitim	50,0%	50,0%	0,0%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	100,0%	0,0%	0,0%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	0,0%	100,0%	0,0%
Genel Toplam	**75,4%**	**21,8%**	**2,7%**

Kaynak: İPA 2017

Tablo 21'e göre işyerlerinden alınan açık işlerin tamamı için Lise ve Altı eğitim düzeyinde talep veren sektörler Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor ile Diğer Hizmet Faaliyetleri sektörleridir. Başka bir ifade ile bu sektörlerden alınan açık işlerde ön lisans, lisans veya doktora mezunu kişilere uygun açık iş bulunmamaktadır.

İmalat sektöründeki açık işlerin yüzde 83,3'ünde herhangi bir eğitim düzeyi talebinde bulunulmamıştır. Bu husus İmalat sektöründeki açık işlerin büyük çoğunluğunun eğitim gerektirmeyen meslekler olduğunu göstermektedir. Bir başka ifade ile imalat sektöründeki her 100 kişilik açık işin 83'ünde eğitim düzeyi işveren nezdinde çok bir anlam ifade etmemektedir.

Açık işlerinin tamamında yalnızca Yüksek Öğretim eğitim seviyesini tercih eden sektörler Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörleridir. Yani araştırma kapsamında bu iki sektörden alınan açık işlerin tamamı, beyaz yakalı meslek grubundadır.

Açık işlerinin tamamında eğitim seviyesinin önemsenmediği sektörler ise Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri; Ulaştırma ve Depolama ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri sektörleridir. Bu sektörlerden alınan işlerin tamında, eğitim seviyesinden ziyade işi yapacak kişinin mesleki becerisinin daha önemli olduğu yorumunu yapmak yanlış olmayacaktır.

Şekil 21: Açık İşlerin Arama Kanallarına Göre Dağılımı

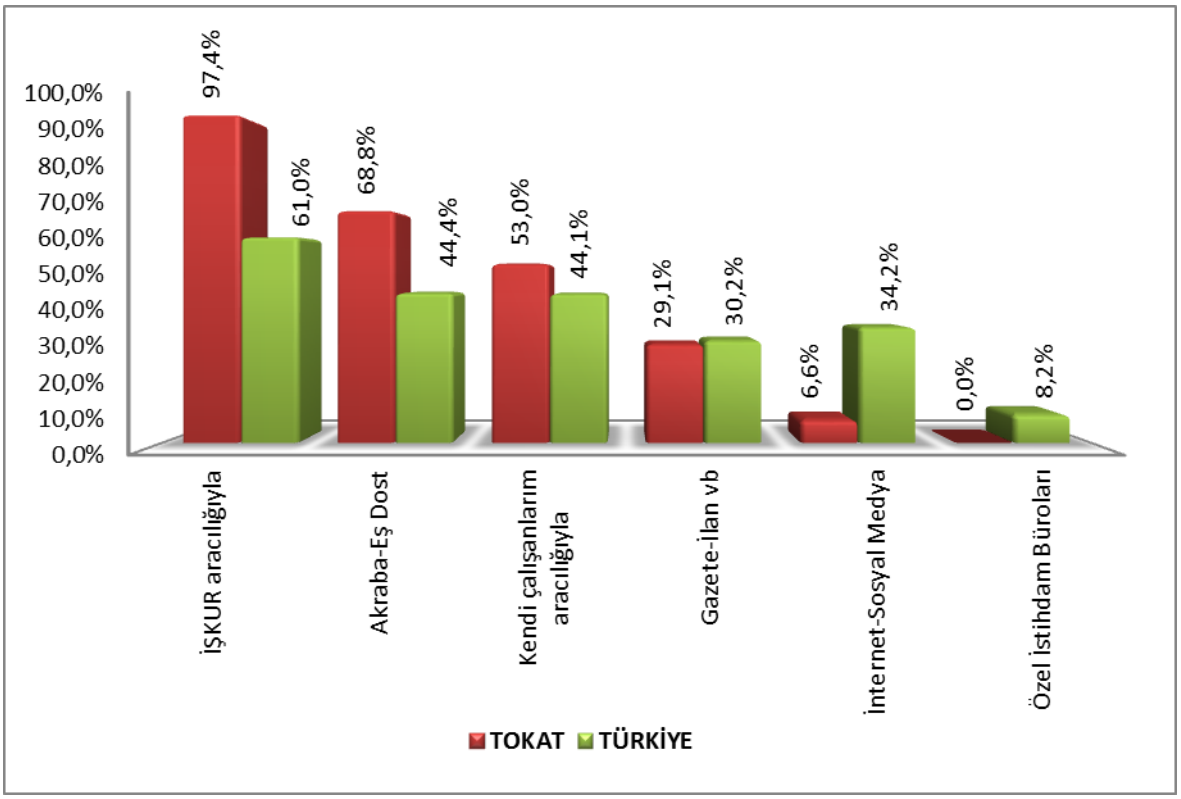

Kaynak: İPA 2017

Açık işi olan ve bu açığını kapatmak için personel arayan işverenlerin tercih ettiği yöntemler arama kanalları olarak adlandırılmaktadır. Kamu istihdam kuruluşları, özel istihdam büroları, gazete ve dergi ilanları, meslek odaları, dernekler, eş-dost-akraba tavsiyeleri, internet ilanları arama kanallarının bazılarıdır. Ülkemizde kamu istihdam kuruluşu görevini bilindiği üzere Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) yürütmektedir. Açık işlerin hangi arama kanalı ile işgücü piyasasına sunulduğu da özellikle İŞKUR için önemli bir konuyu oluşturmaktadır. Piyasadaki açık işlerin Kuruma kazandırılması yoluyla daha çok kişiyi işe yerleştirmek için hangi beceri ve eğitim düzeylerinin talep edildiğinin bilinmesi, açılacak olan aktif işgücü programlarının etkinliği açısından önem arz etmektedir.

Şekil 21'de Tokat ili ile Türkiye genelinde açık işlerin arama kanallarına göre dağılımı gösterilmiştir. Şekil 21 yorumlanır iken 2017 İPA kapsamında her açık iş için sadece bir arama kanalının kullanılmadığı, işveren veya işveren vekilinin açık iş ilanı için birden fazla arama kanalını aynı anda kullanabileceği unutulmamalıdır. Bu bilgi ışığında Şekil 21 incelendiğinde Tokat ilinde alınan açık işlerin yüzde 97,4'ünün İŞKUR kanalı ile karşılanmak istenildiği görülmektedir. Bu veri Tokat İŞKUR'un

Tokat ilinde açık işlere büyük oranda hakim olduğunu göstermektedir. Türkiye genelinde ise açık işlerin yüzde 61'inde İŞKUR Aracılığıyla arama kanalı kullanılmaktadır.

Tokat ilinde işverenler İŞKUR arama kanalından sonra sırasıyla yüzde 68,8 ile Akraba- Eş-Dost; yüzde 53 ile Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla ve yüzde 29,1 ile Gazete-İlan vb. arama kanallarını tercih etmiştir.

Tokat'ta 2017 İPA çalışması kapsamında ziyaret edilen işyerlerinden alınan açık işlerin hiçbirinde Özel İstihdam Bürosu arama kanalı tercih edilmez iken, açık işlerin yüzde 6,6'sında İnternet-Sosyal Medya arama kanalı tercih edilmiştir. İşverenlerce Özel İstihdam Büroları arama kanalının tercih edilme oranı hem Tokat ili hem de Türkiye geneli için son sıralarda yer almaktadır

Tokat'ta Gazete İlanı, İnternet-Sosyal Medya ve Özel İstihdam Büroları arama kanallarını tercih etme oranı Türkiye oranının altında kalmıştır. Bunun iki temel nedeni olabilir:

- Tokat ilinde işverenler Gazete İlanı, İnternet-Sosyal Medya ve Özel İstihdam Bürosu arama kanallarını, açık işlerini karşılamak amacıyla nasıl kullanabileceğini bilmiyor olabilir.

- Tokat ilinde işverenler kullandığı arama kanallarını açık iş talebini karşılamak için yeterli görüyor ve farklı bir arama kanalını tercih etmek istemiyor olabilir.

Tablo 22: Açık İşlerde Talep Edilen Eğitim Düzeyleri ve Arama Kanalları İlişkisi

Eğitim Düzeyi	İŞKUR aracılığıyla	Akraba-Eş Dost	Kendi çalışanlarım aracılığıyla	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya
Eğitim Düzeyi Önemli Değil	98,2%	75,6%	62,5%	24,8%	7,1%
Lise Altı	97,0%	39,0%	13,7%	57,2%	0,0%
Genel Lise	85,9%	78,8%	78,2%	7,1%	7,7%
Meslek Lisesi	100,0%	78,2%	67,4%	0,0%	10,8%
Meslek Yüksekokulu	100,0%	71,2%	0,0%	0,0%	71,2%
Lisans	77,7%	55,6%	33,3%	0,0%	0,0%
Genel Toplam	**97,4%**	**68,8%**	**53,0%**	**29,1%**	**6,6%**

Kaynak: İPA 2017

Tablo 22'de Tokat ilinde açık işlerde talep edilen eğitim düzeyi ve bu açık işlerin karşılanması için işverenlerin kullandığı arama kanalları gösterilmiştir. 2017 İPA kapsamında Tokat ilinde işverenler açık işini karşılamak amacıyla Özel İstihdam Büroları arama kanalını hiç tercih etmediği için, Tablo 22'de Özel İstihdam Büroları arama kanalı yorumlara dahil edilmeyecektir. Tablo 22'de Tokat ilinde açık işlerin genellikle İŞKUR aracılığıyla ve Akraba-Eş Dost arama kanalları ile karşılandığı göze çarpmaktadır.

Lise altı eğitim seviyesinde talep edilen açık işlerin yüzde 97'si İŞKUR aracılığı ile aranmakta olup, bu eğitim seviyesinde talep verilen açık işlerde İnternet-Sosyal Medya arama kanalı hiç kullanılmamıştır.

Herhangi bir eğitim seviyesi tercihinde bulunulmayan açık işler için işverenler ağırlıkla İŞKUR, Akraba-eş-dost ve Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla arama kanallarını tercih etmiştir. Bu eğitim seviyesinde İnternet-Sosyal Medya yüzde 7,1 oranı ile en az tercih edilen arama kanalı olmuştur.

Tablo 22 incelendiğinde, açık işlerde yalnızca Lisansüstü eğitim düzeyine özgü açık işin olmadığı görülmektedir. Bu durumun iki sebebi olabilir:

- Tokat ilinde yalnızca lisansüstü eğitim seviyesine özgü açık iş bulunmamaktadır.

- İşverenler açık işlerinde eğitim seviyesinin önemli olmadığını, nitelik, beceri ve tecrübenin eğitim seviyesinden daha da önemli olduğunu düşünmektedir.

Şekil 22: Hizmetlerden Yararlanma Durumuna Göre Arama Kanallarının Dağılımı

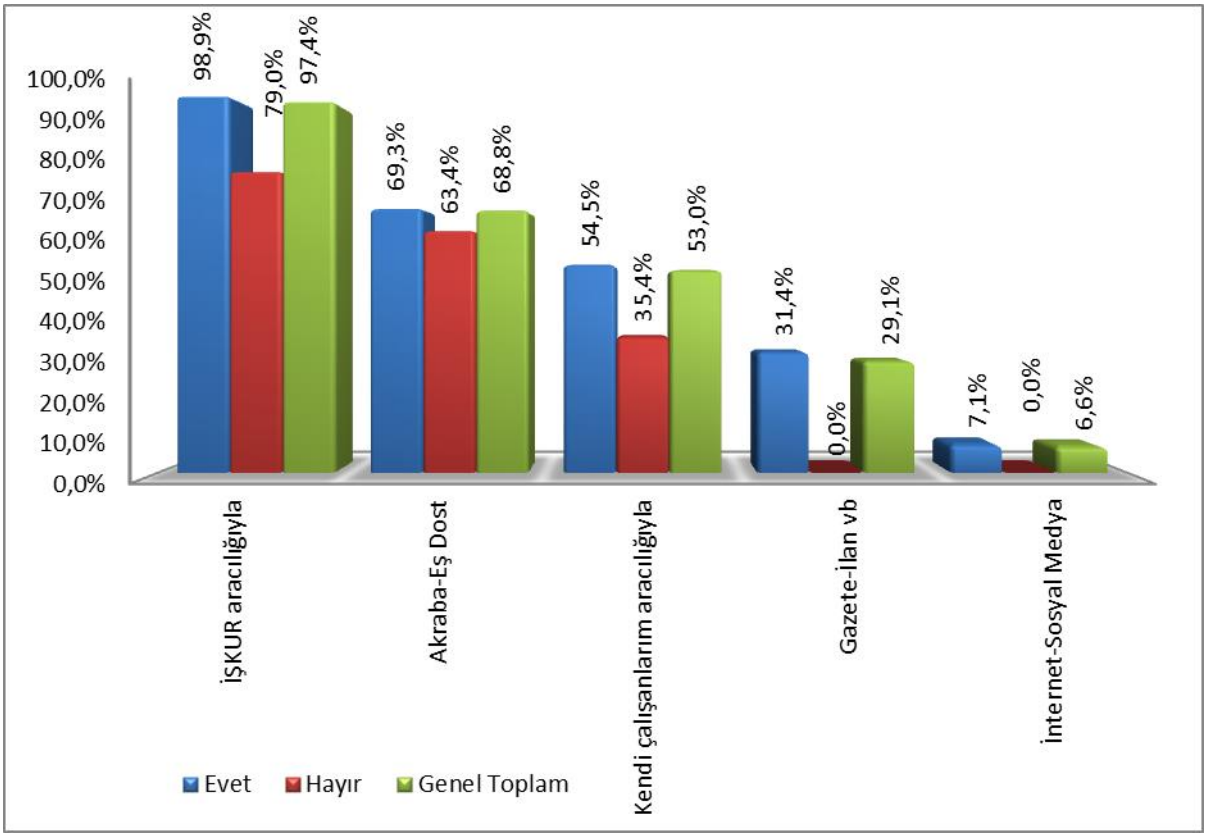

Kaynak: İPA 2017

Şekil 22'de ise İŞKUR hizmetlerinden yararlanan ve yararlanmayan işyerlerinde açık işlerinde kullanılan arama kanallarının dağılımı gösterilmiştir. Şekil 22'ye göre Tokat ilinde İŞKUR hizmetlerinden yararlanan işyerlerinin açık işlerinde ilk sırada yüzde 98,8 gibi önemli bir oranda İŞKUR Aracılığıyla arama kanalının kullanıldığı görülmektedir. Bunu yüzde 69,3 ile Akraba-Eş-Dost ve yüzde 54,5 ile Kendi Çalışanlarım Aracılığıyla arama kanalı takip edilmiştir. 2017 İPA çalışmasına göre, İŞKUR hizmetlerinden faydalanan işverenler, açık işlerinin büyük kısmını İŞKUR'a bildirme yönünde eğilim sergilemektedir. Bunun 3 önemli temel vardır:

- İŞKUR'un iş arayan havuzunun geniş ve nitelik-nicelik yönünden zengin olması,
- 6111 Torba Yasa Kanunu çerçevesinde işverenlerin açık işlerinin İŞKUR'a kayıtlı iş arayanla arasından temin ederek işveren sigorta payı indirimi teşvikinden faydalanmak istemeleri.
- 2017 yılında başlayan 687 KHK kapsamında (4447 Sayılı Kanun Geçici 17. Madde) sigorta pirim teşviklerinden faydalanmak isteyen işverenlerin, İŞKUR'a kayıtlı iş arayanlar arasından açık iş talebini karşılamak istemeleri.

İŞKUR hizmetlerinden faydalanmayan işyerleri açık işlerinde Gazete-İlan ile İnternet-Sosyal Medya arama kanalları kullanmamışlardır.

Tablo 23: Arama Kanallarından İstenen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceri	Akraba Eş Dost	Gazete İlan vb	İnternet Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Kendi çalışanlarım aracılığıyla	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	1	2	1	1	1	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	3	1	2	2	2	2
Takım Çalışması	2	3	3	3	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	4	5	4	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	6	-	5	5	5
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	6	-	7	6	6	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	8	5	8	8	7	7
Bilgisayar kullanımı	7	-	4	7	8	8
Proje Tabanlı Çalışma	9	-	-	-	-	9
Yabancı Dil	-	-	6	-	-	10

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA çalışması kapsamında ziyaret edilen 20+ istihdamlı işyerlerinde çalışma kapsamında işverenlere açık işlerinde aradıkları beceriler sorulmuş;

- ✓ Bilgisayar Kullanımı
- ✓ Fiziki ve Bedensel Yeterlilik
- ✓ Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)
- ✓ İletişim ve İfade Yeteneği
- ✓ Proje Tabanlı Çalışma
- ✓ Satış ve Pazarlama Becerisi
- ✓ Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme
- ✓ Takım Çalışması
- ✓ Yabancı Dil,
- ✓ Yeterli Mesleki/ Teknik Bilgi ve Tecrübe

Seçeneklerini kullanarak, her meslek için önem verdiği üç beceriyi tercih etmeleri istemiştir..

Açık işlerde talep edilen asgari eğitim seviyesinden sonra, işverenlerin istihdam etmeyi düşündüğü işgücünde aranılan beceriler de planlanacak politikalar için stratejik alan oluşturmaktadır. Tablo 23 yorumlanırken Özel İstihdam Büroları arama kanalı kullanılan açık iş olmadığı için yorumlara dahil edilmeyecektir.

Tokat ilinde genel olarak açık işlerde istenen becerilerde ilk sırada Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi gelmektedir. Bu beceri grubunu Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve Takım Çalışması becerileri takip etmiştir. Açık işlerde aranan yabancı dil becerisi, beceri sıralamasında son sırada yer tercih edilmiştir..

Tablo 23 genel olarak incelendiğinde, Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe beceri grubunun genel olarak tüm arama kanallarında ilk sırada tercih edildiği dikkat çekicidir. Bu beceri grubunu ikinci sırada tercih eden tek arama kanalı ise Gazete-İlan vb. arama kanalı olmuştur.

Proje tabanlı çalışma becerisi sadece Akraba-eş-dost arama kanalında, Yabancı Dil beceri grubu ise sadece İnternet-Sosyal Medya aracılığı ile karşılanmak istenilen açık işlerde tercih edilmiştir.

Arama kanallarının tamamında Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe; Fiziki ve Bedensel Yeterlilik; Takım Çalışması; İletişim ve İfade Yeteneği ile Satış ve Pazarlama beceri grupları farklı önceliklerle de olsa işverenlerce tercih edilmiştir.

Tablo 24: Meslek Gruplarına Göre Açık İş Sayısı

TOKAT	Açık İş Sayısı
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	363
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	96
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	64
Hizmet ve Satış Elemanları	37
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	13
Profesyonel Meslek Mensupları	10
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	4
Genel Toplam	**587**

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde meslek gruplarına göre açık iş sayısı Tablo 24 üzerinde incelendiğinde; en fazla açık işin Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda olduğu anlaşılmaktadır. Bu meslek grubundaki açık iş sayısı, toplam açık iş sayısının yüzde 61,8'dir (363 açık iş). Başka bir ifade ile Tokat'taki her 10 açık işin 6'sı Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları meslek grubundaki işyerlerinde yer almaktadır. Bunu sırası ile yüzde 16,3 (96 açık iş) ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 10,9 (64 açık iş) ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grupları takip etmiştir. Açık iş sayısı en az olan meslek grubu ise yüzde 0,6 (4 açık iş) ile Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubudur.

2017 İPA kapsamında ziyaret edilen işyerlerinden alınan 587 açık iş, mesleklere göre sıralanıp ilk on meslek incelendiğinde (Tablo30 üzerinde gösterilmiştir), ilk on meslek içerinde yer alan mesleklerin de Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek gruplarında yoğunlaştığını görebilmekteyiz.

Tablo 25: Meslek Gruplarına göre Açık İş Oranları

TOKAT	Açık İş Oranı
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	5,9 %
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	3,6 %
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	3,3 %
Hizmet ve Satış Elemanları	2,0 %
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	1,5 %
Profesyonel Meslek Mensupları	0,9 %
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	0,6 %
Genel Toplam	**3,8 %**

Kaynak: İPA 2017

Açık iş sayısının önemi kadar açık iş oranları da İPA çalışması ve akademik çalışmalar için önem arz etmektedir. İşe yerleştirilmek istenen işçi sayısının, halen istihdam edilenlerle boş iş sayısının toplamına oranlanmasının "Açık İş Oranı" olarak ifade edildiğini daha önce belirtmiştik. Bu bilgi ışığında Tablo 25'te meslek gruplarına göre açık iş oranlarına yer verilmiştir.

Tokat ili için tespit edilen yüzde 3,8 açık iş oranı meslek grupları bazında değerlendirildiğinde; en fazla açık iş oranının yüzde 5,9 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları meslek grubunda olduğu görülmektedir. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcıları meslek grubunu sırasıyla ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grupları takip etmiştir.

Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile Yöneticiler meslek grubunda açık iş olmadığından dolayı açık iş oranı da sıfırdır. Meslek grupları içerisinde yalnızca Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda açık iş oranı, Tokat ili açık iş oranının üzerinde yer almıştır.

Tablo 26: Açık İşlerin Meslek Gruplarına ve Cinsiyete Göre Dağılımı

Meslek Grubu	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	83,3%	22,8%	65,6%	61,8%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	-	28,9%	20,2%	16,3%
Hizmet ve Satış Elemanları	2,4%	19,3%	3,3%	6,3%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	9,9%	22,2%	6,9%	10,9%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	2,5%	-	-	0,7%
Profesyonel Meslek Mensupları	1,8%	0,8%	2,0%	1,7%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	-	6,0%	2,0%	2,2%
Genel Toplam	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**	**100,0%**

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA verilerine göre, açık işlerin meslek gruplarındaki cinsiyet dağılım oranları Tablo 26'da gösterilmiştir.

Yalnızca kadın tercihi yapılan açık işlerin yüzde 83,3'ü Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda yer almaktadır. Başka bir ifade ile yalnızca kadın tercihi yapılan her 10 kişilik açık işin 8'i Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubundaki işyerlerine aittir.

Yalnızca kadın tercihi yapılan açık işler Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları ile Sanatkârlarla İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda tercih edilmemiştir.

Yalnızca erkek tercihi yapılan açık işlerin yüzde 28,9'u Sanatkârlar İle İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubunda yer almaktadır. Yalnızca erkek tercihi yapılan açık işler Büro Hizmetlerinde Çalışanlar meslek grubunda tercih edilmemiştir.

Cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerin yüzde 65,6'sı Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubuna aittir. Cinsiyetin önemli olmadığı açık işler, Büro Hizmetlerinde Çalışanlar meslek grubunda tercih edilmemiştir.

Tablo 27: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerde Talep Edilen Beceri Düzeyi

Beceri	Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	Hizmet ve Satış Elemanları	Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları	Profesyonel Meslek Mensupları	Sanatkarlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	Yöneticiler	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	4	1	3	-	1	1	1	1	-	1
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	-	2	1	-	5	3	2	2	-	2
Takım Çalışması	3	5	2	-	4	2	3	3	-	3
İletişim ve İfade Yeteneği	1	3	4	-	3	4	-	4	-	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	8	5	-	2	5	6	5	-	5
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	5	4	6	-	4	6	7	-	-	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	-	6	-	-	-	-	4	-	-	7
Bilgisayar Kullanımı	2	7	7	-	-	-	-	-	-	8
Proje Tabanlı Çalışma	-	-	-	-	-	-	5	-	-	9
Yabancı Dil	-	-	-	-	-	-	6	-	-	10

Kaynak: İPA 2017

Meslek gruplarında talep edilen beceriler öncelik sıralamasına göre Tablo 27 üzerinde gösterilmiştir. Tablo 27 incelendiğinde becerilerin tamamının tercih edildiği meslek grubunun olmadığı görülmektedir. Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları meslek grubu ile Yöneticiler meslek grubunda açık iş olmadığı için Tablo 27'de bu iki meslek grubu yer almamıştır.

Satış ve Pazarlama Becerisi yalnızca Hizmet ve Satış Elemanları ile Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları 'nda tercih edilir iken; Proje Tabanlı Çalışma ile Yabancı Dil becerileri yalnızca Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensuplarında meslek grubunda tercih edilmiştir. Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe; Takım Çalışması ile Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme beceri grupları – açık işi olmayan meslek grupları dahil edilmediğinde- tüm meslek gruplarındaki açık işlerde talep edilmiştir.

Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubunda İletişim ve İfade Yeteneği; Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubunda ise Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi ilk sırada talep edilmiştir.

Ayrıca Hizmet ve Satış Elemanları; Profesyonel Meslek Mensupları; Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar; Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda Tokat ili genelinde olduğu gibi Yeterli Mesleki / Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi ilk sırada talep edilmiştir.

Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek gruplarındaki açık ilerde tercih edilen ilk üç beceri grubu sıralaması aynı olup, bu iki meslek grubunda talep edilen ilk üç beceri grubu sıralaması Tokat ili sıralaması ile aynıdır.

Tablo 28: Meslek Gruplarına Göre Açık İşlerin Aranma Kanalları

Meslek Grubu	Akraba-Eş Dost	Gazete-İlan vb	İnternet-Sosyal Medya	İŞKUR aracılığıyla	Kendi çalışanlarım aracılığıyla
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	65,1%	40,4%	8,4%	100,0%	53,3%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	95,8%	-	-	94,7%	89,5%
Hizmet ve Satış Elemanları	54,1%	8,1%	-	94,6%	40,3%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	57,7%	31,3%	-	91,8%	11,4%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	100,0%	-	50,4%	100,0%	49,6%
Profesyonel Meslek Mensupları	60,2%	-	-	89,9%	50,1%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	69,4%	7,6%	45,6%	84,7%	23,9%
Genel Toplam	**68,8%**	**29,1%**	**6,6%**	**97,4%**	**53,0%**

Kaynak: İPA 2017

Meslek gruplarına göre açık işlerin aranma kanalları Tablo 28 üzerinden incelendiğinde Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubu ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubundaki açık işlerin tamamında İŞKUR arama kanalının kullanıldığı görülmektedir. Başka bir ifade ile bu iki meslek grubundaki açık işlerin tamamında İŞKUR arama kanalı tercih edilmektedir. Açık işlerde İŞKUR arama kanalını kullanma oranında bu iki meslek grubunu yüzde 94,7 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 94,6 ile Hizmet ve Satış Elemanları, yüzde 91,8 ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grupları takip etmektedir. Açık işlerde Özel istihdam Büroları arama kanalı kullanılmadığı için, Tablo 28 düzeyinde Özel İstihdam Büroları ile ilgili yorum yapılmayacaktır.

Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubu ile Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubundaki açık işlerde Gazete-İlan ve İnternet-Sosyal arama kanalları kullanılmamaktadır.

Ayrıca Hizmet ve Satış Elemanları ile Nitelik Gerektirmeyen Meslekler meslek grubunda İnternet-Sosyal Medya arama kanalı olarak işverenlerce tercih edilmemektedir. Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubunda ise Gazete-İlan arama kanalları tercih edilmemiştir.

Meslek grupları içerisinde açık işlerinde İŞKUR Aracılığıyla arama kanalını tercih etme sıralamasında son sırada yüzde 84,7 ile Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları meslek grubu yer almaktadır. Tablo 28'te öne çıkan bir diğer husus ise; meslek gruplarına göre arama kanalları arasında İŞKUR ve Akraba-Eş-Dost arama kanallarının fazla tercih edilmesidir.

Nitelikli Tarım, Ormancılık ve Su Ürünleri Çalışanları ile Yöneticiler meslek gruplarında açık iş olmadığı düşünüldüğünde, açık işlerinde İŞKUR arama kanalını kullanmayan meslek grubunun olmadığı anlaşılmaktadır. Tablo 28'e göre meslek gruplarındaki açık işlerde İŞKUR'un tercih edilme oranının genel olarak yüksekliği dikkat çekici bir durumdur. Nitekim 2012 yılından itibaren iş ve meslek danışmanlarının sahada aktif görev alması, yerel veya ulusal boyutta İŞKUR'un kamu spotlarına yer verilmesi, teşvik ve kurs programlarının cezbedici olması İŞKUR'un tanınırlığını artırmış; bu durumun da meslek gruplarına göre arama kanalları arasında İŞKUR'un fazla tercih edilmesine neden olmuştur.

Tablo 29: Açık İş Olan Mesleklerden İstenen Becerilerde Öncelik Sıralaması

Meslek	Bilgisayar kullanımı	Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	İletişim ve İfade Yeteneği	Proje Tabanlı Çalışma	Satış ve Pazarlama Becerisi	Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	Takım Çalışması	Yabancı Dil	Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe
Makineci (Dikiş)	-	2	-	4	-	-	-	3	-	1
Konfeksiyon İşçisi	-	-	-	3	-	-	-	2	-	1
Ütücü	-	1	-	-	-	-	-	2	-	3
Beden İşçisi (Genel)	5	1	4	-	-	-	-	2	-	3
Konfeksiyon Ürünlerini Katlama/Paketleme İşçisi	-	1	-	-	-	-	-	2	-	-
Beton Transmikser Operatörü	-	3	-	4	-	-	2	-	-	1
Garson (Servis Elemanı)	-	3	-	2	-	-	-	3	-	1
Elektrikçi (Genel)	-	2	-	-	-	-	3	4	-	1
Servis Komisi	-	2	3	4	-	-	-	-	-	1
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	-	1	2	-	-	-	4	3	-	3

Kaynak: İPA 2017

Tablo 29'da Tokat ilinde en çok açık işi olan ilk on meslek özelinde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması gösterilmiştir. En fazla açık iş talebi olan Makineci (Dikiş) mesleğinde tercih edilen ilk beceri Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisidir. Bunu Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ile Takım Çalışması becerileri takip etmiştir. Nitekim Makineci (Dikiş) mesleği tecrübe gerektiren ve yoğun bir tempoda çalışılan bir meslektir.

Açık işi olan ilk on meslekte Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe becerisi sadece Konfeksiyon Ürünlerini Katlama/Paketleme İşçisi mesleğinde tercih edilmemiştir. Bu meslekteki açık işlerde Fiziki ve Bedensel Yeterlilik becerisi ilk sırada tercih edilmiştir.

Açık işlerde Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Beton Transmikser Operatörü, Garson (Servis elemanı), Elektrikçi (Genel) ve Servis Komisi mesleklerinde işverenler Yeterli Mesleki-Teknik Tecrübe becerisini ilk sırada tercih ederken; Ütücü, Beden İşçisi (Genel), Konfeksiyon Ürünlerini Paketleme İşçisi ve Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik) mesleklerinde işverenler Fizik ve Bedensel Yeterlilik becerisini ilk sırada tercih etmiştir.

Açık iş sayısı en fazla olan ilk on meslek içerisinde yalnızca Beden İşçisi (Genel) mesleği için beş farklı beceri grubu işverenlerce tercih edilmiş iken, diğer dokuz meslekte beş faklı beceri grubu işverenlerce tercih edilmemiştir.

En fazla açık işi olan ilk 10 meslek için Proje Tabanlı Çalışma, Sayış ve Pazarlama Becerisi ,le Yabancı Dil becerisi işverenlerde hiç tercih edilmemiştir.

Tablo 30: Cinsiyet Bazında En Çok Açık İş Olan Meslekler

Toplam	Kadın	Erkek
Makineci (Dikiş)	Makineci (Dikiş)	Beden İşçisi (Genel)
Konfeksiyon İşçisi	Beden İşçisi (Genel)	Beton Transmikser Operatörü
Ütücü	Ütücü	Elektrikçi (Genel)
Beden İşçisi (Genel)	Temizlik Görevlisi	Servis Komisi
Konfeksiyon Ürünlerini Katlama/Paketleme İşçisi	Muhasebeci	Garson (Servis Elemanı)
Beton Transmikser Operatörü	Kasiyer	Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)
Garson (Servis Elemanı)	Bulaşıkçı (Stevard)	Ütücü
Elektrikçi (Genel)	Sekreter	Tuğla Ve Kiremit Kalıpçısı (Elle)
Servis Komisi	Büro Memuru (Genel)	Manav
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	Müşteri Temsilcisi	Beden İşçisi (İnşaat)

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA çalışması verilerine göre Tokat ilinde en fazla açık iş olan ilk on meslek; Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Ütücü, Beden İşçisi, Konfeksiyon Ürünlerini Paketleme İşçisi, Beton Transmikser Operatörü, Garson, Elektrikçi, Servis Komisi ve Kaynakçı (Oksijen-elektrik) meslekleridir.

Açık işlerde işverenlerin kadın işgücünü en fazla tercih ettiği ilk beş meslek Makineci (Dikiş), Beden işçisi(Genel), Ütücü, Temizlik Görevlisi ve Muhasebeci meslekleri iken, erkeklerde ilk beş sırada Beden İşçisi(Genel), Beton Transmikser Operatörü, Elektrikçi, Servis Komisi ve Garson meslekleri yer almıştır. Tablo 30 genel olarak incelendiğinde erkeklere yönelik açık işlerin kadınlara yönelik açık işlere göre daha fazla beden gücüne dayandığı görülmektedir.

Açık işlerde kadın cinsiyeti tercih edilen ilk on meslek sıralamasında Makineci (Dikiş) mesleği ilk sırada yer alırken, açık işlerde erkek cinsiyeti tercih edilen ilk on meslek sıralamasına Makineci (Dikiş) mesleği girememiştir.

Tablo 31: Cinsiyete Göre Açık İşlerde Talep Edilen Becerilerin Öncelik Sıralaması

Beceri	Kadın	Erkek	Cinsiyet Önemli Değil	Genel Toplam
Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe	2	1	1	1
Takım Çalışması	3	3	2	2
Fiziki ve Bedensel Yeterlilik	1	2	3	3
İletişim ve İfade Yeteneği	4	5	4	4
Sorun Çözme ve İnisiyatif Alabilme	5	4	7	5
Hesap Yapabilme (Analitik Beceri)	7	6	5	6
Satış ve Pazarlama Becerisi	8	7	6	7
Bilgisayar kullanımı	6		9	8
Yabancı Dil			8	9
Proje Tabanlı Çalışma		7		10

Kaynak: İPA 2017

Cinsiyete göre açık işlerde talep edilen becerilerin öncelik sıralaması Tablo 31 üzerinden incelendiğinde; açık işlerde cinsiyet tercihi yapılan beceriler ile cinsiyet tercihinin önemli olmadığı belirtilen açık işlerdeki beceri gruplarının aynı olduğu; Yeterli Mesleki/Teknik Bilgi ve Tecrübe; Fiziki ve Bedensel Yeterlilik ve Takım Çalışması becerilerinin sıralama farklı olsa da ilk üç sırada yer aldığı görülmektedir

Yabancı Dil becerisi yalnızca cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde tercih edilirken, Proje Tabanlı Çalışma becerisi yalnızca erkek tercihi yapılan açık işlerde tercih edilmiştir. Öncelik sıralamasında cinsiyetin önemli olmadığı açık işlerde işverenlerce Yabancı Dil becerisi 8. sırada; yalnızca erkeklerin tercih edildiği açık işlerde Proje Tabanlı Çalışma becerisi 7. sırada tercih edilmiştir.

Sadece kadınların tercih edildiği açık işlerde Proje Tabanlı Çalışma ve Yabancı Dil becerileri işverenlerce talep edilmez iken, yalnızca erkeklerin tercih edildiği açık işlerde Bilgisayar Kullanımı ile Yabancı Dil becerisi tercih edilmemiştir. Herhangi bir cinsiyet tercihinde bulunulmayan açık işlerde ise işverenler açık işlerde Proje Tabanlı Çalışma becerisini tercih etmemişlerdir.

TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

Araştırma kapsamında işyerlerine son bir yıl içerisinde eleman temininde güçlük çektikleri meslekler, temininde güçlük çektikleri eleman sayısı ve bunların nedenleri sorulmuştur. Bu bilgiler işverenlerin açık işlerinin yanı sıra, karşılamakta güçlük çektikleri meslekleri içerdiği için de önemli bir bilgidir. İşyerlerinin işgücü piyasasında temininde güçlük çektikleri meslekler işgücü piyasasının talep yapısı ile ilgili değerli bilgiler sunmaktadır. Derlenen verilerle Tokat ili işgücü piyasasının talep kısmını daha net görmek hedeflenmektedir. Bu bilgiler kullanılarak Türkiye geneli ve Tokat ilinde İŞKUR bünyesinde açılacak işgücü yetiştirme programları planlanabilecek, işverenlerin ihtiyaçları doğrultusunda ulusal istihdam ve mesleki eğitim politikaları revize edilebilecektir. İşverenlerin karşılamakta güçlük çektiği mesleği, sayısını ve hangi nedenlerden ötürü aradığı çalışanı temin edemediğini bilmek, ilin istihdam politikasına da yön vereceğinden araştırmanın temininde güçlük çekilen meslekler bölümü önemli bilgiler içermektedir. Bu kapsamda bu bölümde temininde güçlük çekilen meslekler, sektörler ve meslek grupları bazında incelenecektir.

İşgücü Piyasası Araştırması Raporları ilin mülki amiri başkanlığında toplanan İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurulu'nda kurul üyeleri tarafından değerlendirildiğinden dolayı, bu bölüm önemli bir veri niteliği taşımaktadır.

Şekil 23: Eleman Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

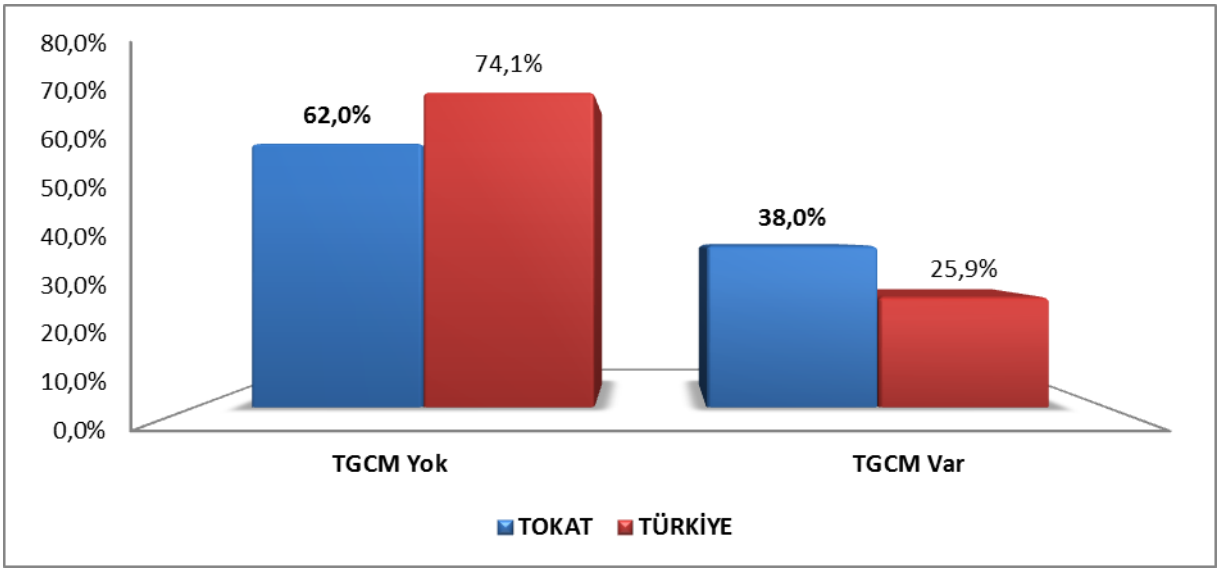

Kaynak: İPA 2017

Araştırma kapsamında yapılan ziyaretler sonucu Türkiye geneli 20+ istihdamlı 99 bin 806 işyerine ulaşılmıştır. Bu işyerlerinin yüzde 25,8'inde(25 bin 825) eleman temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile ülke genelinde her on işyerinden üçü eleman temininde güçlük çekmektedir.

Tokat ilinde ise çalışma kapsamındaki 20+ istihdamlı 347 işyerinin yüzde 38'i (132 işyeri) temininde güçlük çektiği meslek olduğunu ifade etmiştir. Tokat'ta eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı, Türkiye ortalamasının üzerindedir. Tokat ilinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranı yüksek bir orandır. Bu nedenle işyerlerinin üretimine hız kesmeden devam edebilmesi amacıyla temininde güçlük çekilen mesleklerin kurs ve programlar aracılığı ile ivedilikle yetiştirilip işgücü piyasasına kazandırılması ve bu şekilde eleman temininde güçlük çeken işyeri sayısının azaltılması gerekmektedir

Şekil 24: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çeken İşyeri Oranı

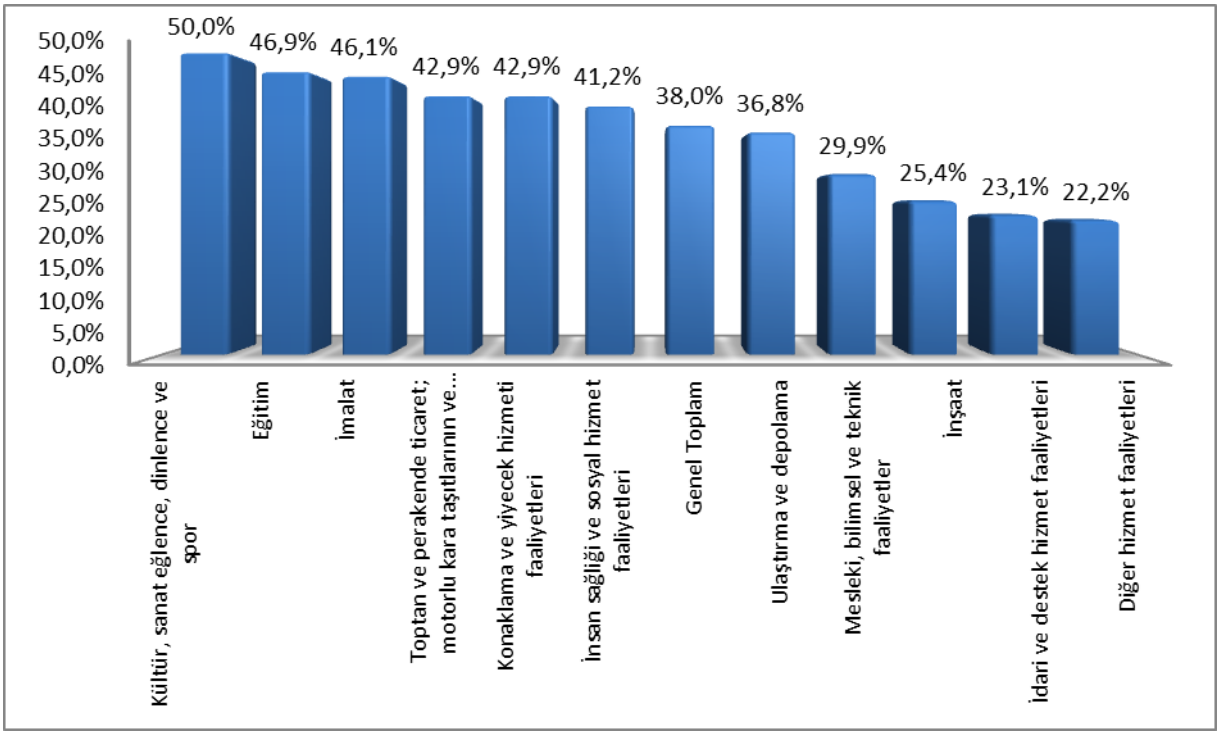

Kaynak: İPA 2017

Şekil 24 üzerinde Tokat ilinde eleman temininde güçlük çeken işyerlerini sektörel bazda incelediğimizde; Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor; Eğitim; İmalat; Toptan ve Perakende Ticaret; Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde eleman temininde güçlük çeken işyeri oranının Tokat ortalamasının üstünde olduğu görülmektedir. Söz konusu sektörlerden Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor; Eğitim; Konaklama ve Yiyecek

Hizmeti Faaliyetleri ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde temininde güçlük çekme oranının Tokat ortalamasının üzerinde olmasının temel nedeni, bu sektörlerde ziyaret edilen işyeri sayısının az olmasıdır. Bu sektörlerden özellikle Eğitim ile İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri sektörlerinde çalışanların büyük çoğunluğunun eğitim seviyelerinin yüksek olduğunu düşünüldüğünde, Tokat ilinde eğitim ve sağlık sektörlerinde nitelikli beyaz yakalı personel ihtiyacının olduğu yorumu rahatlıkla yapılabilmektedir.

Tokat ilinde başı çeken sektörlerin İmalat, Toptan ve Perakende Ticareti ile İnşaat sektörleri olduğu bilinmektedir. İmalat sektöründeki işyerlerinin yüzde 46,1'i, Toptan Perakende Ticareti sektöründeki işyerlerinin yüzde 42,9'u; İnşaat sektöründeki işyerlerinin yüzde 25,4'ü eleman temininde güçlük çektiğini belirtmiştir. Tokat ilinde çalışan sayısı en fazla olan İmalat sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinde bile temininde güçlük çekme oranının, Tokat ili ortalamasının üzerinde olması dikkat çekici bir durumdur. Eleman temininde güçlük çekme oranın fazla olduğu sektörlerde yönelik, İl Müdürlüğümüzce kurs ve programları düzenlenecektir.

Tokat'ta işyeri sayısının fazla olduğu İnşaat sektörünün, sektörlere göre temininde güçlük çeken işyeri oranı sıralamasında yüzde 25,4 ile sonlarda yer alması dikkat çekici bir durumdur. Bu durum Tokat'ta iş arayan kişilerin çoğunluğunun, inşaat sektörüne özgü meslekleri de yapabilecekleri işler kategorisine dahil ettiğini göstermektedir.

Tablo 32: Sektörlere Göre Temininde Güçlük Çekilen Kişi Sayısı

Sektörler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı
İmalat	461
Toptan ve Perakende Ticaret	103
İnşaat	42
Ulaştırma ve Depolama	20
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	19
Eğitim	17
İnsan Sağlığı Ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	14
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	6
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	5
Diğer Hizmet Faaliyetleri	4
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	3
Genel Toplam	**695**

Kaynak: İPA 2017

2017 yılı İşgücü Piyasası Araştırması kapsamında, Tokat ilinde 20 ve daha fazla çalışanı olan işyerlerinde son bir yıl içinde 695 kişinin temininde güçlük çekildiği tespit edilmiştir.

Tokat ilinde temininde güçlük çekilen kişi sayısı Tablo 32'de sektörel bazda incelendiğinde, İmalat sektöründe temininde güçlük çekilen eleman sayısının en fazla olduğu görülmektedir. İmalat sektöründe temininde güçlük çekilen kişi sayısı, il geneli temininde güçlük çekilen kişi sayısının yüzde 66,3'ünü oluşturmaktadır. İmalat sektörünü yüzde 14,8 ile Toptan ve Perakende Ticaret, yüzde 6 ile İnşaat ve yüzde 2,8 ile Ulaştırma ve Depolama sektörleri takip etmiştir. Bu dört sektörde temininde güçlük çekilen kişi sayısı, il geneli temininde güçlük çekilen toplam sayısının yüzde 90'ına denk gelmektedir.

2017 İPA kapsamında ziyaret geçekleştirilen ancak temininde güçlük çektiği eleman olmadığını belirten işyerleri Madencilik ve Taş Ocakçılığı ile Elektrik, Gaz, Buhar, İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Bu sektörlerde temininde güçlük çekilen eleman sayısı sıfır olduğu için Tablo 32'de yer verilmemiştir.

Temininde güçlük çektiği eleman olduğunu beyan eden sektörler arasında Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor; Diğer Hizmet Faaliyetleri ile Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler sektörleri son sıralarda yer almaktadır.

Şekil 25: Temininde Güçlük Çekilen Kişilerin Meslek Gruplarına Göre Dağılımı

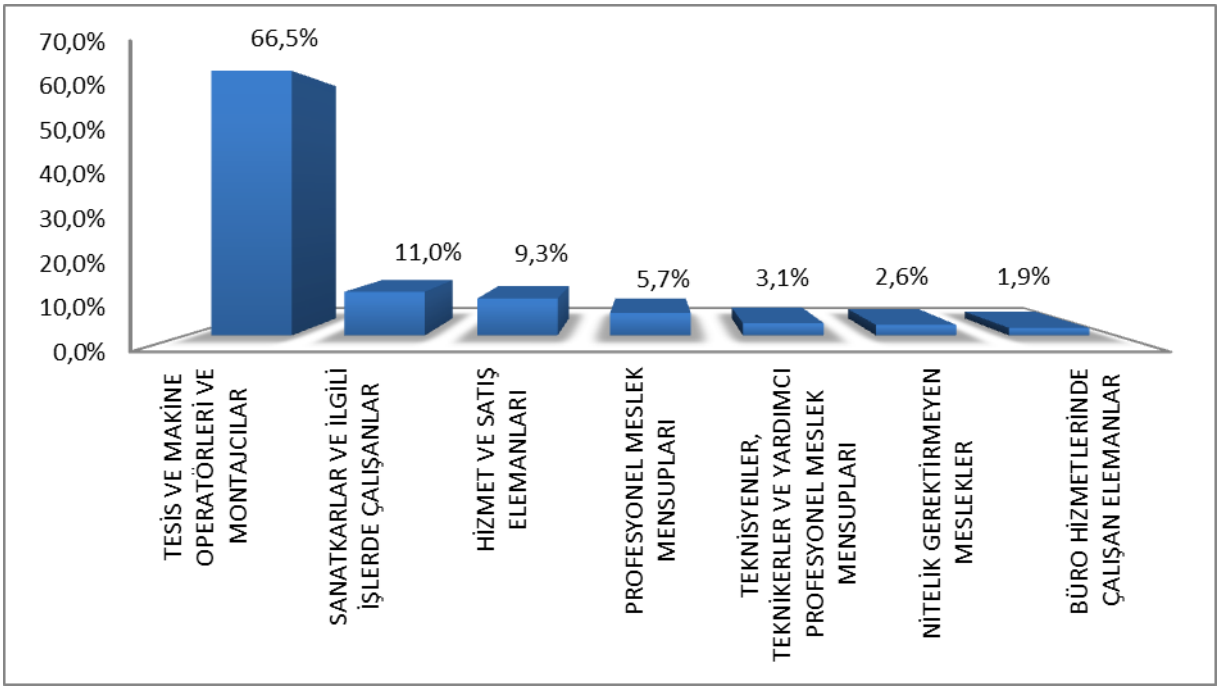

Kaynak: İPA 2017

20+ istihdamlı işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişilerin meslek gruplarına göre dağılımı Şekil 25'te incelendiğinde, Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda TGÇM sayısının 462 (yüzde 65,5) ile ilk sırada yer aldığı görülmektedir. Başka bir ifade ile Tokat genelinde temininde güçlük çekilen her 10 elemanın 7'si Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubuna aittir. Türkiye genelinde ise 20+ istihdamlı işyerlerinde temininde güçlük çekilen kişi sayısının en fazla olduğu meslek grubu Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar meslek grubudur.

Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunu yüzde 11 ile (76 kişi) Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve yüzde 9,3 ile (64 kişi) Hizmet ve Satış Elemanları meslek grupları takip etmiştir. 2016 İPA çalışmasında da bu dört meslek grubu, temininde güçlük çekilen kişilerin meslek gruplarına göre dağılımı sıralamasında ilk dört sırada yer almıştır.

Tokat ilinde Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar meslek grubunda, temininde güçlük çekilen kişi sayısı yüzde 1,9 ile (13 kişi) son sırada yer almaktadır.

Tablo 33: Mesleklere Göre TGÇM Dağılımı

TGCM	Genelleştirilmiş Eleman Sayısı	Oranı
Makineci (Dikiş)	387	55,8%
Ütücü	23	3,3%
Beton Transmikser Operatörü	16	2,3%
Garson (Servis Elemanı)	15	2,2%
Otobüs Muavini	11	1,6%
Kaynakçı (Oksijen Ve Elektrik)	9	1,3%
Kasap	9	1,3%
Ön Muhasebeci	8	1,2%
Kasiyer	7	1,0%
Ağaç Biçme Makinesi Operatörü (Hızarcı-Keresteci)	6	0,9%

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde temininde güçlük çekilen meslekler sıralamasında ilk sırada 387 kişi ile Makineci (Dikiş) mesleği yer almaktadır. Tokat ilinde araştırma kapsamında temininde güçlük çekilen her 10 mesleğin 6'sı Makineci (Dikiş) mesleğine aittir. Makineci (Dikiş) mesleğini yüzde 3,3 ile Ütücü, yüzde 2,3 ile Beton Transmikser Operatörü meslekleri takip etmiştir.

2016 yılı İPA sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslek içinde yer alan Makineci /(Dikiş), Otobüs Muavini, Kasiyer ve ütücü meslekleri 2017 İPA çalışmasında da mesleklere göre TGÇM dağılım sıralamasındailk on meslek içinde yer almıştır. 2016 yılı İPA sonuçlarına göre temininde güçlük çekilen ilk on meslek içinde yer alan Perakende Satış Elemanı (Gıda), Sıvacı, Pazarlamacı, Taş ve Tuğla Duvarcısı/Yapı Duvarcısı, Mermer İşçisi ve Aşçı meslekleri 2017 İPA çalışmasında temininde güçlük çekilen ilk on meslek içine girememiştir.

Tokat ilinde 2017 İPA sonuçlarına göre TGÇM sıralamasında ilk on meslek içinde yer alan Makineci (Dikiş), Ütücü, Beton Transmikser Operatörü, Garson (Servis Elemanı) ve Kaynakçı (Oksijen Elektrik) mesleklerinin aynı zamanda açık işi en çok olan ilk on meslek arasında yer alması, istihdam politikalarına yön vermesi adına dikkate değer bir bilgidir.

Şekil 26: TGÇM Nedenlerinin Dağılımı

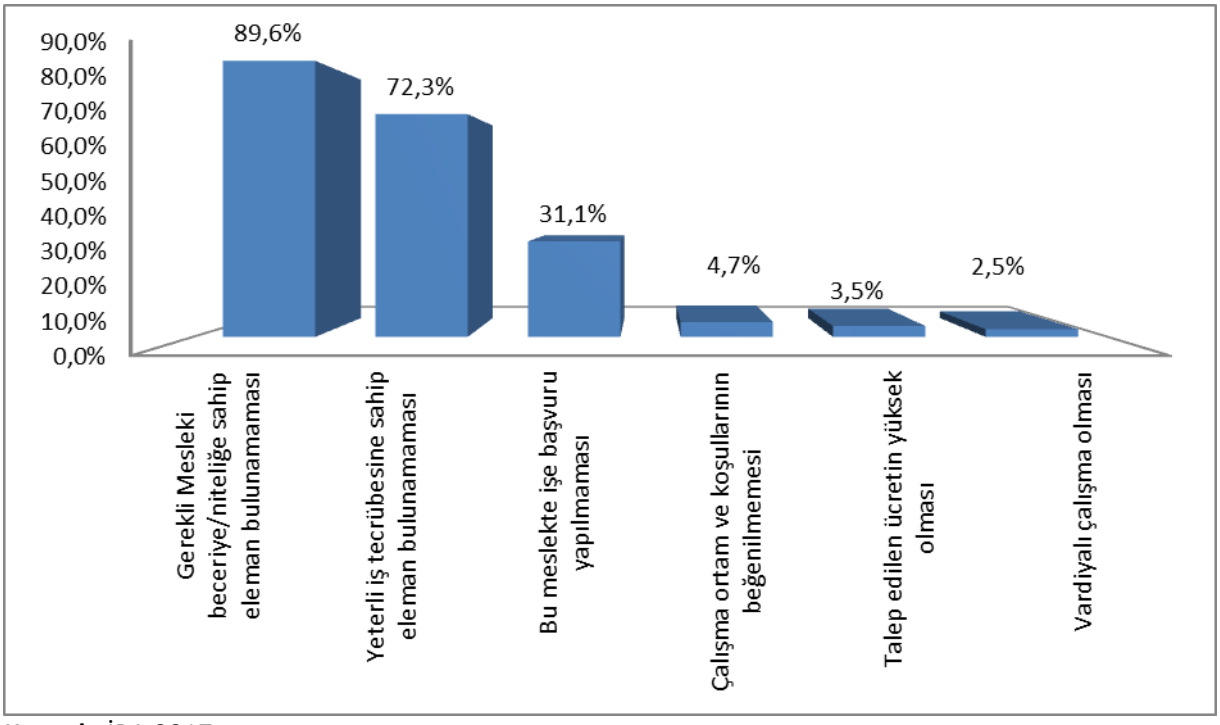

Kaynak: İPA 2017

2017 İPA çalışması kapsamında ziyaret edilen işyerlerine temininde güçlük çektikleri meslekler için güçlük çekilme nedenleri sorulmuş;

- Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması,
- Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması,
- Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması,
- Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi,
- Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması,
- Vardiyalı Çalışma Olması cevaplarından biri veya birden fazlasına cevap vermeleri istenmiştir. İşverenler içerisinde birden fazla seçeneği cevap olarak verenler de vardır.

Şekil 26 üzerinde 2017 İPA çalışması kapsamında Tokat İlinde temininde güçlük çekilen mesleklerin güçlük çekilme nedenlerinin oransal dağılımı gösterilmiştir.

Tokat ilinde temininde güçlük çekilme nedenlerine bakıldığında ilk sırada yüzde 89,6 ile Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni yer almıştır. Doğru aktif işgücü politikaları üretilip, mevcut açık işler için gereken mesleki beceriye/niteliğe sahip bireyler yetiştirildiğinde Tokat ilinde arz-talep sorunu asgari düzeye indirecektir. Gerekli Mesleki

Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedenini yüzde 72,3 ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması, yüzde 31,1 ile Bu Meslekte İşe Başvuru Yapılmaması nedenleri takip etmiştir. Mesleklere Göre TGÇM dağılımı incelenirken, açık işi en çok olan mesleklerle temininde güçlük çekilen mesleklerin benzerlik gösterdiği anlaşılmaktadır.

Şekil 27: İşyeri Durumuna Göre TGÇM Nedenleri

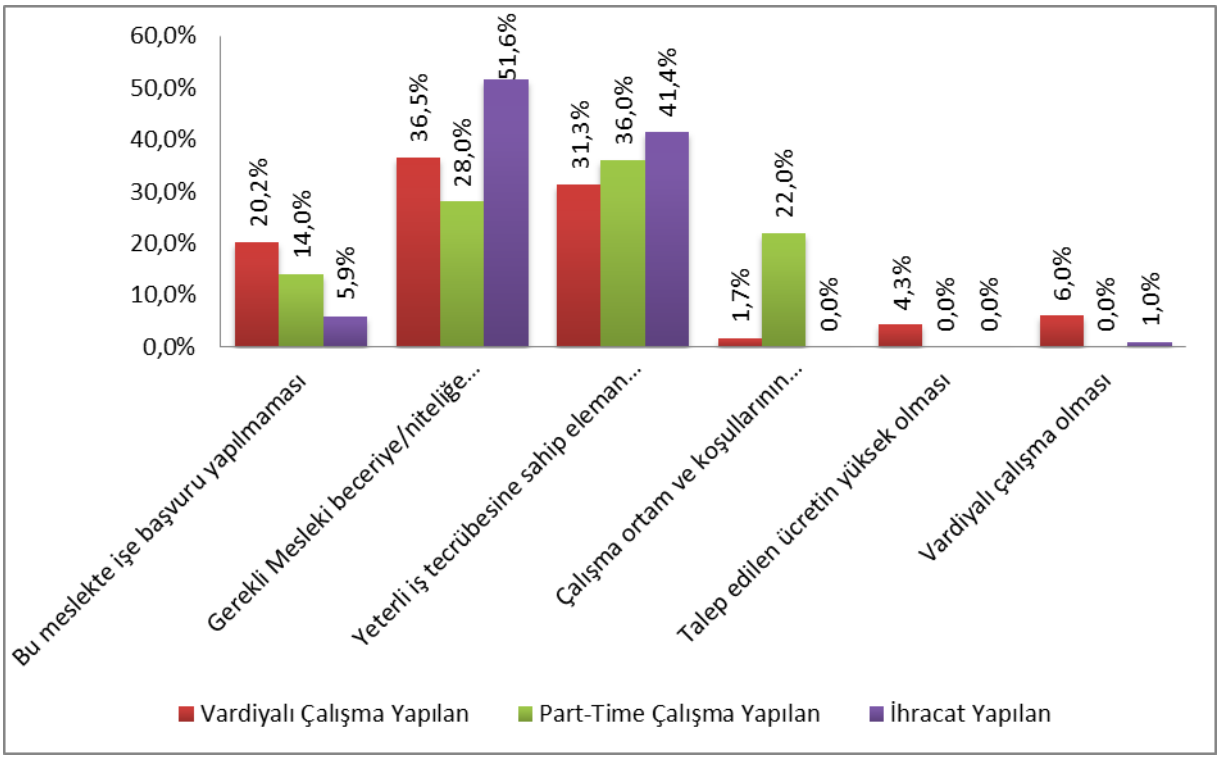

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde işyerlerinin part-time çalışma yapılması, vardiyalı çalışanı olması, işyerinin ihracat yapıp yapmaması gibi işyeri durumuna göre eleman temininde güçlük çekme nedenleri Şekil 27'de gösterilmiştir. Araştırma kapsamında vardiyalı çalışma ve ihracat yapılan işyerlerinde Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması; Part-time çalışma yapılan işyerlerinde ise Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedenleri, temininde güçlük çekilme nedenleri sıralamasında ilk sırada yer almaktadır. Şekil 27'ye göre part time çalışma yapılan işyerlerinde Vardiyalı Çalışma Olması ile Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması; ihracat yapılan işyerlerinde ise Çalışma Ortam ve Koşullarının Beğenilmemesi ile Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması nedenleri temininde güçlük çekilme nedeni olarak işverenlerce tercih edilmemiştir. Tokat ili ile ülke geneli işyerlerinin eleman temininde güçlük çekmelerinin nedenleri benzerlik göstermektedir. Üç işyeri türünde, çalışma ortamının, ücretin ve vardiyalı çalışmanın işverenlerce temininde güçlük çekilme nedeni sıralamasında genel olarak sonlarda yer alması dikkat çekicidir.

Tablo 34: Mesleklere Göre TGÇM Nedenleri

TGCM	Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması	Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması	Bu meslekte işe başvuru yapılmaması	Çalışma ortam ve koşullarının beğenilmemesi	Talep edilen ücretin yüksek olması	Vardiyalı çalışma olması
Makineci (Dikiş)	99,7%	81,6%	10,7%	0,0%	0,0%	0,0%
Ütücü	100,0%	100,0%	56,4%	0,0%	0,0%	0,0%
Beton Transmikser Operatörü	100,0%	100,0%	93,8%	31,3%	0,0%	0,0%
Garson (Servis Elemanı)	86,4%	73,5%	46,4%	6,9%	13,2%	13,2%
Otobüs Muavini	36,4%	0,0%	90,9%	0,0%	9,1%	0,0%
Kaynakçı (Oksijen ve Elektrik)	89,0%	44,5%	11,0%	0,0%	0,0%	0,0%
Kasap	100,0%	100,0%	22,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Ön Muhasebeci	74,7%	75,1%	49,8%	50,4%	0,0%	0,0%
Kasiyer	100,0%	85,7%	14,3%	0,0%	0,0%	0,0%
Ağaç Biçme Makinesi Operatörü (Hızarcı-Keresteci)	83,2%	83,2%	100,0%	0,0%	0,0%	0,0%

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde temininde güçlük çekilen ilk on meslek için temininde güçlük çekilme nedenleri Tablo 34 üzerinde incelendiğinde; ilk on mesleğin tamamında Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeninin ilk sıralarda tercih edildiği görülmektedir. İlk on meslek içerisinde Vardiyalı Çalışma Olması nedeni, sadece Garson (Servis elemanı) mesleği için tercih edilmiştir. Tablo 34'e göre temininde güçlük çekilme nedenleri arasında, Tokat ilinde Vardiyalı Çalışma Olması nedeninin fazla etkisinin olmadığı anlaşılmaktadır. Gerekli Mesleki Beceriye/Niteliğe Sahip Eleman Bulunamaması nedeni ile Yeterli İş Tecrübesine Sahip Eleman Bulunamaması nedenleri Ütücü, Beton Transmikser Operatörü ve Kasap mesleklerinin tamamında işverenler tarafından temininde güçlük çekilme nedeni olarak görülmektedir. Talep Edilen Ücretin Yüksek Olması nedeni ise sadece Garson (Servis Elemanı) ile Otobüs Muavini meslekleri için tercih edilmiştir. Bu iki meslekte çalışan kişiler genellikle gündelik yevmiye ile çalışmaktadır.

GELECEK DÖNEM İSTİHDAM EĞİLİMLERİ

Ekonomilerde gelecek dönem istihdam eğilimini belirlemek, işgücü piyasasında oluşacak dalgalanmaları önceden görmek ve buna yönelik politikalar geliştirmek için önemli bir araçtır. İşgücü Piyasası Araştırmaları da bu amaçla işverenlere bir sonraki yıl öngördükleri istihdam tahminlerini meslek bazında sorarak, gelecek dönem istihdam eğilimleri belirlenmektedir.

Bu bölümde Tokat ilinde 2017 Yılı Nisan-Mayıs dönemi ile bir sonraki yıl aynı döneme tekabül eden zaman aralığı boyunca çalışan sayılarında ne gibi farklılıklar beklendiği, farklılaşmaların hangi mesleklerde ve sektörlerde olacağına dair tahminler üzerinde durulacaktır. Mevsimsel etkileri dışarıda bırakmak adına işverenlere tam bir yıllık dönem içindeki tahminleri sorulmuştur.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen "30 Nisan 2018 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 18,8'i istihdamın artacağı yönünde cevap verirken Tokat ilinde işverenlerin yüzde 28,9'u istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle 10 işyerinden Türkiye genelinde 2'si istihdamın artacağını öngörürken, Tokat'ta bu sayı 3'e yükselmiştir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işyeri oranı, ülke genelinde yüzde 2,5 iken, Tokat ilinde 1,8 olarak öngörülmüştür.

Tokat ilinde araştırma kapsamına giren her 10 işyerinin 5'i istihdam değişimi sorusuna fikir beyan etmez iken, her 10 işyerinin 2'si gelecek dönem istihdam değişimi olmayacağını belirtmiştir.

Gelecek dönem istihdam beklentileri bölümü genel olarak incelendiğinde, Tokat ilinde gelecek dönem istihdam artışı gerçekleşeceği yorumu rahatlıkla yapılmaktadır.

Tablo 35: Sektörlere Göre İşverenlerin İstihdam Beklentileri

Sektörler	Artış	Azalış	Fikrim Yok	Değişmeyecek
İmalat	41,7%	1,1%	37,4%	19,8%
Toptan ve Perakende Ticareti	32,1%	-	46,4%	21,4%
İnşaat	20,7%	1,6%	66,6%	11,1%
Ulaştırma ve Depolama	26,3%	-	57,9%	15,8%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	17,6%	5,9%	47,1%	29,4%
Eğitim	40,1%	6,8%	32,8%	20,3%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	7,1%		64,3%	28,6%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	23,1%	7,7%	69,2%	-
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	19,9%	-	80,1%	-
Diğer Hizmet Faaliyetleri	11,1%	-	33,3%	55,6%
Madencilik ve Taş Ocakçılığı	-	-	100,0%	-
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	-	50,0%	-	50,0%
Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor	-	-	100,0%	-
Genel Toplam	**28,9%**	**1,8%**	**50,6%**	**18,7%**

Kaynak: İPA 2017

Sektörlere göre işverenlerin istihdam beklentileri Tablo 35 üzerinde incelendiğinde, İmalat sektörü içerisinde faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 41,7'sinin önümüzdeki dönem istihdam artışı beklediği görülmektedir. İmalat sektöründe faaliyet gösteren her 10 işyerinin 4'ü gelecek dönem istihdam artışı beklerken, 1'i istihdam azalışı beklemektedir. Bu veri, önümüzdeki dönem İmalat sektörünün net istihdam değişimine olumlu katkı yapacağını göstermektedir. Eğitim sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yüzde 40,1'i istihdam artışı beklemektedir.

2017 İPA çalışması sonuçlarına göre Madencilik ve Taş Ocakçılığı ile Kültür, Sanat Eğlence, Dinlence ve Spor sektörlerinde faaliyet gösteren işyerlerinin tamamı gelecek dönem istihdam beklentisi sorusuna Fikrim Yok cevabını vermiştir. Araştırma kapsamında bu iki sektörde ziyaret edilen işyeri sayısının az olması, verilen cevapların tamamının Fikrim Yok cevabında toplanmasının temel nedenidir. Çünkü araştırma kapsamında sadece 20+ istihdamlı işyeri verileri kullanılmıştır ancak Tokat ilinde bu iki sektörde faaliyet gösteren ve 20 kişinin altında çalışanı olan işyerleri de mevcuttur. Bu iki sektörde faaliyet gösteren işyerlerinin haricinde, gelecek dönem beklentisi sorusuna karşılık verilen cevaplarda tek seçeneğin tercih edildiği (yüzde 100 cevabının verildiği) başka sektör olmamıştır.

Ayrıca Tokat ilinde Su Temini; Kanalizasyon, Atık Yönetimi ve İyileştirme Faaliyetleri; Bilgi ve İletişim; Finans ve Sigorta Faaliyetleri ile Gayrimenkul Faaliyetleri sektörlerinde 20+ çalışanı olan işyeri olmadığı için araştırma kapsamına alınmamıştır. Bu dört sektör araştırma kapsamına alınmadığı için gelecek yıl tahmini yapılamamıştır.

Tablo 36: Sektörlere Göre Net İstihdam Değişimi

Sektörler	Net İstihdam Değişimi	NİDO
İmalat	1.724	22,3%
İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri	112	13,8%
Toptan ve Perakende Ticaret; Motorlu Kara Taşıtlarının ve Motosikletlerin Onarımı	163	9,1%
Ulaştırma ve Depolama	36	5,7%
İnşaat	82	5,6%
Diğer Hizmet Faaliyetleri	3	4,1%
Mesleki, Bilimsel ve Teknik Faaliyetler	6	3,8%
Konaklama ve Yiyecek Hizmeti Faaliyetleri	5	2,6%
Eğitim	12	2,2%
İnsan Sağlığı ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri	10	1,2%
Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı	-10	-2,1%
Genel Toplam	**2.143**	**14,4%**

Kaynak: İPA 2017

Net istihdam değişimi, toplam artış sayısının toplam azalış sayısından çıkarılması ile elde edilmektedir. Elde edilen sonuç pozitif ise istihdam artışı, negatif ise istihdam azalışı yaşanacağı anlamına gelir. Net İstihdam Değişim Oranı (NİDO) ise; net istihdam değişiminin mevcut çalışan sayısına bölünmesi ile elde edilen orandır. Bu bilgi ışığında Tablo 36 incelendiğinde Tokat'ta 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle 2 bin 143 kişilik net istihdam artışı beklendiği görülmekte olup, Tokat için NİDO yüzde 14,4'tür. Türkiye genelinde ise 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle 184 bin 591 kişilik net istihdam artışı beklenmekte olup, Türkiye geneli NİDO, Tokat ortalamasının altında kalmıştır. (Türkiye geneli NİDO Yüzde 3,2).

Tokat ilinde en fazla net istihdam değişimi bin 724 ile İmalat sektöründe beklenmekte olup, İmalat sektörünü Toptan ve Perakende Ticaret; İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ile İnşaat sektörleri takip etmiştir. Türkiye genelinde ise Tokat'ta olduğu gibi en fazla net istihdam değişiminin 67 bin 826 ile İmalat sektöründe gerçekleşmesi beklenmektedir.

Net istihdam azalışı beklenen tek sektör Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörüdür. Tokat ilinde bu sektörde 30 Nisan 2018 itibariyle on kişilik istihdam azalışı olması beklenmektedir. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektörü Türkiye genelinde de net istihdam azalışı beklenilen tek sektördür. Türkiye genelinde 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe 212 kişilik istihdam azalışı beklenmektedir.

Tokat'ta net istihdam değişim oranı (NİDO) yüzde 14,4'dür. Başka bir ifade ile; 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle Tokat'ta mevcut 100 kişilik çalışana, 14 kişilik ilave istihdam olması beklenmektedir. Türkiye genelinde ise net istihdam değişim oranı beklentisi yüzde 3,2'dir. 2017 İPA çalışması verilerine göre 2018 yılında Tokat ilinde ülke genelinin üzerinde NİDO artışı olması beklenmektedir.

Çalışan sayılarındaki farklılık, net istihdam değişim oranında (NİDO) sıralamayı değiştirmektedir. Tokat'ta net istihdam değişim oranının (NİDO) en fazla olması beklenen sektör yüzde 22,3 ile İmalat sektörüdür. İmalat sektörünü yüzde 13,8 oranı ile İdari ve Destek Hizmet Faaliyetleri ve yüzde 9,1 oranı ile Toptan ve Perakende Ticaret sektörü takip etmiştir. Elektrik, Gaz, Buhar ve İklimlendirme Üretimi ve Dağıtımı sektöründe NİDO yüzde - 2,1 ile son sırada yer almaktadır.

Tablo 37: Meslek Gruplarına Göre Net İstihdam Değişimi

Meslek Grubu	Net İstihdam Değişimi	NİDO
Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar	1.205	20,9%
Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar	518	20,0%
Hizmet ve Satış Elemanları	170	9,2%
Nitelik Gerektirmeyen Meslekler	154	8,3%
Büro Hizmetlerinde Çalışan Elemanlar	34	4,8%
Profesyonel Meslek Mensupları	35	3,3%
Teknisyenler, Teknikerler ve Yardımcı Profesyonel Meslek Mensupları	26	3,0%
Yöneticiler	1	0,5%
Genel Toplam	**2.143**	**14,4%**

Kaynak: İPA 2017

Tokat ilinde meslek grupları bazında gelecek dönem net istihdam değişimleri ve NİDO oranları Tablo 37 üzerinde incelendiğinde, en fazla net istihdam değişiminin bin 205 ile Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunda gerçekleşeceği anlaşılmaktadır. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunu sırasıyla 518 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar ve 170 ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grupları takip etmiştir. Bu üç meslek grubunda net istihdam değişimi, Tokat ilinde beklenen toplam net istihdam değişiminin yüzde 88,3'üne tekabül etmektedir.

Tokat ilinde NİDO sıralamasında Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubu yüzde 20,9 ile ilk sırada yer almıştır. Tesis ve Makine Operatörleri ve Montajcılar meslek grubunu yüzde 20 ile Sanatkârlar ve İlgili İşlerde Çalışanlar, yüzde 9,2 ile Hizmet ve Satış Elemanları meslek grupları takip etmiştir.

2017 İPA kapsamında net istihdam değişimi negatif olan meslek grubu bulunmamaktadır. Bu veri Tokat ili için olumlu bir göstergedir.

Tablo 38: En Fazla İstihdam Artışı/Azalışı Beklenen Meslekler

Net İstihdam Artışı Beklenen Meslekler	Net İstihdam Azalışı Beklenen Meslekler
Makineci (Dikiş)	Alçı İmalat İşçisi
Konfeksiyon İşçisi	Yapı Yalıtımcısı
Ütücü	Soğuk Demirci
Güvenlik Görevlisi (Silahsız)	Beton Parke Üretim Makinası Operatörü
Kalite Kontrolcü	Kamyon Şoförü
Paketleme İşçisi	Kapı Montaj İşçisi
Betonarme Demircisi	Fayans, Seramik ve Karo Döşemecisi
Ortacı/Ayakçı (Tekstil)	Beton Transmikser Operatörü
Reyon Görevlisi	Direksiyon Eğitmeni
Kesimci (Konfeksiyon)	Bekçi

Kaynak: İPA 2017

2017 yılı İPA çalışmasına göre Tokat ilinde gelecek dönem, istihdam artışı olması beklenen ilk on meslek Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi, Ütücü, Güvenlik Görevlisi (Silahsız), Kalite Kontrolcü, Paketleme işçisi, Betonarme Demircisi, Ortacı, Reyon Görevlisi ve Kesimci (Konfeksiyon) meslekleridir. Tokat'ta 2018 yılında artış beklenen ilk on meslek incelendiğinde, çoğu mesleğin tekstil firmalarına özgü olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, Tokat'ta tekstil firmalarında 2018 yılında 2017 yılına göre

istihdam artışı olacağını ve il genelinde en fazla istihdam artışının hazır giyim firmalarında gerçekleşeceğini işaret etmektedir. Bu nedenle 2018 yılında İŞKUR aracılığı ile düzenlenecek kurs ve programlarda hazır giyime özgü mesleklere daha fazla ağırlık verilmesi uygun olacaktır.

2016 yılında istihdam artışı beklenen Makineci (Dikiş), Ütücü, Konfeksiyon İşçisi, Ortacı, Reyon Görevlisi ve Betonarme Demircisi meslekleri, 2017 İPA'da da ilk on meslek içerisinde yer almıştır.

2017 yılı İPA çalışmasına göre Tokat ilinde gelecek dönem, istihdam azalış olması beklenen meslekler sırasıyla, Alçı İmalat İşçisi, Yapı Yalıtımcısı, Soğuk Demirci, Beton Parke Üretim Makinası Operatörü, Kamyon Şoförü, Kapı Montaj İşçisi, Fayans, Seramik ve Karo Döşemecisi, Beton Transmikser Operatörü, Direksiyon Eğitmeni ve Bekçi meslekleridir. İstihdam azalışı beklenen ilk on meslek içerisinde İnşaat sektörüne özgü mesleklerin sayısı oldukça fazladır. Bu durum 2018 yılında Tokat ilinde inşaat sektöründe istihdamın azalacağını göstermektedir. İşverenler 2018 yılında Tokat ilinde İnşaat sektörünün küçüleceğini düşündükleri için, İnşaat sektörüne özgü mesleklerde istihdam azalışı beklemektedir.

2016 İPA'da istihdam azalışı olması beklenen ilk on meslek içinde yer alan Kamyon Şoförü mesleği, 2017 İPA sonuçlarına göre de azalış beklenen ilk on meslek içinde yer almıştır.2016 yılında azalış olması beklenen diğer dokuz meslek, 2017 İPA sonuçlarına göre azalış beklenen ilk on meslek arasında yer almamıştır.

Şekil 28: İşyeri Özellikleri Bakımından NİDO

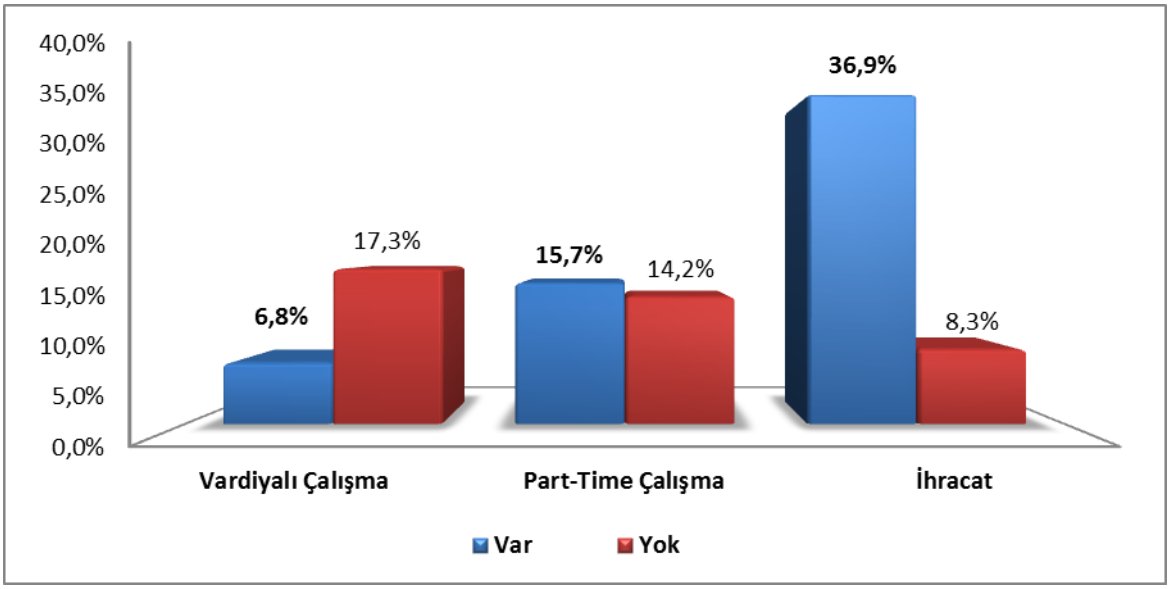

Kaynak: İPA 2017

İşyeri özellikleri bakımından net istihdam değişim oranların Şekil 28 üzerinde incelendiğinde, işyerinin ihracat yapmasının net istihdam değişim oranını ciddi bir oranda artırdığı görülmektedir. Tokat iline ait net istihdam değişim oranı (NİDO) yüzde 14,4 iken, ihracat yapan işyerlerine ait net istihdam değişim oranı yüzde 36,9'a yükselmiştir. Part-time Çalışma yapılan işyerlerinde de net istihdam değişim oranı Tokat ilinin net istihdam değişiminin üzerinde olsa bile, İhracat yapan işyerleri kadar yüksek bir orana sahip değildir. Vardiyalı çalışma yapılan işyerlerinde ise net istihdam değişim oranı Tokat ili net istihdam değişim oranının altında kalmıştır.

SONUÇ

20.yy'da zirveye ulaşan makineleşme ve bilişim teknolojisi, özellikle insan gücünün kullanıldığı sektörlerde otomasyona geçilme hızını artırmış, emek gerektiren işler yerini fabrikasyon üretime bırakmak zorunda kalmıştır. Günümüzde insanoğlunun temel ihtiyaçları dahilinde kullandığı ürünlerin çoğu, bilişim teknolojinin desteği ile çalışan makinelerin ürünleri olarak soframıza ulaşmaktadır. Özellikle üretim sektöründe makineleşme hızının artması, işsiz kalan birey sayısını artırmaktadır. İşsiz kalan bireyin yaşadığı psikolojik ve ekonomik sorunlar aile bireylerine yansımakta, işsizlik nedeniyle ailede yaşanan problemler toplumsal yapının zarar görmesine zemin hazırlamaktadır. O nedenle işsiz kalan her birey titizlikle analiz edilmeli, hayat boyu öğrenme kapsamında gerekiyorsa yeni meslek edinmesi sağlanmalı, bireyin işsiz kalma süresinin en aza indirilebilmesi için istihdam politikaları ve teşvikler çıkarılmalıdır.

Türkiye İş Kurumu olarak bizler, hayat boyu öğrenme kapsamında meslek edinmek veya mesleğini değiştirmek zorunda olan bireyler için kurs programları düzenlemekte; istihdam teşviklerinden daha fazla işyerinin faydalanması ve işyerinin istihdamını artırarak işsiz kişi sayısını azaltması için işyeri ziyaretleri gerçekleştirmekte; iş arayan bireyin işgücü piyasası hakkında bilgi sahibi olması, iş arama, CV hazırlama ve mülakat teknikleri becerilerini artırması amacıyla bireysel görüşmeler yapmaktayız. Kurumumuzun bütün hizmetleri çalışma hayatının temel unsurlarını oluşturan çalışanların, iş arayanların ve işverenlerin beklenti ve taleplerini karşılamaya yönelik olup; bireyde başlayan ve önlem alınmaz ise toplumsal boyutlarda kendini hissettirecek travmaların önüne geçebilmek için hizmet kalitemizi her geçen gün artırma eğilimi göstermekteyiz.

İŞKUR 4904 Sayılı Kanun kapsamında işgücü piyasasından talep bazında veriler toplamak ve toplanan verileri yerel ve ulusal bazda oluşturulacak istihdam politikalarında kullanmak amacıyla yılda en az bir defa İşgücü Piyasası Araştırması (İPA) çalışması gerçekleştirmektedir. Başka bir ifade ile, İPA çalışması ile aslında işgücü piyasasının fotoğrafı çekilmektedir. İPA çalışmasında araştırma kapsamına giren işyerlerinde toplam çalışan sayısı, çalışanların mesleklerine, sektörlerine, meslek gruplarına ve cinsiyetlerine göre dağımı, işverenlerin temininde güçlük çektiği meslekler ve gelecek yıl istihdam değişim oranları gibi konu başlıkları altında veri toplamaktadır. Toplanan bu il bazlı veriler, İl İstihdam ve Mesleki Eğitim Kurullarının ilde gerçekleştireceği faaliyetler için kılavuz kitap niteliği taşımaktadır. Ayrıca 81 ilin İPA sonuçları birlikte analiz edilerek, ulusal bazda oluşturulacak istihdam politikaları için veri oluşturulmaktadır.

2017 yılı İPA talep ve arz olmak üzere iki bölümden oluşturulmuştur. İPA Raporunun birinci bölümünü oluşturan arz bölümü, İŞKUR göstergeleri kullanılarak hazırlanmıştır. Talep bölümü ise 3 Nisan - 5 Mayıs 2017 tarihleri arasında 347 işyerine uygulanan bilgi formları analiz edilerek oluşturulmuştur.

Tokat'ta ziyaret edilen 347 işyerinde toplam 14 bin 920 kişi çalışmakta olup, çalışanların %32'si kadın, yüzde 68'i erkektir. Çalışan sayısı en fazla olan sektör İmalat sektörüdür. İmalat sektöründe çalışanların yüzde 42,8'i kadın, yüzde 57,2'si erkektir. 2017 bilgi formu uygulanan işyerlerinin yüzde 19,8'i (69 işyeri) açık işi olduğunu beyan etmiş olup, açık işi olduğunu söyleyen işyerlerinde 587 açık iş talebi tespit edilmiştir. Açık işlerin yüzde 24,6'sı en az bir eğitim düzeyinin olması talep edilirken, geriye kalan yüzde 75,4'lük bölümde talep edilen eğitim düzeyinin önemli olmadığı belirtilmiştir. 2017 İPA verileri değerlendirildiğinde Tokat ili açık iş oranının yüzde 3,8 olduğu görülmektedir. Başka bir ifade ile Tokat'ta her 100 kişilik kadronun 96'sı dolu, 4'ü ise boştur.

2017 İPA çalışmasına göre, Tokat'ta açık işin olduğu ilk üç meslek Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi ve Ütücü meslekleridir. Araştırma kapsamında ziyaret edilen işyerlerinin yüzde 38'i 132 işyeri) bazı meslekleri temin etmekte zorluk çektiğini beyan etmiştir. Türkiye genelinde ise bu oran yüzde 25,9'dur. Tokat'ta temininde güçlük çekilen il üç meslek Makineci (Dikiş), Ütücü ve Beton Transmikser Operatörü meslekleridir.

Çalışma kapsamında işverenlere yöneltilen "30 Nisan 2018 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı/azalışı bekliyor musunuz?" sorusuna Türkiye genelinde işyerlerinin yüzde 18,8'i istihdamın artacağı yönünde cevap verirken, Tokat ilinde işverenlerin yüzde 28,9'u istihdamın artacağını öngörmüştür. Başka bir ifadeyle her 10 işyerinden Türkiye genelinde 2'si istihdamın artacağını öngörürken Tokat 'de bu sayı 3'e yükselmekte olup işverenlerin yakın dönemde istihdam artışına olumlu baktıkları görülmektedir. Öte yandan istihdamın azalacağını düşünen işveren oranı, ülke genelinde yüzde 2,5 iken, Tokat ilinde 1,8 olarak öngörülmüştür. Net istihdam artışının en fazla olması beklenen ilk üç meslek Makineci (Dikiş), Konfeksiyon İşçisi ve Ütücü meslekleri iken; net istihdam azalışının en fazla olması beklenen ilk üç meslek Alçı İmalat İşçici, Yapı Yalıtımcısı ve Soğuk Demirci meslekleri olarak tespit edilmiştir.

EKLER

EK 1: 2017 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI İŞYERİ BİLGİ FORMU

İŞKUR

2017 YILI İŞGÜCÜ PİYASASI ARAŞTIRMASI

2017 YILI İPA İŞYERİ BİLGİ FORMU

Sayın İşyeri Yetkilisi,

Türkiye İş Kurumu (İŞKUR) tarafından gerçekleştirilecek olan işgücü piyasası araştırması ile ilimizde istihdam ve işsizlik sorununun çözümü için işgücünün yapısı, sektörler bazında personel, eğitim, nitelik vb. ihtiyaçlarının belirlenmesine yönelik bilgi derlenmesi amaçlanmaktadır.

Bilgi Verme ve Gizlilik

1- Kurum ve kuruluşlardan alınan bu bilgiler, yalnızca istatistiksel çalışmalarda kullanılmak amacıyla toplanmakta olup, gizliliği 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile teminat altına alınmıştır. Kanun uyarınca sizden alınan bu bilgilerden şahsınıza özel olanlar; idari, adli ve askeri hiçbir organ, makam, merci veya kişiye verilemez, istatistik amacı dışında kullanılamaz.

2- 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 21 inci maddesi gereğince Kurum tarafından, kamu ve özel kesim işyerlerinden iş ve işgücü konularında bilgi istenildiğinde, belirtilen süre içinde bilgi verilmesi zorunludur. Bildirim yükümlülüğüne aykırı hareket eden özel kesim iş-yerlerine 3.114 TL (üçbinyüzondört Türk Lirası) İdari Para Cezası verilir.

3- İşverenlerden toplanan bilgiler, Kurum hizmetlerinden başka amaçla kullanılamaz. **İkinci fıkraya aykırı davrananlar hakkında Türk Ceza Kanunu'nun 136 ncı maddesi hükümleri uygulanır.**

Kapsam

İşyeri Bilgi Formunun, işyeri sahibi veya ortakları, insan kaynakları, personel, işyeri veya muhase-be müdürleri tarafından doldurulması gerektirmektedir. Yukarıdaki açıklamalar doğrultusunda bilgi formunu doldurarak verdiğiniz bilgiler ve araştırmaya yapmış olduğunuz katkılardan dolayı teşekkür eder, saygılar sunarız.

İŞYERİ BİLGİLERİ

Ornek No	:.....
Işyerinin Yasal Unvanı	:.....

1

ADRES BİLGİLERİ

İL /İLÇE :.....
MAHALLE: .....
CADDE/SOKAK :.....
İÇ/DIŞ KAPI NO :.....
TELEFON/FAKS/E-POSTA :.....

FORMU CEVAPLAYAN İŞYERİ YETKİLİSİNİN

Adı-Soyadı : ..... Unvanı :.....
Tarih : ..... Telefonu : .....
E-Posta :..... İmza/Kaşe: .....

Bu kısım Çalışma ve İş Kurumu İl Müdürlüğü'nde Bilgi Formunun uygulamasından sorumlu olan "kamu görevlilerince" doldurulacaktır.

BU İŞYERİ BİLGİ FORMU ZİYARETÇİ VE KOORDİNATOR EL KİTABI OKUNDUKTAN SONRA UYGULANMIŞ VE VERİ GİRİŞİ ZİYARETÇİ VE KOORDİNATÖR EL KİTABINA UYGUN YAPILMIŞTIR.

	ZİYARETÇİ	KONTROLÖR	VERİ GİRİŞ PERSONELİ
Adı-Soyadı			
Tarih			
İmza			

1) İşyerinizin kuruluş tarihini yıl olarak belirtiniz.

.....

2) İŞKUR'un hizmetlerinden faydalanıp faydalanmadığınızı belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐ (4. Soruya geçebilirsiniz)

3) İŞKUR'un hangi hizmetlerinden faydalandığınızı belirtiniz.
(Birden fazla seçenek işaretlenebilir) (Cevapladıktan sonra 5. Soruya geçebilirsiniz)

Eleman Talebi ☐
Çalışanların Mesleki Eğitimi ☐
Kısa Çalışma Ödeneği ☐
İşbaşı Eğitim Programları ☐
Mesleki Eğitim Kursu ☐
Danışmanlık ve Yönlendirme ☐

4) İŞKUR'un sunmuş olduğu hizmetlerden faydalanmama nedeninizi belirtiniz.

☐ İŞKUR hizmetlerinden haberdar değilim.
☐ İŞKUR'un sunduğu hizmetlere ihtiyaç duymadım.
☐ İŞKUR'un sunduğu hizmetlere diğer kaynaklardan ulaşıyorum.
☐ Diğer (Belirtiniz).....

5) İşyerinizde vardiyalı çalışma yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

6) İşyerinizde ihracat yapılıp yapılmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

7) İşyerinizde kısmi süreli (part-time) çalışanın olup olmadığını belirtiniz.

Evet ☐ Hayır ☐

↓

(.....kişi kısmi süreli çalışmaktadır)

BÖLÜM I- MEVCUT İSTİHDAM

8) İşyerinizde çalışmakta olan mevcut personeli fiilen yaptıkları işlere göre sıralayınız?

Yapılan iş (Örnek; mimar, ziraat mühendisi, harita teknikeri, buldozer operatörü, sekreter, taşıma işçisi vb.)	Kadın Çalışan Sayısı	Erkek Çalışan Sayısı	Toplam Çalışan Sayısı
TOPLAM			

BÖLÜM II-AÇIK İŞLER

9) Şu an işyerinize herhangi bir yolla eleman arıyormusunuz?

9.1) Eleman aramıyoruz. → 10.Soruya geçiniz.

Eleman Aranılan Meslekler	Toplam Açık İş Sayısı	Talep Edilen Asgari Eğitim Düzeyi 1. Lise altı 2. Çıraklık 3. Genel lise 4. Meslek L. 5. Meslek yüksekokulu 6. Lisans 7. Lisansüstü 8. Herhangi bir eğitim düzeyi aramıyorum.	Açık işiniz için cinsiyet tercihini belirtiniz? 1. Kadın 2. Erkek 3. Cinsiyet önemli değil	Talep Edilen Beceriler * 1. Bilgisayar kullanımı 2. Fiziki ve bedensel yeterlilik 3. Hesap yapabilme (Analitik beceri) 4. İletişim ve ifade yeteneği 5. Proje tabanlı çalışma 6. Satış ve pazarlama becerisi 7. Sorun çözme ve inisiyatif alabilme 8. Takım çalışması 9. Yabancı Dil 10. Yeterli mesleki/teknik bilgi ve tecrübe			Ilgili meslekteki açık işinizi hangi yolla arıyorsunuz ** 1. Akraba-Eş Dost 2. Gazete-İlan, vb. 3. İnternet-Sosyal Medya 4. İŞKUR aracılığıyla 5. Kendi çalışanlarım aracılığıyla 6. Özel Istihdam Büroları		
				1	2	3	1	2	3

*Önem derecesine göre **EN FAZLA** 3 beceriyi 1'den başlayarak SIRALAYINIZ. (1- En önemli)
Kullandığınız arama kanallarından **EN AZ 1 tanesini işaretleyiniz.

BÖLÜM III - 30 NİSAN 2018 TARİHİ İTİBARİYLE ÇALIŞAN SAYISINDA NET DEĞİŞİKLİK OLACAĞI DÜŞÜNÜLEN MESLEKLER

10) 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam artışı bekliyor musunuz?	Evet ☐ →	10.1'e geçiniz.
	Hayır ☐ →	11. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐ →	11. soruya geçiniz.

10.1) 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam artışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam ARTIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal artış

11) 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle işyerinizde herhangi bir meslekte net istihdam azalışı bekliyor musunuz?	Evet ☐ →	11.1'e geçiniz.
	Hayır ☐ →	12. soruya geçiniz.
	Fikrim Yok ☐ →	12. soruya geçiniz.

11.1) 30 Nisan 2018 tarihi itibariyle işyerinizde çalışan sayısında net istihdam azalışı olacağını düşündüğünüz meslekleri belirtiniz?

Net istihdam AZALIŞI olacağını düşündüğünüz meslekler	Net sayısal azalış

BÖLÜM IV - ELEMAN TEMİNİNDE GÜÇLÜK ÇEKİLEN MESLEKLER

12) Son 1 yıl içerisinde işyerinizde eleman temininde güçlük çektiğiniz meslekleri ve bu meslekler-de temininde güçlük çektiğiniz eleman sayısını belirtiniz?

12.1) Eleman temininde güçlük çektiğimiz meslek yok. → 13.Soruya Geçiniz.

Eleman Temininde Güçlük Çekilen Meslekler	Temininde Güçlük Çekilen Eleman Sayısı	Temininde Güçlük Çekilme Nedeni* 1. Bu meslekte **yeterli** işe başvuru yapılmaması 2. Gerekli Mesleki beceriye/niteliğe sahip eleman bulunamaması 3. Yeterli iş tecrübesine sahip eleman bulunamaması 4. Çalışma ortam ve şartlarının beğenilmemesi 5. Talep edilen ücretin yüksek olması 6. Vardiyalı çalışma olması					
		1	2	3	4	5	6

*Birden Fazla Seçenek İşaretlenebilir.

BÖLÜM V – İŞGÜCÜ PİYASASINA GENEL BAKIŞ

13) Şu anda herhangi bir istihdam teşvikinden yararlanıyor musunuz?

Evet ☐ Hayır ☐

14) İşyerinizde Geçici Koruma Statüsünde (Suriyeli, Irak) işgücü istihdam etmek (çalışma iznine tabi olarak) ister misiniz?

Evet ☐ Hayır ☐

15) Büyükanne ödeneğinin yaygınlaştırılmasının kadınların işgücü piyasasına girişini arttıracağını düşünüyor musunuz?

Evet ☐ Hayır ☐ Etkilemez ☐

16) Kıdem tazminatına ilişkin yeni bir düzenleme yapılmasını ister misiniz?

Evet ☐ Hayır ☐ Fikrim Yok ☐

17) Kıdem Tazminatı uygulamasının Devlet garantisindeki bir fona devredilmesi hakkındaki düşüncenizi belirtiniz.

Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Fikrim Yok ☐

18) 2016 yılında getirilen doğuma bağlı izinlerin kadın istihdamını nasıl etkilediğini/etkileyeceğini belirtiniz.

Olumlu ☐ Olumsuz ☐ Değişmeyecek ☐

19) Sendikaların işgücü piyasasına ilişkin politikalar üretimine katkısının olduğunu düşünüyor musunuz?

Evet ☐ Hayır ☐

2017 Yılı İşgücü Piyasası Araştırmasına yaptığınız katkıdan dolayı teşekkür ederiz.
İşveren/İşveren Temsilcisi görüşleri:
Ziyaretçinin görüşleri: